

1 Mayıs'ın Tarihi
1886'da Haymarket'te Alevlenen Kivılcım

Korona Krizi'nde Yalancı Medya

Korona Krizi Değerlendirmesi

Erkek Devlet Affetti Kadınlar Affetmeyecek

s 34

s 42

s 24

s 20

meydan

2 TL

www.meydan.org

"İnsan ancak kendi kadar özgür insanların arasında özgürdür"

AYLIK
ANARŞİST
GAZETE
SAYI:53
MAYIS
2020

1 MAYIS İÇİN KAVGAYA KALKIŞANLARIZ

İKTİDARINIZI

İSTEMİYORUZ!

s 6

İşçiler İçin Korona Yalanları

Gökhan Soysal
gsoysal@meydan.org

17.04.2020 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 7244 sayılı Kanun ile patronlar işçiyi işçinin herhangi bir rızasını aramadan isterse -3 ayı geçmemek üzere- ücretsiz izne çıkartabilecek. Patronun 3 ay sonra işçiyi işten çıkarmasının önünde yasal hiçbir engel yok. Ayrıca devletin patronları kurtarmaya yönelik bu hamlesinde patronun ücret ödeme yükümlülüğü de bulunmuyor. İşçiye -kendisinden işsizlik sigortası adı altında yıldıran kesilen paralarından alınarak oluşturulan- işsizlik sigortasından verilecek ücret ise günlük 39,24 liradan aylık 1.177 lira!

Patronun, işçiyi istediği zaman ücretsiz izne çıkartabilmesi için ilk etapta 17.07.2020 tarihine kadar vakti var. Ancak süre, bu kadarla sınırlı değil. Devlet başkanı istediği takdirde bu süreyi 3 ay daha uzatabilecek. Son kanun değişikliklerinde patronun, işçiyi ücretsiz izne çıkarmasında herhangi bir kısıtlamaya gidilmedi. Patronlar, "ihtiyaçları doğrultusunda" istediği sayıda ve istediği özellikteki işçiyi ücretsiz izne çıkartabilir.

Kanun çıkana kadar işçinin korona krizi nedeniyle oluşacak durumda haklı nedene dayanarak işten ayrılma hakkı vardı, işçinin bu yola gittiğinde de kıdem tazminatını almasının önünde herhangi bir engel bulunmuyordu. Ancak son değişikliklerle patronun işçiyi istediği zaman ücretsiz izne ayırması durumunda, işçinin haklı nedene dayanarak sözleşmeyi feshetme hakkı elinden alınmış durumda. Bu düzenlemeyle birlikte işçinin, işten ayrılarak kıdem tazminatı almasının önüne geçilmiş oluyor. İşçi bu durumda ayrıca işsizlik ödeneğine de başvuramayacak.

Son kanun değişikliklerinin en çok gündem olan maddelerinden biri de işten çıkarmalara ilişkin. Buna göre her türlü iş sözleşmesi, 17.04.2020 tarihinden itibaren üç ay süreyle sona erdirilemeyecek; sona erdiren patronlara aylık brüt asgari ücret tutarında idari para cezası kesilecek. Ancak bunun istinasıya "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri sebepler." Yani uygulamada sıklıkla görüldüğümüz üzere patronlar yalan yanlış bahanelerle işçiyi ahlak ve iyi niyet kurallarına uymadıkları gerekçesiyle herhangi bir tazminat ödemediği işten çıkarmaya devam edebilecek. Karşılıklarına arabuluculuklar, dertlerini anlatamayacakları avukatlar ve mahkeme kapıları çıkarılan işçilerse alacaklarını hukuk yoluyla -eğer ortada şirket kaldıysa- iyimser bir tahminle 2-3 yıla ancak alabilecek.

Ahlak ve iyi niyet kuralları bahanesine uymak istemeyen patronlar da 3 bin lira civarı bir para vererek işçileri işten çıkarabilecek. Yani işçiyi işten çıkarmak yasak değil. Bugün değilse yarın, bu bahaneyle olmazsa şu bahaneyle, en olmadı parasını vererek işçiler işten çıkartılmaya devam edilecek. Gerekli koşulları sağlama şansına sahip işçiler işsizlik ödeneğine başvurabilecek. Ücretsiz izne ayrılan işçilerse başvursuza bile asgari ücretin yarısına dahi ulaşamayan bir miktarla yani açıklıkla karşı karşıya kalacak. O da hijyenik olmayan ortamlarda çalıştırılırken eğer Covid-19 kapıp öldürülmediyse.

"Hepimiz aynı gemideyiz, biz bize yeteriz" denilerek sürdürülen propaganda çalışmalarında devletin, geçmediğimiz köprüler bahanesiyle elini cebimize atarak ödediği miktarların yanından geçmeyen komik rakamlar dönüp duruyor ekranlarda. Bu kampanyaya destek verdiklerini söyleyerek reklamlarını yapan ve iktidara yakın kalarak pastadan pay kapmaya çalışan patronlar, arka kapıdan da işçileri koymaya devam ediyor. İşçiyi işten çıkarmak yasak değil, sadece geçici bir süreliğine yasakmış gibi davranılacak!

Mevsimlik İşçilere Göstermelik Önlemler

Her yıl yüzlerce mevsimlik işçinin hayatını kaybettiğine dair haberleri okuyoruz. Kaza haberleri adı altında işlenen cinayetler görmezden geliniyor. Geçinebilmek için yüzlerce kilometre kateden mevsimlik işçiler, eğer yolda ölmezlerse bu sefer kötü yaşam koşullarında öldürülmeye çalışılıyor. Neredeyse hiçbir önlem alınmadan saatlerce çalıştırılan mevsimlik işçiler bu dönemde kazandıklarıyla bütün bir yıl hayatlarını sürdürmeye çalışıyor. Özellikle Suriye'den gelen göçmen dalgaları neticesinde, patronlar mevsimlik işçileri daha rahat

köle gibi çalıştırmaya başlamıştı. Gittikçe ağırlaşan mevsimlik işçilerin bu durumu, korona krizinde de değişmedi hatta kötüleşti.

Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun aldığı kararlar, bu yıl mevsimlik tarım işçilerinin kaldıkları çadırlar arasında 2 metre mesafe olması zorunluluğu getirilmiş! O çadırlarda kaç kişinin yaşadığı bilinmiyordu gibi Bilim Kurulu aldığı bu trajikomik kararlar devletin yüzbinlerce mevsimlik işçinin hayatını hiç ama hiç önemsemediğini tekrar gösterdi.

ŞOK İşçilerine Korona Sömürüsü

Korona salgını sürecinde market işçilerinin yaşadığı sömürü artıyor. Şok Market işçileri koruyucu sağlık ekipmanlarından yoksun bir biçimde çok sayıda insanla muhattap olarak çalıştıkları için risk altındalar. Geçtiğimiz hafta uygulanan sokağa çıkma yasağı öncesindeki iki gün boyunca marketlerin çalışma saatleri 08.00-23.00 olarak belirlendiği için çoğu şubede vardiya saatleri 12 saati aşmıştı. Bu süreçte çok sayıda işçinin

iş yükü arttı ve işçiler uzun mesai saatleriyle çalıştırıldı.

Ayrıca Şok Marketler'in online uygulama ile siparişleri adrese teslim kararı alması sonucu işçiler alışveriş arabalarıyla sokaklarda malzeme taşımaya zorlanıyor. İş yükü artan işçiler seslerini çıkararak çalışma saatlerinin düzeltilmesi ve online uygulamanın kaldırılması için bir araya gelmeye başladılar.

Trelleborg Fabrikası'nda Korona Vakalarına Rağmen İşçiler Çalışıyor

Kocaeli Gebze'de Trelleborg fabrikasında ortaya çıkan korona vakalarına rağmen üretim sürüyor. Sokağa çıkma yasağına rağmen Kocaeli Valiliği'nin özel izniyle üretime devam edilen fabrikada virüs tespit edilmesine rağmen şirket yöneticileri "Elimizde resmi yazı yok" diyerek üretime devam etmişti. Virüsün tespit edildiği ilk işçi ile yakın temas

halindeki işçiler sendikacıların müdahalesi ile hastaneye kaldırılarak gözetim altına alınmıştı.

Üretimin sürdüğü fabrikada virüs bulaşan işçi sayısının 25'e ulaştığı öğrenildi ve bazı işçilerin virüsü ailelerine de bulaştırdığı ancak toplam sayısı ilişkin net bilgi olmadığı belirlendi.

Şölen'de 600 İşçi Ücretsiz İzne Çıkarıldı

Antep Başpınar Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan çoğunluğu kadın, 700 işçinin çalıştığı Şölen fabrikasında yaklaşık 600 işçi ücretsiz izne çıkarıldı. Sokağa çıkma yasağında da özel izinle çalışmaya devam eden, ar-

dından ücretlerini devlet tarafından ödeneceği söylenerek işten çıkarılan işçiler ise, ödemek zorunda oldukları borç ve taksitlerin olduğunu belirterek devletin ödeyeceği günlük 39 lirayla nasıl geçeceklerini düşünüyor.

İşçi Evleri 60 m²'dir İşçilerin Evlerine

HAYAT SIĞMAZ

Sergen Saka
Genç İşçi Derneği

Korona virüs önlemleri adı altında yayınlanan genelgeler gereği birçok işyeri kepenk indirmiş durumda. Bu "önlemler" arasında tiyatro, sinema, gösteri merkezi, konser salonu, nişan/düğün salonu, çalgılı/müzikli lokanta/kafe, gazino, birahane, taverna, kahvehane, kiraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, nargile kafe, internet salonu, internet kafe, her türlü oyun salonları, her türlü kapalı çocuk oyun alanları (AVM ve lokanta içindekiler dâhil), çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüzmeye havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezlerinin faaliyetleri geçici bir süreliğine durdurulmasına dair bir karar da bulunuyor. Bu kapsamda 150 bin işyerinin -geçici olarak- kapatıldığı ayrıca açıklandı.

ine çıkarılan veya virüs dolayısıyla işini kaybetmiş olan işçilere ödenecek günlük 39 lira 42 kuruş (farklı kaynaklar, tümünün bile küsurat sayılabileceği bu ödeneğin, küsurat kısmının 24 kuruş olduğunu belirtiyor.) ödeme yapılacak olması, açkça, çalışanıyla veya çalışmayacak olanıyla alay etmektir.

Evde Kal Ama Nereye Kadar?

Başta önceki olursak, alınan bu kararlar insanları; virüs riskinden uzaklaştırıp yokluk ve aç kalma riskine itmekte. Hâl buyken "Evde nereye kadar kalınabilir veya hayatın ne kadarı eve sığar?" sorularını sormak yerinde olacaktır. Bu sorulara verilecek cevaplar, nihayetinde bu konuyu; virüsün yayılma hızını engellemenin veya bireyin izolasyonunu sağlamanın ötesinde, evde yaşanacak koşulların ne kadarının sağlanabileceği taşımakta. Korona krizi için "Biz bir şeyler yapıyoruz, bunun karşılığında siz de bir şeyler yapın." minvalindeki bu söylemleri ne kadar tahammül edilesi? Bu söylemlerin ezilenler için karşılığı ne kadar sahici? İşsizlik oranının dayandığı işleyebilmesi için yardımlar yapılırken, evinde kalmaya zorlanan gündelik veya bu kıstasa sokulmayan kayıt dışı çalışanların ve rutin bir işe sahip olan işçilerin; borç ertelemeleriyle daha çok borçlanmaları istenmektedir. Bu nedenle kriz sonrası sömürülebilir emek kaynaklarının da tartışılmaz bir derinlikte olacağı öngörülebilir. Açıklanan ekonomik paketin şu an için nerelere harcandığı veya harcanacak olduğuna netlik getirilmemesi bir yana, paketin bazı gerekli koşullar yeterliliklerle birçok kişiyi şimdiden saf dışı bıraktığı aşikâr. Ekonomik paket haricinde, meclise sunulan yasa tasarılarının içeriği gereğince, her ay hesaplanan/açıklanan açıklık ve yoksulluk sınırının yakınlarından bile geçmemesine rağmen, ücretsiz

olduğunu düşündükleri işçilerin hayatları mı? Bu ödeneğe hak kazanamayan, hiçbir geliri kalmamış kayıt dışı çalışan işçilerin hayatları mı? Bu coğrafyada alınan kararlar şunu göstermektedir ki salgın sonrası hayat koşullarının daha kötü hale gelmesi kuvvetle muhtemel. Böylelikle sözüm ona aldıkları tedbirler, birer tehdit dönüştürüyor mu? Burada hesap, sağlıktan feragat edildiğini gösteriyor. Burada hesap, her gün açıklanan resmi rakamların, vakti zamanında birer insan olduğunu yadsınamaya denk düşüyor.

Kendi OHAL'inizi İlan Edin, Bunu da Bizzden Beklemeyin.

İşe gitmek zorunda olduğu için evinde kalamayan işçiler ise değinmeye çalıştığımız diğer bir konudur. Var olan sistemde bu sürecin özeti şudur, iş/kondu emeğin sömürülmesine geldiğinde bütün sermayedarların sıralı olmaksızın, yaka paça, gasp edilebilirliğini gasp ettiği, iş/konu insan sağlığına vardiğinde cebinden ödün vermeye gelemezlerdir. Bu durumda genelgeler göndermek, tedbirler almak kolay olsa gerek. Evet, kişisel tedbirlerimiz biz de alabiliriz fakat yaratılan bu küresel krizde var olan koşullar ile evde tedbir insan sağlığını korumaya dair değil. Sistemlerini, sermayelerini güvence altına almak içindir.

Burada sermayenin sürekliliği söz konusu olduğunda çalışan sağlığını düşünmeyen devlet; kendi OHAL'imizi ilan etmemizi öneriyor. Kendi OHAL'imiz ile açlığı kabullenmemizi. Böylelikle önlem almadan, önlem aldıklarını savunabilecekler. Böylelikle gün sonunda açıkladıkları rakamlardan kendilerini mesul tutmayabilecekler. Mecliste onanan yasa da bunun bir kanıtıdır. Başta değindiğimiz bu yasa teklifinden, çalı-

şanlara her hâlükârda risk almak veya açlığı kabullenmek çıkmıştır. Bununla birlikte ücretsiz izin gibi hak ihallerini de mazur göreceklerini ayan beyan ortaya koymuşlardır. Başka bir açıklaması yoktur bunun.

Geçtiğimiz günlerde 20 yaş altı için açıklanan sokağa çıkma yasağının hemen ardından, bu yaş grubunda çalışmakta olan işçilerin, bu yasağa tabii tutulmayacağı da duyurulmuştu. Her hâlükârda çalışmak zorunda olan kesim için bir önlem almadıklarını açık etmemeye özen gösterirken verdikleri bu karar bile durumu özetler nitelikte. Patronlar riskten uzak olan evlerinde üretim bandının aralıksız işleyebilmesi için çalışmak zorunda olanların sırtına yükledi. Böylelikle sermayeleri zarar görmeyecekti. Pekâlâ elimizdeki en güçlü kozun yakalanmamak olduğunu söyleyen sağlık bakanı bu durumda kimleri kastetmiştir? Çalışmaz ise evine ekmeğe götüremeyecek işçileri değildir herhalde?

Ekonomik sıkıntılarının korona krizinin öncesine dayanması bir yana, bu süreçte izlenen yol, bu sıkıntıları daha da belirginleştirdi. Böylelikle halihazırda adaletsiz olan gelir dağılımı, adaletsizleşmeyi sürdürdü. İnsan sağlığı için alındığı iddia edilen önlemlerin aslında sosyal medya tepkilerinin bastırılmasıyla yönelik olduğu; işçi yararına olmadığı, aksine zararına olduğu öngörülen işsizlik maası veya ücretsiz izin ödeneğinden de anlaşılabilir. Bütün bunlara rağmen işçiden evinde kalması beklenmektedir. Bu süreçte asgari geliri bir işçiden evinde kalması veya gelir yolları kapatılan bir işçinin, hayatının kaçta kaçını eve sığdırması beklenebilir? Bu yüzdendir ki halkların kendi dayanışma ve paylaşma ağlarını örmeleri, önemli bir çıkış yoludur var ettikleri bu kriz/sistemden.

Korona'da 65 Yaş Krizi

Gürşat Özdamar
gozdamar@meydan.org

Çocukları "töre", kadınları "namus" diye öldüren, gençleri ya orduya çağırıp kurşunlara hedef yapan ya da fabrikalarda atölyelerde yavaş yavaş katleden kapitalizm, dünyanın deneyimini taşıyan ama artık ileri yaşlara gelen insanlara neler yapmaz? Hele bir de korona krizinde yaşlıları gözden çıkararak sayısız örnekle kapitalizm, sağlıkta da hastalıkta da asıl ölümcül olanın kendisi olduğunu göstermiş oldu. Emekli kuyruklarında zaten yavaş yavaş yaşlıları öldüren bu sistem, üzerindeki bir yükten kurtulmak istercesine -ki ekonomik olarak da krizde olan devletler iddia ettikleri gibi sosyal güvence sağlamak yerine ödemeyecekleri her kuruluşun keyfini yaşıyor- şimdi krizi bir fırsata çevirerek yaşlı ölümlerinin artmasını teşvik ediyor.

Geyikler, Yunuslar ve İnsanlar

Korona krizi yüzünden alınan önlemlerden birisi de temasın azaltılması. Bunun sağlanması için pek çok şehirde sokağa çıkma yasakları uygulanıyor. Sokakların boşalması ve özellikle insanlardan arınmasıyla beraber kaldırımlardaki bitkiler ezilme derdi olmadan boy vermeye, geyiğinden maymununa pek çok hayvan sokaklarda serbestçe ve elbette korkusuzca gezinir olmaya başladı. Hatta yunuslar Venedik'te kanallara, İstanbul'da Haliç'e kadar yaklaşarak keyifle yüzdüler. Dünya şu kısa sürede bile hayvanlara ve bitkilere kaldığına ne kadar da güzelleşebildiğini gösterdi.

Peki insanlar? İnsanlar insanlıktan çıkmak için ellerinden ne gelirse yapmakla meşgul. Örneğin yaşlı bakım evlerinde kalanların bakımlarının korona virüsü nedeniyle yeterince yapılamaması bir yana, yaşlıların bakımevlerinde komple ölüme terk edilmelerinin yarattığı etki henüz geçmemişken şimdi de yeterli yoğun bakım yatağı bulunmadığı için

önceliğin daha genç olan hastalara verilmesi yönünde genelgelerle sağlık çalışanlarının Hipokrat yeminlerini bir anlamda bozmaları isteniyor.

İtalya'da, sağlık çalışanları göz yaşları içinde mevcut yoğun bakım yataklarının yetersizliği nedeniyle hasta seçmek zorunda kaldıklarını anlatırken, korona krizinin en başından beri sürü bağışıklığını savunan ve bu nedenle eleştirilen İngiltere devleti, Ulusal Sağlık Sistemi'nin bir genelgesiyle hasta seçmeyi rutin bir uygulama haline getirdi ve yaşlı hastaların yoğun bakımdan faydalanamayacak olmaları durumunu -kimsenin gözünün yaşına bakmadan- resmileştirdi. Buna göre her hastaya belli bir puan verilecek, puanı düşük olanlar (ki yaşları yüksek olanların puanı düşük oluyor haliyle) yoğun bakım ünitelerine alınmayacaklar bile. (Bu durum belki de yıllar sonra, güçlü olanın hayatta kalması ilkesini savunan ve gerisini umursamayan sosyal Darwinistlerin kendi örnekleri olarak literatüre girebilir.)

"Yaşlılar Ölmeye Hazır"

Yaşlılara yönelik ayrımcı uygulamalar bunlarla da kalmıyor. "Modern" devletlere pek çok açıdan örnek gösterilen İsveç'te bir kasabada, korona virüsünden en çok etkilenip ölme riski bulunduğu ifade edilen yaşlıların yüzlerine kasıtlı olarak öksürülmesi, aksınılması artık sıradan olaylar haline geldi. ABD'de bir eyaletin valisi de yaşlıların ölmeye hazır olduğunu, bütün ülkeyi feda etmeye gerek olmadığını söyleyerek üzerine düşeni(!) yapıyor ve aslında yaşlıları kendi deyimiyle çoktan "feda" ediyor. Keza yaşadığımız coğrafyada da yaşlılarla dalga geçilmesi, kafalarına kolonya dökülmesi gibi görüntüler hala belleğimizdedir.

Tüm bu yaş ayrımcılığının yaşlandığı iki temel var. Birincisi kapitalizmle ilişkili. Mevcut sağlık sistemi-

nin tedavi için yeterli ol(a)maması. Çünkü devletler ya da şirketler savunma adı altında silahlanmaya, sağlığa ayrılan bütçenin onlarca katı para ayırmakta bugüne dek beis görmediler. Hatta onlara oy veren ya da onlar için çalışan milyonlar da televizyonlardan canlı yayınlanan savaşları birer şov gibi izlemeye alıştığı için bu durumdan rahatsız bile olmadılar. Ta ki maaşlarından ya da yevmiyelerinden ömür boyu alınan sağlık ve sosyal hizmetler kesintilerinin karşılığında beledikleri sağlık hizmetini bulamadıkları salgın günlerinin başladığı günümüze kadar.

Gençlere Serbest, Yaşlılara ve Çocuklara Yasak

Yaş ayrımcılığının yaşlandığı ikinci temel ise kapitalizmin varlığını sürdürdürebilmesi için çarkların dönmesi, atölye ve fabrikaların çalışmasının durmaması, çalışma yaşamının her ne pahasına olursa olsun devam etmesi zorunluluğu. Belki de tarihte ilk kez bu nedenle işgücüne, yani ezilenlere bir yasak uygulanmıyor: sokağa çıkma yasağı! Tuhaf, değil mi? Sokaklar gençlere, genç işçilere serbest, çalışmayan yaşlılara ve çocuklara yasak.

Belki de Fransa'nın genç Cumhurbaşkanı Macron'un dediği gibi bir savaşın içerisindeyiz. Gençlerin cepheye sürüldüğü; yaşlıların, kadın ve çocukların ölümü beklediği bir savaş. Silah tüccarlarının ve savaşçı çıkarıcılarının dışında cepheye gidenin de geride kalanın da öldüğü, öldürüldüğü onlarca savaştan yalnızca biri. Günümüze uyarlısak, ilaç şirketlerinin ve bu salgını başlatanların dışında her yaşta insanın öldüğü bir küresel salgın.

Peki gerçekten de yaşlılar en riskli grup mu, salgında ilk önce gözden çıkarılması gerekenler onlar mı?

Bu soru, meşhur Narayama Türesü isimli filmin hikayesini akla ge-

tiyor. Belli bir yaşın üzerindekiilerin, kendilerinin de rızasıyla, Narayama dağına eteklerine bırakılarak ölümlü beklemelerini, bölümlük geride kalanlara yiyeceğin yetmesinin sağlanmasını konu eden o unutulmaz hikaye yoksa şimdi yeniden mi yazılıyor?

Kapitalizm Fişimizi Çekiyor

Korona virüs testleri pozitif çıktığı için yoğun bakımda yatırılan pek çok ileri yaşlı hastanın iyileşme görüntüleri, genç ve hatta çocuk yaşta yaşamını kaybeden Covid-19 hastalarıyla iç içe geçiyor. Günümüz dünyasında GDO'lu, hormonlu, doğal olmayan gıdalarla beslenen, kirli havayı soluyan, temiz su içmeyen ve bu nedenle bağışıklığı düşük olan gençler de korona virüsünün hedefi oluyor. Gıdanın, havanın, suyun şimdiki kadar bozulmadığı zamanın çocukları, yani günümüzün yaşlıları ise belki de daha güçlü bir bağışıklık sergileyerek bu virüsü alt etmeyi başarabiliyor. Ama siyasetçilerin ayrımcı politikalarının kurbanı olmaktan bir türlü kurtulamıyorlar.

Hangi yaş grubunda olursa olsun, herkes -prensipte- uygun tedavi koşullarında her türlü hastalığı yenecek güçtedir. Los Angeles'ta 17 yaşındaki bir genç korona virüs testi pozitif çıktığı halde sigortası negatif olduğundan tedavi edilmedi ve ölüme terk edildi. Hatta günümüz modern dünyasının stresini ortadan kaldırırsak pek çok hastalığın son bulacağı da düşünülebilir. Yeter ki şimdi de yaş yüzünden bizi birbirimizden ayırmaya, bizi birbirimize düşman etmeye, çözümün cihazımızın fişini çekmeye zorlayan bu kapitalizm var olmasın.

Çiçeklerin kaldırılması çoşturduğu, yunusların kıyıları şenlendirdiği gibi biz de her yaşta insanlar, sokakları ve meydanları yeniden canlandırırız hiç şüphesiz.

Korona Krizi'nde Paylaşma ve Dayanışma Halkların Örgütlü Gücüdür

Devletler Korona Krizi'ni panik politikalarıyla teröre dönüştürmeye başladılar. Panik politikalarıyla salgının atlatılmasından çok salgının korkusu arttırılmakta. Kamu spotlarında söylenenden fazlasını bilememek bu korkuyu arttırıyor. Başta bilgiler saklanırken şimdi ise sürekli bir bilgi bombardımanıya bilgi kirliliği yaratılıyor. Medyasını böyle kullanan iktidar, yardım kampanyalarını ise bir reklam kuşağıyla yayınlıyor. Kendisini tek kurtuluş

olarak göstererek Korona Krizi'ni karlı bitirmek istiyor.

Halkların mayasında paylaşma ve dayanışma vardır. Devletin seçmece bölgelere yardımından faydalanamayan seçilmemiş mahallelerde paylaşma ve dayanışma evden eve sürüyor. Birbirlerinin halini hatırları sorular, "yanındayız, yanyanayız" mesajları, üç beş liralık katkılar, yarı yarıya hatta yarısında yarısına bölünen fasulye mercimek paketleri

bitmiyor.. Ayrıca bollukta yaşamayıp bir şeylerin yokluğuna yani yoksulluğa alışkın olanlar bizleriz, bunu da unutmadan, bir iki maske ile kandırlamayacağımızı söyleyebiliriz.

Onların kamyonları, tırları var. Depoları, fabrikaları, anlaşmalı süpermarketleri var. Ve bize ulaşıyor gibi gösterilen ama asla ulaşmayan yardım kampanyaları var. Bizim ise bizden başka kimsemiz yok. Ama bizim salgında dikkatlice,

elden ele, evden eve gidecek paylaşma dayanışma gücümüz var. Bu halkların örgütlü gücüdür.

Devrimci Anarşistler olarak afiş çalışmalarımız sokak sokak sürüyor. İhtiyacı olup da isteyenlerle, ihtiyacı olanla dayanışmak isteyenler arasında köprü oluyoruz. Kendimizden katıp çoğaltıyoruz. Şu ana kadar çocuklu 2 evle bez, bisküvi ve oyuncak dayanışması, 28 evle gıda dayanışması, 4 işçi ile hukuki dayanışma yapıldı.

1 MAYIS İÇİN KAVGAYA KALKIŞANLARIZ İKTİDARINIZI İSTEMİYORUZ!

Devrimci Anarşist Faaliyet 1 Mayıs Bildirisi

Bizler patronların emeğini sömürdüğü işçileriz. Emek nedir ki? Bir işi yapmak için o işe ayrılan mekânda ve o işe ayrılan zamanda o iş için kullanılan enerji mi? Emekçi olmak da bu emeğin ücretlendirilmesi karşılığında emeğini kiralamak ya da satmaktır. Ama bu alışveriş hiç de adil değildir. Bu emek bizimse emeğimizi ücretlendiren, ücretin ne kadar olup olmayacağını kararlaştıran kim? Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yani tüketimi için, üretimin gerçekleşmesi gerekir. Ve üretim için de emek gerekmektedir. Toplumun ihtiyaçlarını belirleyen ve belirlenen bu ihtiyaçların karşılanmasını kararlaştıran kim? Emeğimizin her şeyi yaratıyorsa emeğin kullanılmasında bir şeyin ihtiyaç olup olmadığına, emeğin nasıl ücretlendirileceğinin kararlaştırılmasında biz emekçiler neden yokuz? Koşullarımıza, saatlerimize, yorulup yorulmadığımızıza neden biz karar vermiyoruz?

Sorular, sorular ve bu soruların cevaplarını aramak; işte Büyük Bir Mayıs Kalkışması da bundandır. Bundan yüz yıl evvel 1886'da Haymarket'te anarşist yoldaşlarımızın milyonlarca işçiyi örgütledikleri "günde sekiz saat" şiarıyla başlayan Büyük Bir Mayıs Kalkışması.

Biz emeği için kavgaya kalkışanlarız. Üreten bizsek yöneten istemeyebiliriz. Bu bizim hakkımız. Ve patron ya da politikacıların bizi, emeğimizi yönetmesini istemiyoruz. Toplumsal işleyişte neye ihtiyacımız olup olmadığını kendimiz konuşarak, tartışarak kararlaştırabiliriz. İşte istediğimiz özgürlük bu.

1886'dan 2020'ye birçok kriz yaratmıştır kapitalizm. Bazı krizler kapitalizmin kendi krizleridir. Bizler bunlara sadece maruz kalırız. Bazı krizleri de bizler yaratırız. Örgütleniriz, haklarımızı isteriz, haklarımız için kavgaya kalkışırız. Zaman zaman dizini kırsak da kapitalizmin sonunu henüz getiremedik. Ama umutsuzluk yok, çünkü yakındır sonu kapitalizmin. Bazen de şimdi olduğu gibi krizler, her şeyin dışında gelişir. Korona krizi böyle bir krizdir. Kendi kendine var olan ve kendi kendine yok olacak bir kriz. Tabi ki korona krizi süresince her şeyi ranta çeviren kapitalizm, bu krizlerden de karlı çıkma isteğinde olacaktır. Bazı sektörleri kaybederken bazı sektörleri kazanacaktır.

Şimdi yine bir yönetim sorunuyla karşı karşıyayız. Sürecin nasıl ilerleyip ilerlemeyeceğini ya da dayanışmanın nasıl örgütleneceğini kararlaştıranlar bizler değiliz. Korona krizinde dikkatli ama paylaşma dayanışmayla birlik ve beraberliğimizi kuvvetlendirmeliyiz. Ve kuvvetlendiriyoruz. Ama nedir birlik ve beraberlik, paylaşma ve dayanışma? Anarşizmin olmazsa olmaz bu kavramları, örgütlülüğün kavramlarıdır. Toplum örgütlüdür, toplumdaki her birey de örgütlüdür. İhtiyaçların karşılanması, örgütlüyen mümkündür. Herkes verebildiği kadar verirken ihtiyacı kadarını alabilmelidir. Beraberce dedik, bunu demek çok önemlidir. Bu, özgür bir toplumun özgür bireylerini anlatır. Adeta özgürlüğün teminatıdır. Cinslerin ayrışmaması ve erkeğin kadına, yaşlının gence, çalışanın çalışmayana

tahakkümünün olmamasıdır. İrkçiliğin, türcülüğün olmayacağını teminatıdır. Tüm farklılıklara rağmen beraber yaşayabilmektir.

Yoldaşlarımız sorular sordular ve bu soruları cevapladılar. Bunları birbirlerine anlattılar. Ne emeği kutsayıp emeğin iktidarını savundular ne de başka bir şeyin iktidarını. Çünkü biliyorlardı, iktidar varsa adalet ve özgürlük yoktur. Birimiz bile özgür değilsek hepimizin tutsaklaşacağını.

İktidar, Korona Krizi bahanesiyle bizleri birer birer kapatılmaya alıştırdı. Salgın yayılmaması için sokağa çıkma yasağı uygularken biz işçileri sokaklara, sokaklardan da atöyelere, fabrikalara, şantiyelere kapatıyor. Salgın yayılıyor, hep hastalanan ve hastalanıp yaşamlarını yitiren bizler oluyoruz. Şimdi yoldaşlarımızın 1886'dan beridir adalet ve özgürlük için başlattıkları kavganın gününü yine korona krizi bahanesiyle yasaklıyorlar.

Yasaklarınız durduramaz bizleri, biz milyonlarız. Milyonlarca emekçiyiz, ezileniz. Bu çalan çırpın, katleden yönetimlerin bitecek ve biz yönetimsiz bir dünya yaratacağız. Adil ve özgür, ihtiyaçlarımızı karşılayabiliriz çünkü tüketeceğimizi üreteceğiz, yönetiminizi ve iktidarınızı istemiyoruz. İktidarınızı yıkıp anarşizmi yaratacağız.

Yaşasın beraberliğimiz, örgütlülüğümüz!

Devrimci Anarşist Faaliyet

Hayat Durdu Biz Durmadık

Genç İşçi Derneği 1 Mayıs Bildirisi

1 Mayıs, mücadelenin ve dayanışmanın günü. Yüzyıllardır işçiler, iş yerlerinde patronların zulmüne, kapitalizmin adaletsizliğine karşı başkaldırıyor; mücadelelerini sokaklarda, meydanlarda bir araya getiriyorlar. Bu sene 1 Mayıs'a bizim için her günü olağanüstü olan ancak bu kez zenginler için de olağanüstü olan günlerde giriyoruz. Korona krizi her günü kriz olan genç işçiler için sistemin süregelen krizlerinden yeni bir tanesi oldu. Birikmişleriyle evlerinde kalan, ücretli izne ayrılan ya da zaten eve kapanmak için maaşa ihtiyacı olmayanların yanında hem çaresiz hem de umursanmayan yüzbinler, milyonlar olarak zorluklarla boğuşmak zorunda kaldık, kalıyoruz. Çalışarak hastalığa yakalanmak ya da evde kalıp aç kalmak arasında seçim yapmak zorunda olduğumuz yaşamlarımızda her gün mücadele bizim için.

Bizler depo işçileriyiz. Kargolara yetiştirmek zorunda olduğumuz koliler arasında, bir insanın taşıyabileceği ürünün sınırlarını bedeniyile zorlayarak ölçeriz. Salgın nedeniyle artan iş yükünün ceremesini, mesai saatlerimizin artmasına rağmen maaşlarımızın azaltılmasıyla ödeyenleriz.

Bizler market işçileriyiz. Kapisında insan kuyruğu eksik olmayan iş yerlerinde virüs kaynağıymış gibi görülüp horlanıyoruz. İnsanların 1 saati bile dışarıda geçirmeye korktuğu günlerde, 13 saatte aşığı çalışmamız yoktur. Önlem hazırlıkları, çalışma saatlerine dahil edilmez bile. Daha önce ilgilenmediği reyonlarla ilgilenen, sorumlu olmadığı işlere zorlanmalarımıza sirtına evden eve servis dayatması yüklenenleriz.

Bizler fast food işçileriyiz. Dünyanın en büyük zincirlerinde çalışırken maaşları ödenmeyen ya da geciktirilenleriz. Buna gerekçe olarak da az gelen siparişlerin faturası kesilenleriz. Zaten hızlı çalıştığımız sektörde daha da hızlı olmaya zorlanıyoruz.

Bizler işten atılan garsonlar, komiler, buluşukçularız; eve kapanma lüksümüzün olmadığı bu adaletsizlikler sisteminde işleri elinden alınıp ortada bırakılanlarız. Yıllık izinlerini kullanmaya zorlanan ve bazen onu kullanmanın dahi lüks gibi sunulduğu işçileriz biz.

Kimine Ücretsiz İzin Kimine İşten Atma

Biz genç işçiler sürecin başından beri en çok sömürülenler, en çok ezilenler olduk belki de. Halihazırda güvencesiz, esnek çalışma koşullarının bir silah olarak kullanıldığı farklı hizmet sektörlerinde çalışan arkadaşlarımıza bu şiddet artarak devam etti. Güvenceli işlerde çalışan işçilerin çok az bir kısmı ücretli izne çıkarı-

lırken, hizmet işçilerinin hiçbirine ücretli izin düşmedi. İzne ayrılabilenlere ya izinleri yıllık izinlerinden kullandırıldı ya da ücretsiz izine çıkarılarak günde 39 lirayla açlığa mahkum edildi.

Çalışana Sömürü Hep Daha Fazla

Yaşamak için çalışmak zorunda olan ve sektörü doğrudan etkilenenlerimize ise önlemler artan iş yüküyle boğuşmamızın bir gerekçesi olarak sunuldu. Mesai saatlerimiz, zorunlu tutulan önlemlerin hazırlık aşamasına katıldı. Hep daha fazla çalıştığımız iş yerlerinde yine daha fazla çalıştık bu kez yarıya azaltılmış maaşlarımızla. Devlet işten atmaların yasakladığını söyledi ama pek çoğumuz bütün süreç bitene kadar zaten işten atılmıştı. İşten atmaların yasaklanması bahane gösterilerek ücretsiz izinlere yasal kılıflar oluşturuldu.

Salgında kapitalizm çocuk işçi sömürüsüne de hız kesmeden devam etti. Diğer genç işçilere ise çifte standart uygulamalarına... 20 yaş altına sokağa çıkma yasağı ilanının ardından, izin belgesiyle çalışabilen genç işçilere "ayrıcalık" sağlandı. Temel gıda maddeleri ve diğer ihtiyaçlar için yapılan az miktarda yardıma erişim sağlanamadı, kıt kanaat geçinmeye çalışan ailelerimizin eline bakmaya zorlandık.

Ve artan baskının, sömürünün, değersizleştirilmeye çalışılan yaşamlarımızın en çok farkına vardığımız şu günlerde 1 Mayıs'a giriyoruz. Virüslü de virüssüz de hayatlarımızı bizden çalan patronlara karşı mücadelemizi yükseltmeye çağırıyoruz. Bütün genç işçileri 1 Mayıs için hazırladığımız programı katılmaya, kendi aramızda çıkardığımız sesleri yükseltmeye çağırıyoruz.

Genç İşçi Derneği

Korona Krizi Devletin Yeni Beka Sorunu mu?

Emrah Tekin
etekin@meydan.org

Tanımlanmış ismiyle Covid-19 adlı virüsün neden olduğu salgın hastalık sonucu küreyi saran Korona Krizi, dördüncü ayını geride bırakmak üzere. Gözlemlendiği kadaryla devletleri tüm dünyada hazırlıksız yakalayan kriz hali TC için de fazlasıyla geçerli. İktidar aldığı önlemlerin getirdiği, kerameti kendinden menkul bir özgüvenle, "virüs, aldığımız önlemlerden güçlü değil" söylemini yükseltti. Korona Krizi'nin küresel ağırlığını arttırmaya başladığı dönemlerde, devleti yöneten siyasi kadro, sorunun çok boyutluluğunu görmek bir yana, Çin'den boşalması beklenen ihracat arzını doldurmaya soyunarak fırsat devşirme yoluna gitti. Ancak bu fırsat beklentisi boş çıkarken iktidar cenahına, ilk vakanın ilan edilmesi sonrası bir hafta kadar süren uzun ve anlamlı bir suskunluk hakimdi.

Korona Krizi'nin somut varlığı'nın kabulü sonrası yapılan ilk hamle ise içeriği patronlara güvence olan "ekonomik istikrar kalkanı" adı verilen önlem paketi oldu. Devlet iktidarının, *sınır ötesi operasyonlarından* aşına olduğumuz ve "kalkan" gibi militarist çağrışımalar taşıyan hamleleri yeni değil. Bu durum devlet

iktidarında, karşılaştığı herhangi bir sorunu, o meseleyi çözmekten çok, kendi gücünü test ederek karşılama refleksinin gelişmesini sağladı. Ancak Korona Krizi'nde bu refleksif söylemin gelişmesinin önündeki engel, virüsün döviz krizi, Rojava "tehdidi" ve benzeri "dış destekli şer odakları" türünden bir düşman olmamasıydı. Böylece devletin kriz karşısında herhangi bir stratejisinin olmadığı ortaya çıktı. Bu durum diğer yandan kimi muhalif kesimlerce, kriz öncesi yaşanan Pazarkule'deki göçmenler sorunu, İdlip yenilgisi, tıkanma emareleri gösteren başkanlık sistemi gibi açmazlarla ilişkilendirildi ve Korona Krizi'nin iktidarın sonu olacağı şeklinde yorumlandı. Ancak kriz, her ne kadar ekonomik bir fırsata ya da düşmanlaştırılacak bir objeye dönüştürülemezse de, muhalefet üzerine sallanacak bir sopa olarak araçsallaştırıldı.

Muhalefetin, AKP-MHP iktidar bloğu tarafından 2015'ten bu yana kriminalize edilen kanadı HDP'ye yönelik kayyum atamaları hız kesmedi. İktidar sopolasının sert ve sivri kısmı HDP'ye yönetilirken muhalefetin "parlamentar" kanadı, aşamalı bir şekilde kriminalize edildi. Koro-

na Krizi'nin ilk günlerinden itibaren, devlet kurumlarının krize müdahaledeki yetersizliğinin aksine, muhalefet partilerinin yönetimindeki belediyelerin gösterdiği performans, iktidar cenahında, öncelikle kaşların kalkmasına yol açtı. Muhalefet belediyelerinin, iktidarın Korona Krizi boyunca vitrin yüzü olan Sağlık Bakanı Fahrettin Koca üzerinden, süreci iyi yürüttüğü algısını yaralama potansiyeli taşıyan faaliyetleri kısa sürede "paralel devlet" suçlamalarının muhatabı oldu. İktidarın bu agresif tutumunda, muhalefetin yerellerdeki mobilizasyonundan ziyade, kendi inisiyatif dışındaki birtakım siyasi öznelerin yok sayılması ve hareket alanı tanınmamasının amaçlandığı belirtilmeli. Bu tavrı, Korona Krizi'ni fırsat bilen devletlerin, yerelleri yok sayarak merkezîyetçiliği baskın kılmayı esas alan "devlet benim" politikaları bağlamında da değerlendirmek gerek.

İstanbul ve Ankara başta olmak üzere, muhalefete ait belediyelerin başlattığı dayanışma kampanyalarının yasaklandığı günlerde Cumhurbaşkanlığı'nın duyurduğu "Millî Dayanışma Kampanyası" halktan maddi yardım talebinin yanı

sıra "kendi başınızın çaresine bakın" mesajı da içeriyordu. Kampanya, Erdoğan'ın Korona Krizi sonrası yaptığı "ulusa sesleniş" konuşmalarından birinde, patronlara yönelik sarf ettiği "neşeniz yerinde" sözü ile birlikte değerlendirildiğinde, devletin kriz sonrası sınıfsal karakterini de kristalize ediyor. Yine aynı günlerde devlet, bir yandan "hayat eve sığar" demagojisi yapar, diğer yandan da "çarkın dönmelerini" bir öncelik olarak belirlerken, yaşamak için evde olmamaları gerekenlere yönelik, zor kullanma yöntemlerinden geri durmadı. Bu zor yöntemleri, "Çalışmasam ekmecek yok, beni bu virüs değil, senin düzenin öldürür!" diyen tır şoföründen sağlık sistemini eleştiren sağlıkçılara, gazetecilere, kısacası devletin Korona Krizi'ndeki politikalarına itiraz eden tüm kesimleri hedef aldı.

Korona Krizi boyunca iktidarın muhalefete gösterdiği "azı dışı" olarak belirginleşen İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun kabul edilmeyen istifası ile sonuçlanan 10 ve 12 Nisan tarihlerine ise bir parantez açmakta yarar var. 10 Nisan gecesi aniden ilan edilen sokağa çıkma yasağı sonrası yaşanan kargaşa ve sonrasında

Luppo vs Pirzola

Gizem Şahin
gsahin@meydan.org

Korona salgının başlamasıyla yaşadığımız çoğu şey değişti. Önce ortalıkta Saramago'nun "Körlük"ünü aratmayan bir panik havası vardı. Virüsün bulaşmamasını umuyor, yaşadığımızı nasıl değiştireceğimizi düşünüp duruyorduk. Yapmamız gerekenler çok basitti basit olmasına ama yapabilecek miydik acaba? Evde kalmak kadar basitti mesela ama keşke işe gitmek zorunda olmasaydık. Temastan kaçınmak için kalabalık marketlere girmek kadar basitti mesela ama keşke dolaplarımızı yiyeceklerle doldurabilmiş olsaydık. Banyoda 20 saniye boyunca elimizi yüzümüzü sabunla yıkamak kadar basitti mesela ama keşke sokaklarda yaşıyor olmasaydık.

Her an herkesten duyduğumuz "evde kal" çağrısıyla geçirdik günlerimizi. Evet, hepimiz evde kalmak istedik. Fakat evde kalabilenler ve evde kalamayanlar olarak ayrıldık. Aynı varsıl ile yoksul ayrımı gibi. Aynı ezen ile ezilen gibi. Aynı devlet ile halk gibi. Bu ayrışmada biz, evde kalamayanların tarafındaydık ve her gün işe gitmek için evden çıktığımızda virüsü kapmamak için adeta savaş verdik. Çünkü her an risk altında hareket etmek durumundaydık. Kolonyaya taşıyalım dedik, çok parası olanların bütün kolonyaları aldığını gördük. O dezenfektanı alalım dedik, krizi fırsata çevirip zam yaptıklarını gördük. Yani hem virüsten hem kapitalizmden korunmaya çalıştık durduk. Her akşam aynı saatte yaptığı açıklamalardan başka bir gerçekliği olmayan devlete de güvenemedik. Evi olmayanlara ve işe gitmek zorunda olanlara "evde kal" diyenler konuya ne kadar hâkim olabilirdi ki? Ya da bizim ne kadar farkımızdalar ki?

Devletin açıklamalarını dinlediğimiz bir akşam, birden sokağa çıkma yasağının uygulanacağını duyduk. Marketlerin, bakkalların kapanmasına az bir zaman kala iki gün boyunca dışarı çıkamayacağını duyan, fırın vs. gibi yerlerin kapanmayacağını henüz öğrenmemiş herkes mecburen sokağa çıktı. Ben çıktım, sen çıktın, o çıktı derken aylardır mesafeye dikkat edip bir arada görünmeyen kalabalıklar göründü. Yani devletin sokağa çıkma yasağı, halkı sokağa dökmüştü oldu.

Sosyal medyaya önce sokaklarda, marketlerde çok yakın temas halinde olan insanların fotoğrafları düştü. Sonra market sırasında bekleyen insanların aldıkları yiyecek ve içecekler gündem oldu. Herkes kızgın paylaşımlar yapıyor, "Günlendir boşuna çabaladık" diye serzeniş ediyordu. "Ne gerek vardı?", "Çıkması acil miydi?", "Bu gerçekten ihtiyacı mı?" gibi yorumlar, dışarı çıkanların ve onların aldığı ürünlerin gereklilik tartışmaları gırla giriyordu. Elinde pırasa, bisküvi, çekirdek vs. ile markette ödeme sırasında bekleyenlerle dalga geçildi, kızılıp duruldu. Bu insanlar, kızgınlık pusulasının yönünü mü şaşırırmıştı yoksa? Bu durumun esas sorumlusu olan devlet yetkililerine, bakanlara kızamayacakları için öfkelerini market sıralarında satın aldıkları ürünleri beğenmedikleri bu insanlardan mı çıkartıyorlardı?

Bir Kızılderili öğretisi der ki; "*Komşun hakkında hüküm vermeden önce, iki ay onun makosenleriyle* yürü.*"

Tarihin her döneminde farklı kültürlerin, farklı algıların ve politik fikirlerin eşliğinde sürdürdüğümüz yaşamlarımızda, sadece kendi ayakları ile ilgilenen insanların sayıca fazlaştığı bir dönemden geçiyoruz.

Sokağa çıkma yasağı haberinin geldiği akşam alışverişe çıkan insanların yaşamları hakkında hiçbir fikri olmayan, tabiri caizse komşusunun makosenleriyle hiç yürümemiş olan çoğu insan, bir anda "komşusunun" ne yiyip içtiğiyle ilgilenmeye ve onu eleştirmeye başladı. Salgından önce nasıl beslendiğini bilmediği insanların salgın günlerinde nasıl beslendiği ile ilgilenir oldu.

O akşam dışarı "fırlayan" insanların yaşadıkları panik hali, güvencesiz bir yaşamla salgın günlerinden çok önce tanışmış olmalarındandı. Devlete güvenme lüksleri yoktu çünkü bugüne değin yaşadıkları zor durumlarda devletin esamesi okunmuyordu. Marketlere yöndiler çünkü kimsenin evinde stoklanmış yiyecekler yoktu. Çünkü böyle bir stok yapacak maddi imkana sahip değillerdi. Zaten hiçbir fotoğrafta elinde bir paket pirzola ya da iki kilo kıyma ile kasada bekleyen biri yoktu.

Makosen hikayesine dönmek için şimdi uygun bir zaman. Çünkü büyük ihtimalle "Madem parası yoktu niye makarna değil de bisküvi aldı?" diyenler olacaktır. Politik farkındalıkların azaldığı, en yakınımızdaki insanların yaşamlarına bakmak ve anlamaktan sistem tarafından uzaklaştırıldığımız bugünlerde, kendi yaşadığımız biraz dışına çıkıp yorum yapma lüksüne sahip olduğumuz diğer yaşamları gerçekten anlamayı denemeliyiz. Çünkü makosen hikayesinde olduğu gibi "komşumuzun" attığı her adımda ayaklarının ne durumda olduğunu o ayak-kabılları giymeden ve o yolu adımlamadan anlamamız mümkün değil. Yazının başında Saramago'nun Körlük romanında anlattığı günlere benzer günlerden geçiyoruz demistik. Saramago der ki: "*Körler ülkesinde tek gözülür kral olur*". Bugünlerde tek gözüyle bize "bakan"lara karşı temkinli olmalı, devlete karşı farkındalıklarımızı aynı tarafta olduğumuz insanlarla paylaşma ve dayanışma ilişkisi kurmak için kullanmalıyız. Ve bugünlerde eğer öfkeleneceğimiz şeyler olursa sorumlusunun tek gözlü devlet olduğunu unutmamakta fayda var.

Kafka'dan özur dileyerek yazıyı devletin bizi sürdürdüğü durumlara karşı yine bir Saramago alıntısıyla bitirelim:

"*Böcek ölürse, zehir de kalmaz.*"

*makosen: kısa ökçeli, başsız ayakkabı

Devletin Olmazsa Olmazı Merkeziyet

"İktidar her şeyi işgal eder, her şeye hakim olur, her şeyi yutar."

P.J.Proudhon, Federasyon İlkesi

Son yerel seçimlerin, siyasal iktidar yürütücüsüne karşı işletilen muhalefetin kapsamını değiştirdiği bir gerçek. Özellikle "seçimle kazanılmış" üç büyükşehir özelinden işletilen strateji, bir süredir ana muhalefetin tek gerçek siyaset etme biçimiydi.

Covid-19 salgınına yönelik devlet tedbirleri, aynı tarzda muhalefeti belirgin kılmış durumda. Özellikle birkaç büyükşehir belediyesinin bedava maske ve ekme dağıtımını gibi sürece yönelik aldığı önlemler, diğer yanda bu önlemlerin İçişleri Bakanlığı eliyle engellenmeye çalışılması, coğrafyadaki siyasetin rengini belirler halde. Salgın sürecinde devlet tedbirlerinin, yerel yönetimler tarafından mı yoksa merkezi birimler tarafından mı ele alınacağı sorunsalı, içerisinde sadece klasik bir hükümet ve muhalefet kavgasını taşıyor. Elbette bu durum, kavganın yürütücülerinin siyasi dimağının dışında!

"Yeni normal"lerin konuşulmaya başlandığı bu süreçte, yerel-merkez tezatlığının gerçek nedenlerine inmek gerekir. Merkeziyetçilik meselesi tartışılmadan, merkeziyetçilik meselesiyle hesaplaşmadan, devlet yardımlarının devletin hangi organı eliyle ve

nasıl daha verimli gerçekleştirileceği tartışmasının gerçek yüzü ortaya serilemez. Ortadaki durumu yerel-merkez çekişmesi gibi gösterenler, belediyelerin merkezi siyasetin bir parçası ve küçük merkezler konumunda olduğunu unutmamalıdır.

Bu ve buna benzer durumlarda merkezi siyasi yapılarda belirginleşen acizlik, bir şey yap(a)mama durumu, ne içinde bulunduğumuz salgınla ne de coğrafyamızla sınırlıdır. Önlemlerin ve yardımların, ezilenler için olmayacağı/yapılamayacağı gerçeği dışında, merkezi siyaset biçiminin ve merkeziyetçi yapıların isteseler dahi bu süreçlerden çıkmayacağı tarihsel bir gerçekliktir.

Salgın Öncesi Siyasi Atmosfer

Salgın sürecinin öncesinde uzun bir süredir otoriter kapitalizm, post-demokrasi gibi kavramlarla içinde bulunulan "devletli siyasal gerçekliği" merkeziyetçiliğinin" pekiştirildiği bir süreç anlaşılmalı çalışılıyordu.

Eski dönemin diktatör ve otoriter yöneticileriyle post-demokrat liderlerin arasındaki farkların ortaya konduğu, yeni dönem devlet liderlerinin siyasal iktidara darbe, iç savaş vb. yöntemlerle değil de seçimle gelmeleri ve bu iktidarı ellerinde seçimle tutmalarının tartışıldığı, mutlak pozisyonlarını sürdürülebilmek için dev-

letin tüm aygıtlarını elinde tutmaya çabaladıkları dönemin isimlendirilmeye çalışıldığı bir süreçteydik.

Bu süreçte otoriterleşen ve merkezileşen bir siyasal yapı tartışılıyordu. Siyasetin meşru ilke ve kurallarını, seçimden aldığı güçle ihlal edebilen hatta değiştirilebilen Rusya'da Putin, Macaristan'da Orban, ABD'de Trump, Venezuela'da Maduro, Filipinler'de Duterte ve tabii Erdoğan gibi isimler tartışılıyordu. Büyük oranda medyanın denetim, yargının kontrol altına alındığı; muhalefetin baskılandığı ve susturulduğu yeni siyaset biçimi anlaşılmaya çalışılıyordu.

İşte, salgın sürecine böyle bir atmosferde ve böyle bir siyaset biçimiyle girildi. Yani salgın sürecinde alınan "devlet tedbirleri"nin niteliği bu atmosferle ilgili.

Temel özgürlüklerin kısıtlanması, kısıtlılığın kalıcı olması, bahsi geçen siyasal liderlerin durumu fırsat bilip salgın bahanesiyle her şeyi kontrol altına alma çabaları, seyahat kısıtlamaları, devlet sınırlarının kapatılması, OHAL ilanları, ortak alanlara giriş yasakları, bazı ekonomik faaliyetlerin durdurulmasına ve durdurulmayanlarda işçilerin çalışmaya zorlanmasına yönelik bir dizi "tedbir", evden çıkma yasakları, hapishane, hastane ve okullara yönelik "tedbir"ler... Fransa'dan İspanya'ya, Tayland'dan

Uruguay'a bu ve buna benzer uygulamalar faaliyete geçirildi.

Şimdi ne konuşuluyor?

Vatandaşların sağlık bilgilerine daha hızlı ulaşmak iddiasıyla yüz taraması ve vücut ısı ölçümlen kameralar, hasta olan kişilerin iki hafta içerisinde ne zaman ne yaptığını kayıt alan ve analiz eden sistemler, temas edilen kişilerin yüz tanıma teknolojileriyle tespiti, bireylerin konum bilgilerini her koşulda tespit edebilen başkaca sistemler... Şimdirin tek merkezde toplanması... Şimdilerde konuşulan "yeni normalin" yeni nitelikleri...

Bu yeni normal, devletin merkeziyetçi doğası ve uygulamalarıyla yarıdan ilintili.

Devletin Olmazsa Olmazı: Merkeziyet

Evet, merkeziyet siyaset biliminde bilinmeyen, konuşulmayan ve üzerine yazılmayan bir kavram değil. Merkezi siyasal yapıların hantallığı, bu hantallığın oluşturduğu bürokratiklikte merkeziyet, merkeziyetçi devlet yapıları çokça eleştirilmiş; yerine yerellerin güçlendirilmesi, adem-i merkeziyetçilik gibi kavramlar çokça dillendirilmiştir.

Ancak merkeziyetçiliği bu şekilde ele almak ve anlamlandırmak sınırlıdır ve "merkezi" olma durumunu, sanki devletin üzerinden atabileceği bir olguymuş yanlışlaması yaratır. Oysa devlet, Malatesta'nın basitçe tanımladığı gibi, "kendi işlerinin idaresinin, kendi kişisel davranışları üstündeki denetimin, kendi kişisel güvenlikleri için sorumluluğun, gasp etme veya delegasyon yoluyla, halktan alarak, herkes ve her şey için yasalara yapma ve gerekirse zor kullanarak halkı bunlara uymaktan sorumlu tutma gücüne sahip olan diğerlerine devredilmesini sağlayan; politik, hukuki, yargısal, askeri ve finansal kurumların toplamı"dır. Yani toplumsal baskı sistemidir. Bu baskı, sistematik ve merkezi bir şekilde (ve gerektiğinde şiddete dönüştürerek) toplumsal kontrol biçimine dönüşebilir.

Karar alma sürecinin bir azınlığın elinde olması, iktidar ve hiyerarşi devletin en önemli özellikleridir. Bu üçünün somutlaşmış bir hali olarak merkezileşme, siyasal iktidarın bir azınlığın elinde yoğunlaşmasıyla toplumun yöneten ve yönetilenler olarak bölünmesine neden olur. Bu bölünmeyi zorla dayatacak kurum devlettir.

Yani merkeziyetçi olma hali, devletin doğasında var. Bir dizi kamu yönetimi reformu ya da "yönetişim" pratikleriyle değişebilir bir hal değil devlet kurumunun üstünde yükseldiği bir sütun.

Devlet, iktidarın bir azınlığın ellerine teslim edilmesi olduğu için açıkça merkezidir. Böylesi bir sistem, doğası itibarıyla, hiyerarşik ve bürokratik olmak zorundadır. Ve merkezileşmiş, hiyerarşik ve bürokratik doğası nedeniyle, halkın kendi üzerindeki kontrolünü imkansız kılar. İktidar merkezde yoğunlaşmıştır ve yaratıldığı toplum, Proudhon'un deyişle "merkeziyetçi düşünceyle canlanan bir toz kümesi haline gelir. Halk için devlet yoktur; devlet için halk vardır. İktidar her şeyi işgal eder, her şeye hakim olur, her şeyi yutar."

Merkeziyet, siyasal iktidarı elinde tutanlara, tahakküm ve şiddet uygulayabilme tekelini verdiği gibi olağanüstü durumlarda son karar alıcı olma yetkisini de verir. Bu kararların, halkın ihtiyaç ve istekleriyle doğru orantılı olma zorunluluğu olmadığı gibi aslında kararlar, bu ihtiyaç ve isteklerin tam karşısındadır. Merkeziyet, her durumda doğrudan yönetenler için faydalıdır, yönetilenlerin kontrol edilmelerine ve daha etkin bir şekilde yönetilmelerine imkan tanır.

Merkeziyetçilikle Aşılıma Çalınan Salgın

Merkezileşmenin doğası karar alma gücünü bir azınlığın eline verir. Karar alma gücü, başkentlerdeki siyasi elitlere terk edildiğinde, buna benzer süreçlerde halkların kaderi

bu elitlerin iradelerine terk edilmiş olur. Kendi yaşamları üzerinde karar alma süreçlerinden arındırılmış insanlar, önemli gördükleri meseleleri kendi aralarında tartışmak, münazara etmek ve karara bağlamak için bir araya gelebilecekleri siyasi meclislerden yoksun, birbirlerinden izole bir hâl içerisinde.

Bu süreçte karar ve yetkinin giderek daha soyut, dolayısıyla denetlenemez birimlerde toplanmasının olumsuz bir örneğini, ilk sokağa çıkma yasağında İçişleri Bakan'ının istifa oyununda deneyimledik. Ölüm kalım ikiliğinde ilerleyen bir süreçte, aldıkları karar ya da kararları dayatanlar değil, halk bu kararların sonuçlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Salgına ilişkin tüm verilerin toplanması; bu verilerin paylaşılmadığı; verilere göre "neyin korunup kollandığı" bilmediğimiz; sağlığımız ve yaşamımız için neyin iyi olduğunu bizden daha iyi bilen; varoluşu bile tartışmalı bilimsel kurullara başvurmadan toplumsal kararlar alan birimlerin ve bu birimlerin başındaki insanların çizdiği kaderi yaşıyor.

Daha önce ortaya koyduğumuz dünya genelindeki siyasi durumda, merkeziyetçilik bu kadar siyasi bir trend haline gelmişken, bu merkezi siyasi yapıların ademi merkeziyetçili-

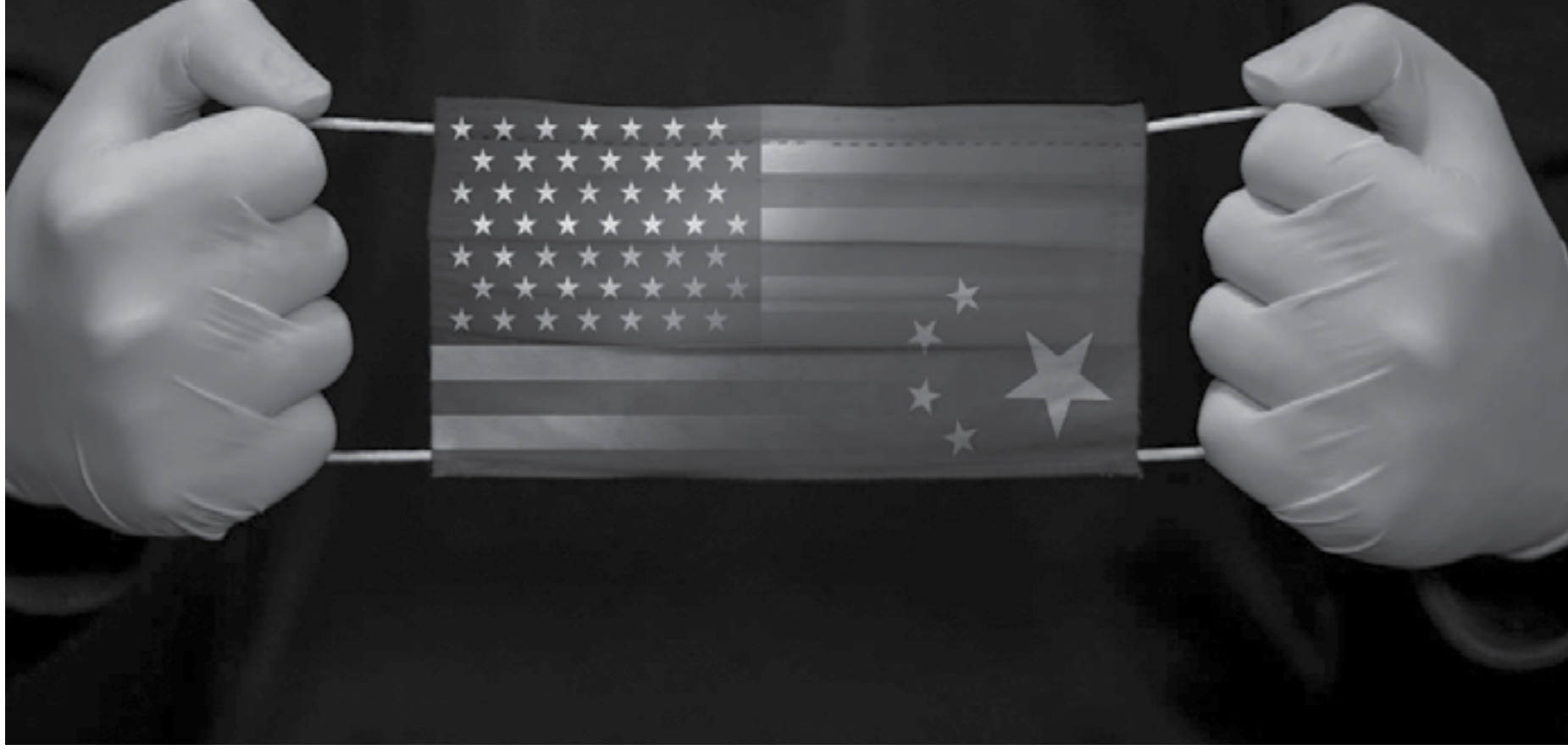
Hüseyin Civan
hcivan@meydan.org

ği esas alan stratejiler geliştirmesini beklemek çelişkili olacaktır.

Öte yandan yerel yönetimlerin devletten farklı bir yol açmalarını beklemek hayalperestlik olacaktır. Keza bugün belediyeler üzerinden belirginleşen muhalefetin yerel bazlı olmaktan öte merkezi siyasetle ilişkisi aşıkardır. Belediyeler yerel üzerinden genel siyasete soynmuştur. Küçük merkezi siyaset birimleri olan belediyelerin, kendi idari sınırları içerisinde merkezi siyasi birimlerden daha hızlı ve etkili olabileceği gerçektir. Ancak yukarıda bahsi geçen merkeziyet eleştirilerinden belediyeler muaf değildir. Siyasi çekişmeler, ekonomik rant, iktidarı elinde tutma stratejileri elbette yerelerde salgınla mücadelede kendini belirginleştirecektir.

Toplumsal koordinasyon ve dayanışma için merkeziyetçi yapıların gerekliliği, devletli siyasetin dayatmasıdır. Devletin merkeziyetçi ve hiyerarşik bir temelde örgütlenmiş, insanı ve insanın doğadaki tüm varlıklarla kurduğu uyumu değil kâr, rantı ve ezmeyi kendisine hedef edinmiş örgütlenme biçimlerine karşı, ezilenlerin kendi yaşam alanlarında kendi siyasasını merkezi olmayan federatif, kolektif, komünal yapılarla oluşturulmaları bugün en çok gereksinim duyulan şeydir.

ABD-DSÖ'nün Korona Krizi

Emrah Tekin
tekin@meydan.org

Korona Krizi, mart ayı içinde küresel bir hüviyete bürünürken, ABD başta olmak üzere, sağlık sistemlerinde ciddi açıklar olduğu görülen devletler dikkatleri farklı odaklara çekme çabasına girdiler. Bu odaklardan biri de Dünya Sağlık Örgütü oldu. Yeni tip korona virüs Covid-19'un ilk rastlanıldığı dönemlerde yaşanan salgını, küresel rakip Çin'i işaret ederek "Çin gribi" olarak tanımlayan ABD Başkanı Donald Trump'ın hedefinde şu sıralarda da Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bulunuyor. Trump önce DSÖ'nün Çinli yetkililere dayandırdığı virüsün insandan insana geçme özelliği olmadığını açıklamasını eleştirdi. ABD Başkanı, düzenlediği basın toplantısında açıklamalarının devamında da DSÖ'nün "kimse için inanmayacağı kadar" sorunları olduğunu ve soruşturma başlatılacağını altını çizerek ABD tarafından örgüte fon aktarılmasının durdurulduğunu da belirtti.

Trump'ın açıklaması öncesinde ABD, DSÖ'nün bir numaralı maddi destekçisi konumundaydı. ABD bu yıl için belirlediği 118 milyar dolar ile DSÖ'nün yıllık bütçesinin %17'sinin finansörü. DSÖ finansörleri arasında ikinci sırada, bütçenin yaklaşık %10'unu fonlayan Bill ve Melinda Gates Vakfı var. DSÖ finansörleri arasında üçüncü sırada yer alan Aşı ve Bağışıklık için İttifak (GAVI) Vakfı da Gates'ler tarafından kurulmuş olan ve desteklenen bir oluşum. Misyonları arasında fakir ülkelerde aşı programları uygulamak olduğunu belirten GAVI ile birlikte Bill & Melinda Gates Vakfı, Trump'ın bu kararı sonrası DSÖ'nün en büyük finansörü haline gelecek. Vakıf görünümündeki bu şirketlerin dışında, her yıl belirledikleri bütçe oranında BM, devletler ve Dünya Bankası da DSÖ finansörleri sıralamasında kendilerine yer buluyorlar.

Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak 1948'de kurulan DSÖ, 72 yıllık tarihinde, şu anda Korona Krizi'nde olduğu gibi salgın hastalıkların önlenmesinde çeşitli eleştirilerin odağındaydı. Savaş bitimi artan yoksulluk, 1945 sonrası dünya konjonktüründe salgın hastalıklara neden olan virüslerin yayılması için uygun olanak sağlıyordu. Virüslerle dünyanın farklı coğrafyalarına yayılması muhtemel salgınlara karşı "küresel mücadele" için kurulmuş olan DSÖ'nün bu anlamdaki ilk sınavı, 1950'lerin sonunda başlayan çiçek hastalığı salgınına karşı oldu. DSÖ'nün -her yıl en az bir milyon kişinin yaşamını yitirmesine neden olan- çiçek hastalığı ile mücadelesi, tip alanından ziyade diplomasi başarısı olarak değerlendirilebilir. Soğuk Savaş döneminde, önce SSCB'yi aşı üretimi, sonrasında ise ABD'yi aşının yaygınlaştırılması için fon ayırmaya ikna eden DSÖ, çiçek hastalığının dünya çapında bitişini ancak 1979'da, yaklaşık 30 yıla varan bir periyot sonunda açıklıyordu.

Salgın hastalıklara hızlı ve etkili müdahale amacıyla kurulmuş küresel bir kuruluşun yaklaşık 30 yıla yayılan mücadelesi, "başarı" sözcüğünün karşısına soru işareti koymakla birlikte, DSÖ ilerleyen yıllarda AIDS, ebola, domuz gribi gibi hastalıklardaki geç müdahalesi nedeniyle eleştirildi. DSÖ bu eleştiriler karşısında kendisini, üyesi olan devletler üzerinde yaptırım hakkı olmamasıyla savundu.

DSÖ, Korona Krizi'nin başından bu yana aldığı ya da almadığı/ almakta geciktirdiği kararlar nedeniyle ciddi anlamda eleştiriliyor. Bu eleştiriler, Trump'ın "DSÖ'nün Çin'in piyonu olması" söyleminde cisimleşiyor. Bununla birlikte eleştirilere konu olan yanlışlıklar, devletler arası güç mü-

calesinin insanların yaşamlarına mal olmasıyla sonuçlanıyor.

DSÖ'nün Korona Krizi'ndeki kronolojisindeki yanlışlıklar silsilesi 14 Ocak'taki, Covid-19 virüsünün "insandan insana geçmediği" açıklaması ile başladı. Bundan 9 gün sonra, DSÖ Genel Direktörü Tedros A. Ghebreyesus, küresel acil durum ilan etmek için "erken ve yeterli kanıt olmadığını" söyledi. 31 Ocak'ta ise küresel acil durum ilan edilmekle birlikte, Çin ile seyahat ve ticaret kısıtlanmasına gidilmemesi çağrısı yapıldı. DSÖ 26 Şubat'ta, yaşanan "salgın" olarak tanımlanmaması gerektiği açıklamasını tersyüz ederek, Covid-19'u Çin'de ilk görüldüğü tarihten neredeyse üç ay sonra, 11 Mart'ta küresel bir salgın olarak ilan etti. Ancak bir gün sonra DSÖ yaptığı bir başka açıklamada Covid-19'un "kontrol edilebilir" bir küresel salgın olduğunu iddia etti. Aynı DSÖ, 27 Mart'ta ise bu iddiasının aksine, aşı için minimum bir yıl beklemek gerektiğini açıklamıştı. DSÖ, kendisine dair bir başka çelişkili durumu da "ibuprofen" içeren ilaçlara dair yaptığı açıklamalara dair oluşturdu. Örgüt, 18 Mart'ta Covid-19 şüphesi olan kişilerin ibuprofen içeren ilaçları kullanmaması yönündeki açıklamasını iki gün sonra geri çekti.

Bu eleştirilerden Çin'e dair alınan ve alınmayan kararlarla ilgili olanları, ABD'nin iddiasına göre Çin ve DSÖ'yu algisal olarak fiili bir ortaklık içinde gösteriyor. Ancak diğer taraftan DSÖ'nün ABD fonlarına olan bağımlılığı, Trump'ın Covid-19'a dair küçümseyici açıklamaları, virüsün küresel bir salgın ilan edilmesinin doğuracağı ekonomik sonuçlar gibi etkenler, ABD'nin de bu geç "küresel salgın" açıklamasındaki payının makul bir ihtimal olabileceğini düşündürüyor.

Görünürde halkların yararına bir kuruluş olarak lanse edilse de devletlerin politikaları paralelinde faaliyet yürüten tipik bir "truva atı" kurum olan DSÖ'nün devletlerle olan çetrefilli ilişkisinde -şimdilik bildiklerimizden kaynaklı- ortaya çıkan manzara genel olarak böyle. Ancak diğer yandan, bu ilişkiler bütünüünün olmazsa olmazı "şirketler" tarafında belirginleşen Gates Vakfı'nda yaşanan gelişmelere de dikkat kesilmekte yarar var. Bu gelişmelerin izi Bill Gates'in, Trump'ın kararını "kulağa tehlikeli geliyor" değerlendirmesinden biraz daha geriye giderek sürülebilir.

Ekim 2019'da Bill&Melinda Gates Vakfı'na yakın John Hopkins Üniversitesi Sağlık Güvenliği Merkezi'nin New York'ta düzenlediği, olası bir küresel salgına karşı simülasyonunda, 6 aylık bir periyotta 30 milyonu aşkın insanın yaşamını yitireceği öngörüldü. Bu "öngörünün" şu andaki vaka ya da yaşamını yitiren insanların sayısıyla yakınlığı ya da uzaklığı ile ilişkisi komple teorisyenlerinin ilgi alanına girebilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki ABD'nin Covid-19 vakalarına ilişkin verilerini de John Hopkins Üniversitesi açıklıyor.

Önümüzde duran gerçek, Gates Vakfı ve benzeri şirketlerin olası bir küresel salgın üzerine çok da masumane olmayan bir şekilde kafa yorduğu. Yine bu ilişkiler bütünü paralelinde Korona Krizi'nin ağırlıkla, ezilenlere ölüm olarak fatura edilecek olması akıldá tutarak, yeneden tanımlanması muhtemel küresel dengelerde, ABD-DSÖ gerilimi olarak tezahür eden durumun değişmesi olasılığının da altı çizilmeli.

Tarihsel Kırılmalar Salgın Krizleri

Halil Çelik
hcelik@meydan.org

Geçtiğimiz yılın sonlarından bugüne değin bir virüs, tüm yerküreyi sarsıyor. Eski tarihlerde salgın hastalıklara neden olan virüsler gibi, o dönemlerin ulaşım kanalları olan deniz ve kara yollarının yanı sıra ve onlardan farklı şekilde, günümüzün revaçta ulaşım yöntemi olan hava yoluyla ve "jet hızıyla" yayılan Covid-19'un yol açtığı Korona Krizi yeni bir tarihsel kırılmanın güçlü sinyallerini veriyor. Salgın hastalıklar tarih boyunca siyasi, ekonomik ve sosyal gidişati direkt etkilemiştir. Covid-19 virüsü kaynaklı Korona Krizi'nin de tarihin akışına benzer bir etkiye bulunması kaçınılmazdır. Bu kaçınılmaz durumun boyutlarını, kapitalizm ve küreselleşmenin geldiği nokta, devletlerin yer yer ciddi gerilimlere evrilen rekabetleri gibi gerçeklikleri akıldá tutarak, çok da uzak olmayan bir gelecekte görmemiz muhtemel.

Roma İmparatorluğu'nda Antonine Vebası ile görünür hale gelen Hıristiyanlık, bir başka veba salgını ile devlet yapısı içinde hakimiyetini artırdı. 250-270 yılları arasında görülen Kıbrıs Vebası sırasında misyonerler tarafından yayılan Hıristiyanlık, zamanla devletin resmi dini oldu. Ancak bir başka veba salgını Roma İmparatorluğu'nun birleşmesi ihtimalini ortadan kaldırmıştır. 541-750 yılları arasındaki Justinian Vebası olarak bilinen salgında farklı kaynaklara göre 30 ila 100 milyon arasında kişi yaşamını yitirdi. Salgının imparatorluğa siyasi sonucu ise Doğu Afrika ve Ortadoğu'daki toprakların Müslümanların eline geçmesi oldu.

Dünya tarihi boyunca görülen salgın hastalıklar içinde belki de en belirleyicisi olanı ise Kara Veba ya da Kara Ölüm olarak bilinen salgındı. 1330'larda, şimdi yaşadığımız Korona Krizi gibi Çin'de başlayan ve Avrupa'ya 1346'da ulaşan salgında 150 milyon insan yaşamını yitirdi. Salgın 1480'lere kadar Avrupa'yı kasıp kavurdu ve nüfusunun yarısının yok olmasına neden oldu. Önemli bir tarihsel kırılmaya yol açan Kara Veba'nın yaşandığı yıllarda Avrupa'da şehir devletlerin varlığı söz konusuydu, ancak salgın sonrası şehir devletleri ortadan kalkmaya başladı. Kara Veba sonucu yaşamını yitirenlerin önemli bir kısmının emeğiyle yaşamını sağlamaya çalışan nüfus olması, "ışığı" açığını ortaya çıkaran emeğin "değer" kazanmasını ve ücretlendirilmesini beraberinde getirdi. Feodal sistemde taşları yerinden oynatan "ışığı" kaybı, emeği ile yaşamını sürdüren köylülerin de "efendilere karşı" elini güçlendirecekti. Bu anlamda güçlerinin farkına varan köylüler, İngiltere'de devletin salgını bahane ederek yeni vergiler almak istemesi sonrası 1381 köylü isyanları başlattılar.

Antonine Vebası olarak bilinen ve M.S. 165-180 yılları arasında gerçekleşen salgının nedeni de bir vaba. 5 milyon insanın yaşamını yitirmesine sebep olan veba, Part İmparatorluğu ile yapılan savaştan dönen Roma askerleri tarafından taşınmış ve İtalya'dan

Mısır'a uzanan geniş bir coğrafyayı etkilemişti. Salgının bir sonucu olarak Roma İmparatorluğu'nda iktidar savaşları yaşanırken Hıristiyanlık güç kazanmaya başlamıştı. Diğer taraftan ordusu veba nedeniyle ağır kayıplar veren ve dış tehditlere açık hale gelen Roma İmparatorluğu, "düşman" Cermen toplulukları ile işbirliği yapmak zorunda kaldı. Bu süreç sonunda imparatorluk "Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu" adını aldı.

Roma İmparatorluğu'nda Antonine Vebası ile görünür hale gelen Hıristiyanlık, bir başka veba salgını ile devlet yapısı içinde hakimiyetini artırdı. 250-270 yılları arasında görülen Kıbrıs Vebası sırasında misyonerler tarafından yayılan Hıristiyanlık, zamanla devletin resmi dini oldu. Ancak bir başka veba salgını Roma İmparatorluğu'nun birleşmesi ihtimalini ortadan kaldırmıştır. 541-750 yılları arasındaki Justinian Vebası olarak bilinen salgında farklı kaynaklara göre 30 ila 100 milyon arasında kişi yaşamını yitirdi. Salgının imparatorluğa siyasi sonucu ise Doğu Afrika ve Ortadoğu'daki toprakların Müslümanların eline geçmesi oldu.

Dünya tarihi boyunca görülen salgın hastalıklar içinde belki de en belirleyicisi olanı ise Kara Veba ya da Kara Ölüm olarak bilinen salgındı. 1330'larda, şimdi yaşadığımız Korona Krizi gibi Çin'de başlayan ve Avrupa'ya 1346'da ulaşan salgında 150 milyon insan yaşamını yitirdi. Salgın 1480'lere kadar Avrupa'yı kasıp kavurdu ve nüfusunun yarısının yok olmasına neden oldu. Önemli bir tarihsel kırılmaya yol açan Kara Veba'nın yaşandığı yıllarda Avrupa'da şehir devletlerin varlığı söz konusuydu, ancak salgın sonrası şehir devletleri ortadan kalkmaya başladı. Kara Veba sonucu yaşamını yitirenlerin önemli bir kısmının emeğiyle yaşamını sağlamaya çalışan nüfus olması, "ışığı" açığını ortaya çıkaran emeğin "değer" kazanmasını ve ücretlendirilmesini beraberinde getirdi. Feodal sistemde taşları yerinden oynatan "ışığı" kaybı, emeği ile yaşamını sürdüren köylülerin de "efendilere karşı" elini güçlendirecekti. Bu anlamda güçlerinin farkına varan köylüler, İngiltere'de devletin salgını bahane ederek yeni vergiler almak istemesi sonrası 1381 köylü isyanları başlattılar.

Antonine Vebası olarak bilinen ve M.S. 165-180 yılları arasında gerçekleşen salgının nedeni de bir vaba. 5 milyon insanın yaşamını yitirmesine sebep olan veba, Part İmparatorluğu ile yapılan savaştan dönen Roma askerleri tarafından taşınmış ve İtalya'dan

Salgın sonucu ekilebilir arazi sayısının azalması nedeniyle tarıma dayalı ekonomi, yerini ticaret burjuvazisinin gelişimine bıraktı. Akdeniz'in Atlantik Okyanusu'na açılan limanlarını kendilerine merkez alan Avrupa ticaret burjuvazisi, salgın sonrası azalan "ışığını" köle ticareti ile kapatmaya yönelikken siyaset literatürüne de sömürgecilik kavramını sokuyordu. Bu durum, aynı zamanda sonraki yüzyıllarda Avrupa'nın dünya siyaseti ve ekonomisinde hegemon bir güç olmasını sağladı. Avrupa'da ileride giderek gelişen ulus-devlet fikri, gelişmiş ordu ihtiyacını da ortaya çıkardı.

Kara Veba'nın toplumsal anlamda bir diğer sonucu ise Katolik Kilisesi'nin telkinleriyle salgının müsebbibi olarak görülen Yahudiler, Çingeneler ve "cadı" olarak tanımlanan kadınlara yönelik ırkçı ve cinskırımcı saldırıydı. Daha sonra, misyoner ve özellikle ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla beraber milliyetçiliğin temelini sağlayan bu hareketler sonucu kadınlara yönelik katliamlar yaşanırken, katledilmekten kaçan Yahudiler Doğu Avrupa'da Polonya ve Rusya'ya yerleşti. Kara Veba nedeniyle "tedavi merkezi" olarak görülen kiliselerde bizzat din insanlarının salgından ölmesi ile otoritesi sarsılan Katolik Kilisesi'nin, bu ırkçı ve kadın düşmanı telkininin Kilise'ye "olumlu" etkisi ise kısa süreli oldu. Protestan mezhebinin ortaya çıkışı, Katolik Kilise'nin Avrupa'daki merkezi otoritesini ortadan kaldırdı.

Yirminci yüzyılın başlarında yaşanan bir diğer küresel salgında İspanyol Gribi'ydı. 1918 yılının Nisan ayında ABD'de muhtemelen bir askeri birlikle ortaya çıkan salgına İspanyol Gribi denmesinin nedeni ise virüsün ilk kez İspanya'da ortaya çıkmasıyla değil devletlerin savaş ve sansür politikalarıyla ilgili. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda yıllarda ortaya çıkan salgına dair ilk haberler savaşa katılmayan, dolayısıyla savaş nedeniyle basına sansür uygulanmayan İspanya'da yayınlandı. İki dalga halinde yaklaşık iki yıl süren bu küresel salgın nedeniyle yaklaşık 50 milyon insan enfekte olurken 50 milyon kadar insan da yaşamını yitirdi. İspanyol Gribi'nin, savaşın bitmesi başta olmak üzere bir dizi politik, sosyal ve

ekonomik sonucu oldu. Kara Veba'da olduğu gibi salgında yaşamını yitirenlerin ağırlıkla ezilenler olması nedeniyle aktif "ışığı" büyük oranda yok oldu. Bu durum, dünyada işçi hareketlerinin yükselmesini sağladı. İspanyol Gribi nedeniyle sağlık ve sosyal güvenlik talepleri ise Hindistan'da bir başka toplumsal hareketliliği doğurdu. Salgında, yaklaşık 18 milyon gibi bir rakamla, en çok insanın yaşamını yitirdiği Hindistan o dönemler bir İngiltere sömürgesiydi. Cepheden dönen sömürge askerlerinin yol açtığı salgın tehdidine karşı "sağlık güvencesi" taleplerine kulaklarını tıkayan İngiltere, savaş döneminde başladığı ve olağanüstü hal uygulamaları içeren Rowlatt Yasaları'nı tekrar güncelledi. Hindistan'da bu uygulama karşısında tepki olarak sokağa çıkanlara İngiltere'nin yanıtı en ez 40 insanın yaşamını yitirdiği, 13 Nisan 1919'daki Amritsar Katliamı oldu. Ancak bu katliam, Hindistan'daki bağımsızlık hareketinin önünün açılmasına ve "üzerinde güneş batmayan imparatorluk" denilen İngiltere'nin sömürge coğrafyalarındaki egemenliğinin giderek sonlanmasına yol açtı.

Dördüncü ayını geride bırakmak üzere olduğumuz ve iktisadi yıkım bazında 1929 Buhranı ile kıyaslanan Korona Krizi'nin yol açacağı tarihsel kırılmanın sosyal, ekonomik ve politik etkilerinin Kara Veba'dan da İspanyol Gribi'nden de geri kalır yanlarının olmayacağını şimdi söyleyebiliriz. Korona Krizi sonrası sıklıkla tekrarlanan "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" öngörüsünün olumlu ya da olumsuz olası sonuçları, kuşkusuz bu etkiler dahilinde.

Dünya tarihi boyunca kısa vadede büyük toplumsal yıkımlara neden olan salgın hastalıklar ya da küresel salgınlardan uzun vadedeki etkileri, tarihsel örnekler bağlamında önümüzde duruyor. Korona Krizi'nin yol açacağı olası sonuçlara dair fikir üretmek için de yaşanan duruma olabildiğince geniş bir açıdan bakmak gerek. Bu geniş açıda, küresel ekonominin ağır tahribatından bazı devletlerin yıkılabileceği ya da yenilerinin ortaya çıkabileceği olasılığına, politik dengelerdeki alt-üst oluştan yeni sınıf tanımlamalarına dek birçok pencere yer alıyor.

Kentleşmenin Krizleri Salgınlar

İlyas Seyrek
iseyrek@meydan.org

İğne atsan yere düşmeyecek kalabalıklar ve o kalabalıkların uğultusu doldurmuyor artık şehrin sokaklarını. Salgın filmlerinin distopik mekanları gibi, koca koca caddeler bomboş. Şehrin en kalabalık, en civil cıvil semtlerinin bile sakinleri sadece kediler, köpekler, martılar ve kuryeler oldu. Pek çok dükkan, işyeri, mağaza kapalı. Korona kriziyle birlikte belirli saatlerde ve sokağa çıkma yasağının olduğu günlerde şehirler misali sessiz.

Tabi ki sessiz semtler daha çok tüketim mekanları ile dolmuş semtler. Salgından önce neoliberal ekonomik sistemin ve soylulaştırma pratiklerinin sonucunda belirli semtler kafe, bar, fast food ve butik işletmeler gibi tüketim mekanları ile dolup taşmıştı. Bir semtteki ilgiyi ve kalabalığı da sağlayan bu mekanlar, kalabalıktan kaçınılması gereken böylesi bir salgın durumunda ilk kapanan mekanlardan oldu. Örneğin İstanbul'da Kadıköy, Beşiktaş ve Taksim bir anda boşaldı

ve sessizleşti. En gözde sokaklar, artık en sessiz sokaklar.

Yasağın olmadığı günlerde ise belirli semtler hala hareketli. Çünkü iktidarın karantina ve salgın politikaları ekonominin çarklarını döndürmeye devam etme konusunda ısrarcı. İhtiyaçlarının giderilmesi noktasında desteklenmeyen halk evde kalamayıp çalışmak için dışarı çıkmaya devam ediyor ve tehlike altında.

Salgının Coğrafik ve Mekansal Boyutu

Toplumsal yaşamın hemen her evresi ve alanı değişime uğruyor. Tıpkı geçmişte olduğu gibi bugün de salgının sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel sonuçları onu bir hastalık düzeyinden tarihsel bir olgu düzeyine çıkarıyor.

Vakaların yaygınlaşması ve küresel bir salgın haline gelmesi ile birlikte hastalığın coğrafik boyutu gözler önüne seriliyor. Bütün insanlığı

ve toplumsal sistemleri küresel çapta etkiliyor ve daha da etkileyecek olması bu salgına farklı bağlamlar içerisinde de yaklaşmamız gerektiğini anlatıyor.

Ayrıca 21. yüzyılın en büyük salgınını yaşadığımız bugünlerde dünyanın her yerinde çeşitli boyutlarda karantina uygulamaları sürüyor. Her salgının bedenlerden başka bedenlere ve mekanlardan başka mekanlara taşınabilmesi ve bulaşmayı engellemek için uygulanan karantina uygulamaları ile salgının sosyo-mekansal bir olgu olduğunun da altına çizmek gerekiyor. Özellikle bulaşmayı engellemek için evlerin, caddelerin ya da tümünden bir şehrin karantina altına alınması başlı başına mekansal bir tedbir olarak ortaya çıkıyor.

Tarihsel verilere de bakarsak insanların yerleşim alanlarının salgın dönemlerinden etkilendiğini görüyoruz. Mevcut ve yaygın yerleşim alanı olarak kentler, kenteleşme dinamikleri, bu mekanların coğrafik yönetimi ve üretimi bu salgınlardan derinden etkileniyor.

Yeni bir toplumsal yaşamın parçası olacak toplumsal mekanları oluştururken mevcut kentlerin salgın hastalıklarla mücadele etmede uygun yapıya sahip olup olmadığını analiz etmemiz ve yeni toplumsal mekanımızı salgınlara göre nasıl kurgulamamız gerektiğini sorgulamamız gerekiyor.

Bugün içinde bulunduğumuz sürecin oluşmasında kentlerin rolünü ortaya koymak ve yaşadığımız kentlerin bu salgından nasıl etkileneceğini öngörebilmek için de salgınların tarih boyunca kentteki dönüşüme ve kentin yeniden şekillendirilmesine dair etkilerine bakmamız gerekiyor.

Tarihsel Örneklerle Kent ve Salgın

Antik Yunan'da Salgın

Tarihteki ilk salgın olmasa da belgelerle ayrıntılarını bildiğimiz ilk salgın M.Ö. 5. yüzyılda Atina'da gerçekleşmiştir.

Helenistik döneme kadar, her Yunan kentinde caddeler ve sokaklar oldukça dar ve sokakların çoğu da birkaç metre genişliğe sahip geçit boyutlarındaydı. Kentin çevresinde çöp ve pislik yığınları birikmiş, bunlar da hastalığa sebep olmuştu. Salgın sırasında da dar sokaklar ve pislik hastaların sayısını arttırmıştı. Atina'daki salgın Atina ile Sparta şehir devletlerinin arasında gerçekleşen Peloponez Savaşları sırasında görülmüştü. Savaşın önce Atina yöneticilerinin, halkı Atina'yı çevreleyen duvarların iç kısmına çağırması sonucunda kentteki artan kalabalık, beslenme bozuklukları ve düşük temizlik koşulları salgına neden olmuştu. Thucydides'e göre şehir nüfusunun %30'u bu hastalık nedeni ile yaşamını yitirmişti.

İmparatorluk Roması'nda Salgın

Kentlerin salgın hastalıklarının yayılmasındaki payı ve salgın hastalıkların kentler üzerindeki etkisi döneminin büyük kentlerinden olan Roma'da da görülmüştü. Roma'da çok katlı kira evlerinde su ve atık su, birincisi yukarı, ikincisi aşağı doğru olmak üzere elle taşınıyordu. Roma her ne kadar su kemerleri, yeraltı lağımları ve taş döşeli yollarıyla mühendislik konusunda kendisini geliştirmiş olsa da uygulamada bunların toplamı etkisizdi ve kent sağlığıyla ilgili ilkelere hiç de sahip değildi. Büyüklüğü ve ağgözlülüğü nedeniyle Roma kendi kendini yıpratmış ve asla kendi ihtiyaçlarını karşılamayı başaramamıştı. Ayrıca büyük bir kentte biriken büyük atık ve çöp kütlelerinin kaldırılmasında hastalığa karşı alınması gereken en temel tedbirler eksikti. Bütün bunlar da salgınlar için fırsatlar yaratıyordu.

İmparatorluk'taki aristokratlar genellikle -taşra kentlerde yaşamının kimi faydalarına rağmen- prestiji sebebiyle Roma'da yaşıyorlardı. Fakat bu sınıfa mensup kişiler veba gibi olaylar nedeniyle Roma'da yaşamının mümkün olmadığı zamanlarda da bir kır vilasina taşınıyorlardı. Üst sınıfların salgın hastalıklardan kurtulmanın yolu olarak kalabalık ve hastalıklı mekanları terk edip gitmeleri sınıfsal ayrımlar ve ayrıcalıklar sebebiyle sosyo mekansal bir yöntem olarak yaygınlaşmaya başlamıştı.

Büyük Yıkım Kara Ölüm/Kara Veba

Tarihsel süreç olarak Roma'daki salgından sonra Ortaçağ ve salgın denince akla, döneminde çok büyük yıkımlara yol açmış ve Kara Ölüm/Kara Veba diye adlandırılan, yaklaşık 200 milyon insanın yaşamını yitirmesine sebep olmuş veba salgını geliyor. Bu kadar çok sayıda insanın yaşamını yitirmesine neden olmuş büyük bir salgın pek tabi kentleri yeniden şekillendirmiş ve toplumsal yaşamda büyük değişikliklere yol açmıştı.

1347-1348 tarihlerindeki bu salgından sonra nüfusun yayılması kesilmiş, kenteleşmenin hızı oldukça azalmış, hatta durma noktasına gelmişti.

Üst üste inşa edilen evlerin tuvaletlere ve sürekli akan suya sahip olmaması; basık tavanlı bu evlerde kaz, ördek, domuz gibi hayvanların insanlarla beraber yaşaması ve bunların yanı sıra yetersiz beslenme koşulları salgının yayılmasında etkili olan önemli olgulardı. Kısacası kentlerin düzensizliği ve pisliği, uzun süreli savaşlarla beraber yaşanan toplu insan hareketliliği, sefalet ve gittikçe artan ticaretle beraber veba Avrupa'ya yayılmıştı. Vebanın ana giriş kapıları Avrupa'nın liman kentleriydi. Gemilerin ahşap olması sebebiyle veba burarlarda barınacak ve üreyecek uygun ortam buluyordu.

Bu yüzyılla birlikte veba korkusu kentten periyodik kaçışlara neden olmuştu ve bu anlamda modern banliyöünün tohumları atılıyordu. Zenginler için vebadan korunmak şehri terk etmekti. Ölümünden kurtulmak için şehir dışında villalar satın almış ve boşalttıkları kent evlerine dönmeden önce konutlarını sülfürle dezenfekte edecek tütsücüler tutmuşlardı.

Ayrıca zenginler, içinde farenin barınma ihtimalinin daha az olduğu taştan evlerde yaşarlarken yoksullar farelerin bolca var olduğu toprak evlerde yaşıyorlardı.

Bu dönemde de salgının mekansal sebepleri kadar, salgının kentteki düzenlemelere etkisi de bulunuyordu. Dönemin siyasi örgütlenmesi/yapısı gereği farklı bölgelerde farklı önlemler alınıyordu. Yerel yetkililer yayınladıkları genelgelerle de salgının önüne geçmeye çalıştı; pazar alanları her akşam temizlenmeye başlanmıştı.

1356 yılında ilk kanalizasyon sistemi yapılmış ancak çöplerin sokağa ya da Seine nehrine atılmasını önlemek için XVI. yüzyıla kadar tüzükler çıkarılmaya devam etmişti. Karantina, bugünkü anlamda ilk kez 1377 yılında Adriyatik kıyısındaki Ragusa şehrinde uygulanmaya başlanmıştı.

Milano'da yetkililer, hastaları gözden çıkararak evlerine hapsedmiş ya da vebaya yakalanmış olanları şehir dışına sürmüşlerdi. Birçok Avrupa şehri Milano ve Venedik örneklerini benimsemişti. Kimi şehirlerde ise vebaya yakalananların tutulduğu veba evleri vardı ve bu evler genellikle kalabalık, birkaç battaniyesi ve çok az erzağı vardı.

Veba Avrupa'da mimariyi, yapılarda kullanılan teknikleri ve temel yapı malzemelerini önemli ölçüde değiştirmişti. Avrupa, vebadan kurtuluşunu bir bakıma, evlerin yeniden planlanmasına da borçluydu. Veba döneminde, yoksullar penceresiz kulübelerini

kurutulmamış keresteyle yapıyor, damlarda saman kullanıyorlardı.

Bu dönemde Kuzey Avrupa'da nüfus ve tarımsal üretim azalmıştı, bu durum kenteleşmeyi de olumsuz bir şekilde etkilemişti. Bu dönemde son derece az sayıda yeni yerleşim alanı kurulmuş, kenteleşme olgusu bir duraklama dönemine girmişti.

Veba, tarım dışı ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü kentlerin hayat akışını kökünden değiştirmişti. Veba uğramayan kentler de vebanın sosyal ve ekonomik alanlarda göstermiş olduğu yıkıcı etkileri derinden hissetmişti.

Londra'da Veba Salgını

Ortaçağ'da da salgınların çoğunun ortak noktası ticaret yolları üzerinden yayılması ve salgın başlangıcının limanlardan gerçekleştiydi. 1660'lı yıllarda Londra'da ticaret yoluyla bulaşan veba etkili oldu. Bulaşmayı kolaylaştırıcı diğer bir etken ise Londra'nın Ortaçağ'daki birçok şehir gibi duvarlar içindeki kalabalık yerleşimiydi. Şehrin gününün başlangıcında sert tedbirler alınmış ve çok sıkı bir karantina uygulanmıştı. Kraliyet ailesi ve aristokratlar kuzeye, salgından uzak bölgelere taşınmıştı. Şehirde kalan yoksul kesim ise vebanın kurbanı olmuştu.

Bir evde vebalı olduğu tespit edilirse veya vebadan ölenler varsa, evlerinin kapısına kırmızı bir haç çizilirdi ve o eve kimsenin girip çıkmasına izin verilmiyordu.

Sanayi Devrimi Sonrası Salgın Hastalıklar

18. ve 19. yüzyıllarda toplumsal yapıda, ekonomik ve siyasi alanlarda ortaya çıkan gelişmelerle birlikte kentlerin yapısında birçok değişiklik meydana geldi. Sanayi kapitalizminin gelişmesi, fabrikalar ve işçi evleri ile giderek çehresi değişen kentler daha da kalabalıklaşıyordu.

Özellikle fabrikaların çevresinde işçi yoğunluklu apartmanlar ve semtler oluşuyordu. Bu apartmanların ve semtlerin fiziki şartları oldukça kötüydü. Karanlık odalar, rutubetli duvarlar ve işçilerin yaşadıkları odaların, apartmanların aşın kalabalıklaşması hastalıkların üremesi ve yayılması için ideal bir ortam sunuyordu.

Su tesisatının ve belediyenin temizlik çalışmalarının olmayışı bu yeni kent bölgelerinde korkunç kokulara neden oldu, hastalıklı dışkuların kuyulara sızarak yayılması tifo salgınlarına yol açtı. Hepsinden kötüsü de yeterli suyun olmayışıydı. Su kitliği, ev içi temizlik veya kişisel hijyen olanağını yok ediyordu.

Takip eden yıllarda da daha yüksek evsel sağlık standartlarına ve ev hijyenine sahip olmasına rağmen modern kentler dönem dönem grip ve çocuk felci

salgınlarına maruz kalmaya devam etti. Örneğin 1918'deki büyük grip salgınındaki ölüm oranı, Ortaçağ salgınlarının en büyüğü olan Kara Ölüm'deki ölüm oranına neredeyse eşitti.

19. yüzyılın büyük kısmında kentlerin salgına mücadelesi karantina uygulamaları, temiz havada vakit geçirmek, beslenmeye dikkat etmek ve kenti temiz tutmaya yönelik bir dizi önlemlerle sınırlıydı.

Sıtma ve koleranın şehirlerde yayılmasına engel olmak üzere gerçekleştirilen -19. yüzyılın ortalarına tarihlenen- sanitasyon (temiz içme suyu, insan dışkısı ve kanalizasyonunun yeterli arıtımı ve bertarafı ile ilgili halk sağlığı koşulları) gelişimi ise modern planlama ve inşaat mühendisliğinin temeliydi.

Salgınlarla mücadelede kent plan ve haritalandırması kullanıldı. Veriler haritalandırıldı ve yayılımın kaynağı bulundu. Örneğin sokağın köşesindeki tulumbadan kaynaklı ölümlerin mekansal verisi ile tulumbadanın kırılması ya da kapatılması sonucunda salgın yayılımı azaldı.

Günümüzde Salgının Mekansallığı

Kentin planlarının medikal verilerle çakıştırılması yürütülen tartışmalar için etkili bir araç sağlıyordu. Haritaların bilgiyi mekansallaştırma işlevi kriz zamanlarında ve zorlanan sistem koşullarında anahtar bir rol oynadı. Günümüzde de çeşitli güvenlik riskleriyle birlikte dijital uygulamalarla bu işlevin sürekliliği sağlanmaya çalışılıyor. Haritaların işaret etme ve öne çıkarma özellikleri ile hangi bölgelerin, semtlerin daha riskli olduğuna dair veriler sosyo ekonomik anlamda farklılıkları da ortaya çıkarıyor.

Bugün kapitalizmin sektörel boyutlarının çeşitlendiği ve coğrafik açıdan küreselleştiği bir çağda gerçekleşen yoğun mal ve insan hareketliliğinin küresel salgınlar için gerekli şartları oluşturduğunu hep birlikte deneyimledik. Halkların öz denetiminden yoksun olarak patronların ve yöneticilerin kontrolünde gelişen mal ve insan hareketliliğinin var olduğu, siyasi ve ekonomik iktidarların çıkarları çerçevesinde planlanan devasa nüfus yoğunluğuna sahip merkezi yaşam alanlarının bulunduğu 21. yüzyıl koşulları krizin etkilerinin daha derinden yaşanması ihtimalini taşıyor.

Bu sebeple içinde bulunduğumuz küresel salgın süreci doğrudan mekânı ve coğrafyayı işaret eden farklı boyutlarıyla; küresel, bölgesel ve yerel ölçülerde mekân politikalarını derinden etkileyen birtakım gelişmeleriyle günümüz kentini sorgulamamızı, kentleri düşünme şeklimizi değiştirmemizi gerektiriyor ve yeni mekansallıklar oluşturmamız için dikkat edilmesi gereken konuları işaretliyor.

Tüm dünyada, Covid-19 salgınının getirdiği ekonomik zorluklara cevap olarak kira grevi çağrıları dolayısıyla. Son on yılda gayrimenkul değerleri hızla yükseldi ve soylulaştırma, sayısız topluluğu yok etti. Salgın ortaya çıkmadan çok önce de barınma maliyetleri sürdürülemezdi.

Peki kira grevine nasıl devam edebiliriz? Kira grevlerini düşündüğümüzde, genellikle belirli bir ev sahibini hedef alan ve belirli talepleri ilerleten bir model düşünürüz. Aslında, aşağıdaki metinde olduğu gibi, bu strateji daha önce çok daha geniş ve etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu krizde ödeme yapamayan herkesi savunabilecek aşlar gelişmektedir. Önümüzdeki aylarda kiracıları cezalandırmaya veya tahliye etmeye çalışan her ev sahibiyi yüzleşmek için mücadelemizi geliştirmemiz gerekecek.

Kira Grevlerinin Zamanı mı?

Tuhaf zamanlardayız. Endişe verici bir hızla ilerleyen virüsün neden olduğu bir salgın ve bizi yeni bir duruma sokan devletin totaliter yönü ile karşı karşıyayız. Polis yeni güçlerinden yararlanırken, birçok insan işini kaybetti ve daha birçoğu ay sonuna kadar nasıl geçineceklerini bilmiyor. Bu bağlamda, itaatsiz sesler ortaya çıkıyor ve kira grevi fikri güç kazanıyor. Editoryal Segadores ve Collectiu Bauma olarak biz, geçmişteki bazı önemli örnekleri inceleyerek ve korona virüs döneminde bir kira grevinin nasıl olabileceğini hayal ederek bu grev türünü ele almak istedik. Bu araştırmanın stratejik düşünen ve eyleme geçmek isteyenlere yardımcı olacağını umuyoruz.

Kira Grevi Nedir ve Nasıl İşler?

Kira grevi, bir grup kiracının toplu olarak kira ödemeyi durdurmaya karar vermesidir. Aynı ev sahibine sahip olabilirler veya aynı mahallede yaşayabilirler. Bu başka bir kampanya ya da daha büyük bir mücadelenin parçası olarak ortaya çıkabilir ya da soylulaştırmaya karşı, yetersiz yaşam koşullarına karşı, genel olarak yoksulluğa karşı, kapitalizme karşı mücadelenin temel eksen olabilir.

Başarılı olmak için kira grevi üç unsur gerektirir: Giderek artan ortak memnuniyetsizlik hali, hareketin geniş kesimlerce kabul görüp toplumsallaşması ve destek (konut desteği, tahliyelere karşı fiziki destek, stratejik destek).

Tarihi Grevler ve Ortak Özellikleri

Şimdi bu üç hayati unsurun tarih boyunca büyük kira grevlerinde nasıl elde edildiğine bakalım.

De Freyne Estate, Roscommon, İrland, 1901

1901'de, Roscommon County, İrlanda'da zamanının en büyük mülk sahiplerinden olan Baron De Freyne'e ait çiftliklerde kira grevi başladı. Sonraki on yıllar boyunca, bölgedeki kiracılar büyük mülk sahiplerine karşı örgütlenme güçlerini pekiştirmişlerdi. Grev, Kasım 1901'de başladı.

Tarih Boyunca Gerçekleşen Kira Grevlerinin Taktiksel Değerlendirmesi

Korona Krizi'nde Kira Grevi

İspanya'dan Editoryal Segadores ve Collectiu Bauma Kolektifleri Çeviri: Burak Aktaş

İlk olarak, De Freyne'in kiracılarının çoğu gizli ve gayri resmi olarak örgütlendi. Grev bir yıldan uzun sürede diğer mülklere de yayıldı. De Freyne'in topraklarındaki kiracıların %90'ından fazlası katıldı. Barikatlar kurarak, polise taş atarak ve yeni konutlar inşa ederek tahliyelere direndiler.

Bütün bunlar büyük bir değişime neden oldu. 1903'te İngiliz Parlamentosu, kiracı tarım sistemine son vererek geniş tarım reformunu kabul etmek zorunda kaldı.

Manhattan Kira Grevi, New York, 1907

1905 ve 1907 yılları arasında New York'taki kiralar %33 artmıştı. Şehir durmadan büyüdü; fabrikalarda, inşaatta ve limanda çalışmaya gelen yoksul göçmenler doldu taşı. Anarşist hareket de yükseliyordu. Sonbaharda, ev sahipleri kiralarda bir artış daha ilan ettiler. Buna karşılık, 20 yaşındaki bir işçi, Yahudi göçmen ve devrimci Pauline Newman inisiyatif olarak

talep etti. Grev, aralık ayına kadar sürdü ve şehir genelinde 45.000 ila 100.000 kişi katıldı. CNT'nin İnşaat Birliği tarafından kurulan Ekonomik Savunma Komitesi (CDE), grevin koordinasyonunda ve yayılmasında önemli bir rol oynadı.

Diğer birçok grev gibi bu da barikatlar inşa eden ve tahliyelere birlikte direnen komşular arasındaki dayanışma ile karakterize edildi. Sabahları komşularının su veya elektriğini kesen işçiler açmak için geri döndüler. Tabii ki CNT'ye bağlıydılar. Bazen polislere, pencerelerden dışarı fırlatılıyordu ve polisler elleri boş dönmek zorunda kalıyorlardı. Diğer taktikler arasında bugün escrache olarak bilinen şey, yani bir ev sahibinin evinin önünde düzenlenen eylemler vardı.

Açıkçası, grev kendi kendine ortaya çıkmamıştı: Topluluk özerklik geleneklerine dayanıyordu ve mahalle, akrabalıktan büyüyen çok yönlü bir ilişkiler ve dayanışma ağına dayanıyordu. Hareket, CNT'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana geliştirdiği radikal kültürle de yakından bağlantılıydı.

"CDE'nin organizatörü Santiago Bilbao, kiracıların grevini, tasarrufunu kaybedenlerin pazarın gücüne karşı koyabileceği ve günlük yaşamın kontrolünü ele geçirebileceği önemli bir ekonomik karşılıklı yardım eylemi olarak gördü. CDE'nin işçilere tavsiyesi şuydu: "İyi yemek ve paranız yoksa kira ödemeyin!" CDE ayrıca işsizlerin kira ödemekten muaf tutulmasını talep etti. Bununla birlikte, grev CDE tarafından düzenlenen kitlesel toplantılara yapılmış olsa da, hareket gerçekten sokaklardan geldi, bu da her örgütün daha önemliydi."

-Aisa Pàmpols, Manel, (2014) "Kira grevi ve ekonomik savunma komitesi," *Barselona, Nisan-Aralık 1931. CNT İnşaat Birliği. Barselona: El Lokal.*

Grev, vali Oriol Anguera de Sojo ve Ekim 1934 ayaklanmasını da bitiren Mülk Sahipleri Derneği başkanı Joan Pichi Son liderliğinde şiddetli baskı ile sona erdi. Yeni demokratik cumhuriyet eski diktatörlükten tüm cephanelliğini çıkardıktan sonra çok da farklı görünmüyordu. Baskı için sınırsız yetki sunan Cumhuriyet Savunma Kanunu uygulandı. Bazı grevciler hapsedildi ve CDE bir suç örgütü ilan edildi.

Tüm bunlara rağmen devam eden eylemler gelecekteki devrim için harlanacak közler olarak var olmayı sürdürdü.

Autoriduzione, İtalya, 1970'ler

İtalya'da 1960 ve 70'ler, emek ve konutta güvencesizliğine daha fazla arttığı zamanlardı. Aynı zamanda insanların sömürsüz bir dünyayı hayal ettikleri ve onu takip etmeye cesaret ettikleri bir zamandı.

Güçlü özerk işçi hareketinden etkilenerek yükselen faturalar indirimi ödeme hareketi 1974 yılında önemli bir ivme kazandı. Elektrik ödemelerindeki otomatik indirimler hızlı bir şekilde yayıldı. Birkaç hafta sonra Torino ve Piedmont bölgesindeki 150.000 aile greve katıldı.

Hareket Torino'da daha güçlüydü çünkü bölgesel sendikalar, yükselen fiyatları karşı her doğrudan eylem Birliği tarafından engellenen Komünist Parti tarafından kontrol edilen ulusal komitelerden bağımsızdı. Böylece Torino'da işçi sendikaları güçlerini ve desteklerini kendiliğinden girişimlere ve mahalle komitelerinin desteklerine verebilirken, Milano gibi şehirlerde sendikalar bu girişimleri desteklemiyordu ya da Napoli'de olduğu gibi güçlü bir sendika daha en baştan çıktı. Palermo gibi bazı şehirlerde, öğrenciler ve gençler eylemlerle otomatik indirimleri mümkün kıldı.

Boyle Heights Mariachis, Los Angeles, 2017

İrkçi soylulaştırma girişiminde bulunan bir ev sahibi, Los Angeles'ın Boyle Heights semtindeki az sayıda dairede kira maliyetlerini %60-80 oranında artırdı. Kiracıların yarısı, kira artışından doğrudan etkilenmeyen kiracılar da dahil olmak üzere hemen bir koalisyon oluşturdu ve ev sahibiyi diyalog talep etti. Ev sahibi her biri ile ayrı ayrı ilişki kurmaya çalıştığında, koalisyon kira grevini başlattı. Daha sonra Los Angeles Kiracılar Birliği (LATU) grevi desteklemeye başladı ve yasal kaynakları harekete geçirmeye ve güvence altına almaya yardımcı oldu.

Hareket, kiranın bir ailenin maaşının %10'unu aşmasını önlemek amacıyla kiradaki otomatik indirimlere kadar genişledi. Küçük grup çabalarından daha radikal sendikaların desteklediği komşuluk komitesi girişimlerine kadar çeşitli taktikler kullanıldı. 1970'lerin ilk yarısında katılımcılar 20.000 evi işgal etti. Aynı sıralarda Roma, Milano ve Torino'da da kira grevleri yaşandı.

Soweto, South Africa, 1980'ler

Soweto, Johannesburg'un yüksek nüfus yoğunluğuna sahip kentsel bir bölgesidir. 1980'lerde 2.5 milyon nüfusu vardı. İrk ayrımının son yıllarında, Soweto sakinleri aşırı yoksulluk ve sosyal dışlanma yaşadı. 1976'da Soweto Ayaklanması, bir dizi güçlü protesto, grev ve düzinelere ölümle sonuçlanan bir polis baskısıyla sonuçlandı. Bölgenin maddi koşulları sakinlerin devam eden mücadelesi sayesinde iyileşmeye başladı.

Ancak konutların durumu korkunçtu. Evler kalitesiz, hijyenden yoksun ve düzensizdi. Kira ve hizmetler, konut sakinlerinin standart maaşının üçte birine tekabül ediyordu. 1 Haziran 1986'da kiraların yükseltileceği planının yayılması binlerce Soweto sakini Soweto Konseyi'ne kira ve hizmet ödemeyi bıraktı. Konsey, tahliyelerle grevi kırmaya çalıştı ancak komşular direndi. Ağustos ayı sonlarında polis, tahliye edilmeye direnen bir kalabalığa ateş ederek yirmiden fazla insanı katletti. Öfke yoğunlaştı ve yetkililer tahliyelere durdurdu.

1988'in başlarında yetkililer, ülke genelinde siyah direnişinin yükselişini bastırmaya çalışmak için olağanüstü hal ilan etti. Söndürmeyi başaramadıkları tek odak noktası Soweto kira grevi idi. Yıl ortasında grevler devam etti ve yetkililer bir baskı aracı olarak neredeyse tüm alanın elektriğini kesti.

Anti faşist hareketin faaliyetlerinin çoğunu durduran 30 aylık bir olağanüstü hal olmasına rağmen, sakinlerin büyük çoğunluğu grevi desteklemeye devam etti. Sonunda yetkililer kontrolü tamamen kaybettiklerini fark ettiler. Aralık 1989'da gecikmiş tüm kiraları iptal ettiler. (100 milyon dolardan fazla bir kayıpları vardı.) Tahliyelere kesin olarak durdurular, komşularla müzakere edilmeye bekleyen tüm kiraları askıya aldılar ve en az 50.000 davada evlerin mülkiyetini doğrudan kiracılaraya verdiler.

Benzer şekilde Soweto kira grevi, acil koşullarına ve hayatta kalma zorunluluklarına yanıt olarak mahallenin kendisinden ortaya çıktı. Bazı

resmi örgütlerin dışında tutulurken, kadınlar bu hayati mahalle ağlarının örgütlenmesinde ve sürdürülmesinde kilit bir rol oynamıştı.

Boyle Heights Mariachis, Los Angeles, 2017

İrkçi soylulaştırma girişiminde bulunan bir ev sahibi, Los Angeles'ın Boyle Heights semtindeki az sayıda dairede kira maliyetlerini %60-80 oranında artırdı. Kiracıların yarısı, kira artışından doğrudan etkilenmeyen kiracılar da dahil olmak üzere hemen bir koalisyon oluşturdu ve ev sahibiyi diyalog talep etti. Ev sahibi her biri ile ayrı ayrı ilişki kurmaya çalıştığında, koalisyon kira grevini başlattı. Daha sonra Los Angeles Kiracılar Birliği (LATU) grevi desteklemeye başladı ve yasal kaynakları harekete geçirmeye ve güvence altına almaya yardımcı oldu.

Hareket, kiranın bir ailenin maaşının %10'unu aşmasını önlemek amacıyla kiradaki otomatik indirimlere kadar genişledi. Küçük grup çabalarından daha radikal sendikaların desteklediği komşuluk komitesi girişimlerine kadar çeşitli taktikler kullanıldı. 1970'lerin ilk yarısında katılımcılar 20.000 evi işgal etti. Aynı sıralarda Roma, Milano ve Torino'da da kira grevleri yaşandı.

Dokuz ay sonra, sadece %14'lük bir kira zammı, üç yıllık bir sözleşme, ödeme yapılmaması durumunda oluşacak herhangi bir cezanın iptali ve bir sonraki sözleşmeyi kolektif bir şekilde müzakere etme hakkını aldılar.

Ortak Özellikler

Bu grevlerin çoğu kadınlar tarafından başlatıldı, kadınlar hepsinde önemli bir rol oynadı. Grevler her zaman birçok kiracının benzer koşullara maruz kaldığı bir bağlamda meydana gelmektedir: Maaşın büyük bir kısmını kapsayan kira, konut kaybetme tehlikesi ve çok sağlıksız koşullar veya bazılarının destekleyen ve başkalarına zarar veren haksız bir reform. Ve neredeyse her zaman bir kıvılcık vardır: En yaygın olarak, ekonomik fırsatçılık sonucu arttırılan kiralar.

Çoğu zaman grevler kendiliğinden başladı. Bu, grevlerin sebepsiz ortaya çıktıkları anlamına değil bir halk meclisi ya da mahalle ağları aracılığıyla örgütlendikleri ve komşuların inisiyatifinden ortaya çıktıkları anlamına geliyor. Oradan ya kendi örgütlerini kurarlardı ya da mevcut örgütlerin desteğini alırlar. Diğer durumlarda grevin başlangıcından bu yana resmi bir örgüt vardı, ancak büyük sendika örgütlerinden veya partilerinden biri değil kiracılar tarafından oluşturulan oldukça küçük bir örgüttür. Büyük bir kuruluş tarafından kira grevi çağrısının olduğu tek vakayı 1931'de Barselona'daki grevde gördük.

Zafer ihtimali ile ilgili olarak, grevin olabildiğince geniş bir alana yayılması önemlidir ancak her zaman çoğunluk içermesine gerek yoktur. Örneğin aynı mal sahibinin kiracılarının sadece dörtte biri veya üçte birinin katılımıyla grevler kazanıldı. Bireysel çözümler aramak yerine yüksek cesaret ve dayanışmayı sürdürme kararlılığı, grevci sayısından daha önemlidir.

Belki de en önemlisi olan başka bir faktör, bağlamdır. Devletin baskı uygulama kapasiteleri nelerdir? Onlar için itaatsizliği bastırmak mı yoksa çatışmayı yatıştırmak ve imajlarını düzeltmek mi daha önemlidir?

Mevcut Durum: Fazlasıyla Uygun

Gördüğümüz gibi, bir kira grevinin her tarafa yayılması için belirli koşullar gereklidir. Gittikçe daha fazla insanın konutlara erişmesini imkansız hale getiren güvencesizlik ve her şeyin çok kötü gittiğine dair ortak his bu koşullardandır. Peki bu koşullar şu anda mevcut mu?

Giderek artan bir şekilde, büyük uluslararası yatırım fonları dünya çapında mülk satın alıyor ve rekor seviyelerde kira belirliyor. Konut piyasasını yutmaya başladıkça, insanların erişim için ödemek zorunda oldukları fiyat artıyor.

Tüm turistik şehirlerde metreka-re başına benzer artışlar yaşandı. 2014 ve 2019 arasında İspanya'daki ortalama kira fiyatları %50 arttı ve 2008 krizinden önceki en yüksek seviyeye aştı.

Aynı zaman diliminde İspanya'daki ortalama maaş %3 bile artmadı. Artık konutlara erişemeyen her zamankinden daha fazla insan var. Bu durumun son beş yıldır, koronavirüs-ten çok önce geliştiğini gördük.

Konut erişimindeki bu eksiklik istatistiklerde de görülmektedir. 2018'de İspanya'da 59.000'den fazla tahliye yapıldı ve kiranın ödenmemesi sebebiyle tahliye oranı arttı. 2019 yılında Kentsel Kiralama Yasası ile %70'lik artışla 54.000 tahliye oldu. 2018-2019 arasındaki düşüş, büyük ölçüde her yerde ortaya çıkan tahliyelere karşı direniş ile açıklanmaktadır.

2017 ve 2019 arasında Madrid'deki evsizlerin sayısı %25 arttı, resmi olarak 2583 kişiye ulaştı ancak uzmanlar aslında yaklaşık 3000 civarında bir sayıdan bahsediyor.

Korona virüs salgını bu durumu şiddetlendirmektedir. Birçok insan işini kaybetti; hükümetin acil durum önlemlerinin polis ve savaş güçlerini arttırmak, finansal kurumları, patronları ve ipotekleri olan insanları korumakla daha fazla ilgilenmesi şaşırtıcı değildir ve bu nedenle en güvencesiz insanlar -kiracılar, kaçak göçmenler ve evsizler- korumasız bırakılmıştır. Öte yandan, devletler tarafından dayatılan kuşatma haline rağmen dayanışma girişimlerinin balkonlardaki "cacerolazos" (tencere ve tavalarla gürültü gösterileri) ve sosyal taleplerin hızlı bir şekilde genişlemesi ile hızla yayılmaktadır.

Kısacası, şu an sadece bir kira grevi için doğru zaman değil aynı zamanda bu tür girişimleri organize etmeye -her zamankinden daha fazla- ihtiyaç duyulan bir zamandır.

Kiracıların Endişeleri

Greve gitmeyi tercih eden kiracıların yasal açılardan ve duygusal bağlamlarda bazı şüphelerinin olması anlaşılabilir. Ancak endişelere karşı greve çıkıp çevrenizde dayanışma sağlayabilecek ağlarla iletişim kurmak da çok önemlidir. Ayrıca herkes cesaret ederse, zafer neredeyse garantilidir ve çok az risk vardır.

Cesaretlenmemiz için başka bir avantajımız daha var: Olağanüstü

hal sırasında mahkemeler de felç oluyor. Bazı şehirler zaten tüm tahliyeleri erteledi ve diğer belediyeler ya bunları hiç yönetemeyecek ya da çok yavaş yönetecekler.

Kira grevine başlamak için daha iyi bir zaman olamazdı. Gerekli olan tek şey, seslerimizi yükseltmek ve hepimizin yaşadığı durumu toplumsallaştırmaktır.

Konut Mücadelesinde Uzmanlaşmış Örgütlenmeler

Toplumsal örgütlenmeler kira grevinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Güçlendirebilirler, destekleyebilirler ya da ona zarar verebilirler. Konut hareketi ve örgütler arasında güçlü ve etkili ilişkinin özellikleri nelerdir?

İlk olarak, konut hareketlerinin gerçekliğini tanımalıyız. Hareket, kötü barınma koşullarından muzdarip olan veya konutlara erişimini kaybetme tehlikesi olan herkesten oluşmaktadır.

Konut hareketi ve toplumsal örgütler arasındaki güçlü ve etkili bir ilişki şu ilkelere dayandırılabilir:

1. Toplumsal örgütler kiracıların ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Stratejilerin formüle edilmesine yardımcı olabilirler ancak kiracıların gerçeklerine ve eğitimlerine göz çevirmemelidirler.

2. Kiracıları yönlendirmek için değil, desteklemek için var olmalıdır. Kiracıların eylem zamanı kendi inisiyatiflerini yaratmaları da gerekecektir.

3. Örgütlerin sağlayabileceği en önemli destek, psikososyal ve savunma ile ilgilidir. İki ile ilgili olarak, örgütler, kiracıların yalnız olmadıklarını, birlikte güçlü olduklarını, kazanabileceklerini görmelerine yardımcı olmayı amaçlamalıdır. Savunma rollerine gelince, tahliyelere karşı fiziksel direnci koordine etme ve yasal süreçler için yasal kaynaklar toplama faaliyetidir. Bu faaliyet olmadan grevciler tek tek evlerini kaybedeceklerdir.

Bazı Çıkarımlar

Kapitalizm küreseldir. Devletler küresel düzeyde birbirlerine destek olurlar. Tek bir yerde bir devrim mümkün değildir, en azından uzun vadede mümkün değildir.

Özgürlük ve haysiyet için sömürüye karşı hareketler, küresel olmalıdır. Şu anda küresel bir salgın yayılıyor. ABD'den Çin'e en güçlü devletler bu duruma hissiz, ölümcül bir yetersizlik veya totaliter gözetim ile cevap veriyorlar.

Kira grevi, çok sayıda insanın evlerini kaybetme tehlikesi altında olduğu çeşitli neoliberal ülkelerde yayılıyor. Şimdi mücadelemizi küreselleştiremezsek, ne zaman yapabiliriz?

Güvencesizliğe karşı haysiyet ve dayanışma için

#RentStrikeNow!

Erkek Devlet Affetti Kadınlar Affetmeyecek

Irmak Türkü Kabay

Nisan ayındayız...

11 Mart'tan 31 Mart'a kadar geçen 20 günlük süreçte 21 kadın katledildi. Evde kalmak "korunmak" için ilk koşul olarak gösterilirken geçtiğimiz günlerde Dilek Kaya kendi evinde karantinadayken erkek sevgilisi tarafından katledildi. Devletin bu süreçte başlattığı "hayat eve sığar" kampanyası, kadınların hayatında karşılığını bulmadı. Korona virüs tedbiri adı altında çıkarılan her yasa ve üretilen her politika da öncekiler gibi, kadınların erkek şiddetine terk edilmesiyle sonuçlanmaya devam ediyor.

2014 yılında boşandıktan sonra bile şiddete uğrayan ve en az yüz kere karakola başvuran Zeliha Erdemir, geçtiğimiz haftalarda mecliste onaylanan infaz yasasındaki değişiklikler kapsamında birçok hapishanede tahliyeler sürerken bu yasanın tehdit ettiği binlerce kadından biri.

Bundan 4 yıl önce, boşandığı erkek Cem Kara tarafından tehdit edilen Zeliha Erdemir, evlendikleri 2011 yılında beri sistematik olarak şiddete maruz kalıyordu. Zeliha can güvenliğinin olmayışını şu sözlerle anlatmıştı:

"Çocuğumun, ailemin, benim can güvenliğimiz yok. 2011'den beri bana sistematik olarak fiziksel şiddet, hakaret ve tehditlerde bulunuyor. Didim Adliyesi'nde 46 şikayeti-

me soruşturma açıldı ve herhangi bir sonuç alamadık. 2016'dan beri süren şiddet devam var. Hayatım altüst."

Zeliha'nın sesini sosyal medyadan "ölmek istemiyorum" diyerek sesini duyurmasıyla ve kadın örgütlerinin de tepkisiyle bu erkek tutuklanmış, Zeliha çocuğuyla beraber yeni bir hayata başlamıştı.

Bu erkek daha önce Zeliha'nın 8 yaşındaki çocuğunu kaçırdığı için 2 ay boyunca tutuklu kalmıştı, yetmedi. Serbest bırakıldıktan hemen sonra Zeliha'ya defalarca şiddet uyguladı. Zeliha ise ısrarla şiddet karşısında susmadı. Bu erkeğin yarğılandığı dava 17 ay 20 gün hapis cezasıyla sonuçlanmışken değiştirilen infaz yasasıyla 2 Mayıs günü onun da tutukluluğunun sona ereceği öğrenildi. Yani yine bir tehdit ve yine aynı erkek...

Zeliha 2 Mayıs gelmeden sesini duyurmak için çeşitli kanalları kullanarak infaz yasasıyla ilgili "Kimse o erkeği benim yerime affedemez. Başına bir şey gelirse sorumlusu devlettir!" diyor.

Peki Zeliha, devleti sorumlu tutarak ne demek istiyor?

Kendisini katleden erkeği, katledilmeden önce 24 kere şikâyet ettikten sonra sokak ortasında öldürülen Ayşe Tuba Arslan'ın ve şiddet gördüğü için karakola başvurduğunda "Bir

şey olmaz." denilerek eve gönderilen nice kadının sorumlusunun devlet olduğunu söylüyor Zeliha. Devlet, uyguladığı politikalarla kadınların sadece varlığını değil yok oluşunu da görmezden geliyor.

Yine geçtiğimiz günlerde, evli olduğu Rukiye'yi bıçakladığı için tutuklanan ve 2019 yılında serbest bırakılan bir erkeğin 9 yaşındaki kızını döverek katlettiği ortaya çıktı. Kadına ve çocuğa şiddet uygulayanları serbest bırakarak bunu meşrulaştıran, hiçbir sorun yokmuş gibi aynı politikaları sürdüren devlet, tüm kadınlar ve çocuklar karşısında suçlu değil midir?

Devlet de erkektir ve erkekler için adalet demek, kadınlar için adaletsizlik demektir... Bu erkekleri affeden devletken aynı sorunların tekrar yaşanması an meselesidir. Hapisten çıkarak "yarım bıraktığı işi tamamlamak" isteyecek erkekleri koşulsuz şartsız serbest bırakmak, "Kadınlar katledilsin!" demektir.

Bu durumda "Kim kimi affediyor?" sorusunu sormalıyız.

Vladimirt Jankélévitch "Pardonner?" adlı kitabında, Nazilerin ölüm kamplarında yaptıkları katliamların, hayatta kalanlar tarafından -ölenler adına- affedilmesinin mümkün olmadığını vurgular. Suçlunun affedilmeyi isteyebilmesi için, öncelikle hiçbir çekişme koymadan, suçuna bahaneler

bulmadan, suçluluğunu kabul etmesi gerektiğini belirtiyordu. Ve böyle bir durumda bile affetmek yalnızca bir kandırmacadan ibarettir. Affetmek, çoğunlukla o eylemi yok saymaya ve unutmaya çalışmak olarak çıkar karşımıza. Bir kadının uğradığı şiddet affetmesi, o şiddetin izlerini tamamen silmesi mümkün olmaz çoğu zaman. Bu izler bedenden silinse de psikolojik etkileri sürebilir.

Zeliha'nın "Kimse benim yerime onu affedemez." demesi bu yüzden anlamlıdır. Çünkü Zeliha, kendisine yeni baştan bir hayat kurmaya çalışırken devlet onun adına bir şiddet failini affederek serbest bırakacak. Yani Zeliha'nın kurtulmaya çalıştığı şiddet tekrar hayatında yerini alacak ya da Zeliha'nın sesi duyulacak ve yalnızca Zeliha'nın değil birçok kadının yaşamı kurtulacak.

Devlet, kadınları evlere kapatsa ve seslerini duymazdan gelmeye çalışsa da kadınların isyanı evlere sığmaz! Buna güvenelim. Öfkesini isyanı eyleyen, özgürlük için mücadele eden biz kadınlar devletin baskısına, bizi yok etmeye çalışan politikalarına karşı yalnız ve güçsüz değiliz, bize şiddet uygulayan erkekleri ve onların şiddetini görünmez ve meşru kılmaya çalışan devleti affetmiyoruz.

"Kadınlar birlikte güçlü!" diyerek birbirimizin sesini duymayı sürdürülim ve birbirimizin sesini duyduğukça mücadelemizi büyütelim.

Korona Krizi Fırsatçılığı Doğanın Talanı

Sokaklardan insanların çekilmesiyle "...İstanbul'dan Eyfel Kulesi görünmeye başladı... Adıyaman'a, Ankara'ya deniz geldi..." Hatta sokaklarda çitaller fink atmaya, domuzlar dans etmeye başladı. Martılar şarkı söylüyor, kuğular narin başlarıyla ritim tutuyorlardı. Çiçekler rengarenk bakıyor, arılar onlara göz kırpyordu. Sabah sıcacık bir güneşle uyanan ağaçlar tertemiz gökyüzüne uzanıyor ve kollarını açarak esniyor, sallanan dallarından dökülen meyveleri envai çeşit hayvan topluyordu...

Özgür Erdoğan

Tablo güzel, tablo enteresan fakat tablo tutarsız. Çelişkiler ve yanlışlarla dolu ama biraz eğlenceli ve biraz absürd. Hem insanların doğanın uyanışına şahit olmak arzusu ile dolup taşıdığı gösteriyor hem de yaşadığımız sistem içerisinde bunun ne kadar olanaksız, ne kadar gelip geçici bir şey olduğunu...

Fakat ne insanlar sokaktan tam olarak elini ayağını çekebildi ne de sistemin çarkları işlemeyi durdurdu. Coğrafyanın yağmacı devleti ve patronları -bu işin okulu olsa ders olarak okutulabilecek düzeyde bir yüzüzlükle- "fırsatçılık"larını konuşmaya başladılar. Ne İstanbul'un kanalı kaldı ne Kazdağları'nın altı üstü... Salda Gölü'ndeki talan, Dersim'deki taş ocakları, Aydın'daki Jeotermal Enerji Santralleri (JES), Karadeniz'deki Hidroelektrik Santralleri (HES) hazır insanlar sokağa çıkamıyorken daha da hızlandırıldı.

Talan Projeleri Hız Kazandı

Mart ayının sonlarına doğru, yüzlerinde maskelerle kameralara poz verenler yangından mal kaçırır gibi Kanal İstanbul ihalesi yaparken, hemen ertesi gün Ulaştırma Bakanı görevden alındı. Böylece hem toplumun tepkisi ölçüldü hem de bu zor zamanlarda devletin başının yapması gerekeni yapmaktan çekinmeyeceği duyurulmuş oldu.

Yaşadığımız coğrafyada toprak, hava ve su kirliliği, en çok da talan projeleri yüzünden son 50 yılda 36 göl kurumuş, geri kalanlara kuru-

ma tehlikesiyle karşı karşıyayken Burdur'da bulunan Salda Gölü'nün -salgından istifa- iş makineleriyle talan edilmesi, yoğun tepkiyle karşılandı. Mescit, otopark, tuvalet, duş, büfe, kafeterya vb. yapıların inşaatını da kapsayan Millet Bahçeleri Projesi, bu tepkiler üzerine 14 Nisan'da durduruldu ancak iptal edilmedi ve aynı günlerde başka bir gölle ilgili başka bir "değişiklik" duyuruldu. Edirne'de bulunan Gala Gölü çevresindeki milli parkın inşaatının değiştirilmesini kapsayan projenin niyeti "bölgenin ekoturizme açılması ve daha iyi tanıtılması" olarak açıklandı. Henüz adı konmamış olsa da bu değişikliğin bir millet bahçesi vakasına dönceğini öngörmek için kahin olmaya gerek yok...

Aydın'ın Efeler ilçesindeki Kuyucular Mahallesi'nde yapılması planlanan JES projesi, yine salgından istifade hızlanan başka bir proje oldu. 16 Nisan'da JES için şirket tarafından deneme amaçlı sondaj çalışması başlatıldı. İzin almakla bile uğraşmadan çalışmaya başlatan şirkete karşı çıkan köylülere şirket görevlileri saldırdı ve köylüler arasında yaralananlar olduğu haberlere yansdı. Herhangi bir sokakta yürürken "fiziksel mesafe kurallarını" aşanlara para cezası kesilirken sermayeyi kollayanlar yaşamı savunanlara "fiziksel saldırı" gerçekleştiriliyordu yani. Daha önce verilen mücadeleler sonucu durdurulan Aydın Kızılcağöz'deki JES projesi de -talana başlamak için yasal olarak gerekli görülen- ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) onayını bu süreçte yeniden alabildi.

Korona virüsten korunmak için su ve sabunla temizlik uyarıları yapıldı, Muğla'nın Milas ilçesindeki İkizköy'de bulunan Yeniköy Termik Santrali nedeniyle İkizköy susuz kalıyor. Kömür madeni zaten her şeyi; tarlaları, evleri, zeytinlikleri, dağları, ovaları, bölgedeki tüm yaşamı tarumar ederken yaşamalarını sürdürmeye çalışan İkizköy halkı, bir de salgın sürecinde günlerce süren susuzluğa maruz kalmaya isyan ederek santrali durdurma çağrısı yapıyor.

2019 yılının başında Rize Güneysu'da bulunan Gürgen köyünde halka "yol yapılacağı" söylenerek başlanan çalışmalarda, kalıp betonların arasına HES boruları saklanıp taşınarak HES inşaatı başlatılmış, HES inşaatının şantiyesini basan köylüler iş makinelerini uzaklaştırmış ve şirketi kovarak talanı durdurmuştu. HES projesini yürüten şirket halkın tepkisine rağmen -salgından istifade- çalışmalara hızla yeniden başladı.

Bahsi geçen örneklerdeki gibi halka sokağa çıkmak yasakken verilen izinle, maden projeleri de hız kesmeden devam ediyor. Artvin'de bakır, kurşun, çinko, gümüş ve altın aramak için iş makineleri çalıştırılan Samsun'daki Şahin Dağları'nda altın aramak için sondaj çalışmalarına başlandı.

Çanakkale Kumarlar köyünde baraj inşa etmek isteyen şirket, topkalarını boşaltmaları için halka baskı yapmaya devam ediyor. Mersin'de

bulunan Akkuyu Nükleer Santrali'nin inşaatı aralıksız sürüyor.

Böylesi yıkıcı bir salgını bile fırsata çevirmeye çalışan kapitalizm ve devlet, kentsel dönüşümden kapitalizm için asla yeterli olmayacak enerji üretim santrallerine ve sayamaya-çağımız kadar çok sayıda talan projesine varncaya dek doğa katliamını sürdürüyor.

Her krizde olduğu gibi bu krizde de devlet, yoksulları desteklemek yerine kartlarını sermayeden yana kullanmayı tercih ediyor ve şunu söylüyor: "İnsanlar ölür, hayvanlar ölür; canlı cansız tüm varlıklarıyla doğa ölür ama çarklar dönmek zorundadır."

Bu koşullarda, parçası olduğumuz doğayla birlikte yaşama tutunabilmek için bu çarklara çomak sokmaktan başka çaremiz kalmıyor. Ama Korona Krizi'yle çoğunluk eve sıkışmışken ihtiyacımız olan çomakçı nereden bulacağız? Cevap, bu süreçte abartılan "doğanın kendine geliyor olduğu"yla ilgili söylemi andırırsa da aslında daha derinde; kapitalizmin çatlıklarında yeşererek bu çatlıkları derinleştirmekte yatıyor. Cevap, arşınlanmayan kaldırım taşlarının ve duvarların dökülen siva-ların arasından filizlenen yeşillikler; betondelenler bu süreçte. Cevap, gazetemizin 12. sayısındaki "Her Şeyi Rağmen Yaşam Direnişte" yazımızda bahsettiğimiz gibi; her şeyi rağmen -gerekirse yöntemleri farklılaştırarak- direnisi düşünmekte ve örgütlemekte!

Savaşın Koza Salgında Unutuldu Göçmenler

Mercan Doğan
mdogan@meydan.org

Mart ayı başında TC'nin İdip Savaşı konusunda AB ile yaptığı pazarlıklarda elindeki kozu arttırmak için araçsallaştırdığı göçmenler, sadece yaşadığımız coğrafyanın değil dünyanın da gündemi haline gelmişti.

Bahsi geçen pazarlık çerçevesinde göçmenlerin Yunanistan sınırına, yani AB sınırına yığılması devletin "Avrupa sınırını açtık, geçişi engellemeyeceğiz." açıklamasıyla başlamıştı. TC gerçekten de Pazarkule Sınır Kapısı'ndaki dikenli tellerini dahi kaldırmıştı kaldırmasına ama yine de bu bir aldatmacaydı: Yunanistan'ın sınır kapısı kapalıydı. Avrupa'ya geçmek için türlü güçlüklerle Pazarkule'ye varabilen göçmenler, iki kapı arasındaki tampon bölgede haftalarca açlık, hastalık ve barınaksızlığa rağmen kapının Yunanistan tarafından da açılması umuduyla bekledi.

Korona Krizi ve Bir, İki, Üç, Tıp!

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın ilk korona virüs vakasını açıklamasının ardından Pazarkule Sınır Kapısı'ndaki göçmenlerin esamesi okunmaz oldu. Her gün İçişleri Bakanı Süleyman Soyul'unun sınırı geçtiğini iddia ettiği göçmenlerin sayısını açıkladığı gün sonu raporlarının yerini Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın korona virüs sebebiyle hastalanan ve yaşamını yitirenlerin sayısını açıkladığı Z raporları aldı.

Göçmenler artık iktidarın politikaları için verimli bir gündem olmaktan çıkmıştı. Sınırı geçmeye çalışan göçmenlerle dolu olan Pazarkule'deki tampon bölge çok kısa bir sürede boşaltıldı. Büyük basın kuruluşları kısa ama misafirperverlik, hoşgörü, duyarlılık gibi süslerle bezeli haberlerle "göçmenlerin mi-

safirhanelere naklinin gerçekleştiğini" duyurdu ve bir, iki, üç, tıp!

Hani sınır geçilecek diye toplamıştınız o kalabalığı tampon bölgeye? Hani biraz daha yüklenilse yıkıldı Yunanistan'ın kapısı? Hıncahınç dolu tampon bölge hemencecik nasıl boşaltıldı? Ve nereye, göçmenler nereye götürüldü? Cevabı açıklanmadı bu soruların, çünkü "tıp" denilmişken konuşulmazdı. Ama konuşmak gerek.

O sınır zaten bu şekilde geçilemeyecekmiş. Yaşamları hiçe sayılarak toplatılmış göçmenler sınırı, yüklenilse de yıkılmayacakmış kapı. Hıncahınç dolu tampon bölge ise asker ve polis zoruyla boşaltılmış hemencecik.

Birleşmiş Milletler, TC, hatta göçmenlerin dayanışma örgütlenmelerinin ayrı ayrı açıkladığı verilere göre Türkiye'de farklı hukuki statülerde en az 5,5 milyon göçmen bulunduğu halde bir anda yeniden görünmez ilan edildi göçmenler. Ama görüyoruz.

İçişleri Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre 6000'den fazla göçmen 9 kentteki kamplara ve geri gönderme merkezlerine kapatılarak karantınaya alındı. Açıklanmayan gerçekliklere göreysen en az 3 hafta süren karantina sonrasında göçmenlerin çoğu yaşamadıkları, yolunu izini bilmedikleri kentlerde -barınma, hijyen ve hatta beslenme olanaklarından yoksun bir şekilde- sokağa bırakıldı. Hem yoksulluk hem de kentler arası ulaşımın kısıtlı olması sebebiyle kayıtlı oldukları ya da kayıtsız yaşadıkları kentlere dönemediler. Sokağa çıkma yasakları ilan edilmişken kimileri günlerini gecelerini otogarlarda, parklarda geçirdi; kimileriye tanı-

dıklarının olduğu ya da daha önce yaşadıkları ama yüzlerce kilometre uzakta bulunan kentlere yürümeye çalıştı.

Sonunda göçmenlerin ve göçmenlerle dayanışma oluşumlarının çabaları sonucu birçokları gitmek istedikleri kentlere ulaşabilse de korona kriziyle beraber yaşadıkları sorunlar gittikçe artıyor. Ancak devlet de büyük basın kuruluşları da bu sorunları görmezden gelmeyi sürdürüyor. "Tıp"!

"Tıp" Demişken... Salgın Sürecinde Göçmen Sağlığı

Korona virüsünden korunmak deyince ilk akla gelen şey olan maskelerden, en basitinden başlayalım. Başta kayıtsızlar olmak üzere neredeyse tüm göçmenlerin korona virüsünden korunmak için -artık satışı da yasaklanan, sadece kişiye özel dağıtılan- maskelere nasıl ulaşabileceğine dair bile herhangi bir açıklama yok. Ki maskelerin parayla temini hala mümkün olsaydı dahi satın almaları mümkün olmayabilirdi, ekonomi onlar için çoğu zaman büyük bir problem. Yüzyıllardır olduğu gibi bu salgın sürecinde de göçmenlerin "hastalık bulaştırıcıları" olduğu na dair safsata, bugün hala çalışan göçmenlerin de çoğunun işlerinden atılmasına (hatta evlerinden atılmasına) sebep olarak bu problemi derinleştiriyor.

Hastanelerden söz edecek olursak, özellikle kayıtsız göçmenlerin sağlık problemi yaşadıklarında hastane gitmekten çekindikleri bilinen bir gerçeklik. Salgın sürecinde yükselen bu kaygının en büyük sebebi hastanede gözaltına alınarak geri gönderme merkezlerine kapatılma, oradan da sınır dışı edilme ihtimalle-

ri ve bu ihtimal pek düşük sayılmaz.

Otel gibi konforlu diye övülen geri gönderme merkezlerinde, hele de böylesi bir salgın döneminde- vicdanı geçelim aklın bile almayacağı koşullar dayatıyor göçmenlere. İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi'nde mesela, 30 göçmenin korona virüs testi geçen hafta pozitif çıktı. Bu merkezde odalarda ortalama 12 ve katlarda ortalama 200 göçmenin kaldığı; odalar arası, katlar arası ve içeri dışarı arası insan sirkülasyonunun oldukça yoğun olduğu göz önünde bulundurulduğunda sonucunu pozitif çıkan test sayısının 30'la sınırlı kalmayacağı aşikar. Ki bahsi geçen merkezin değil dezenfeksiyonu, düzenli temizliği bile yapılmıyorken; çöpler toplanmıyor ve katlar havalandırılmıyorken; ateşi çıkan göçmenlere ateş düşürücü verilerken bekleniyor ve yeni gelen göçmenler ayrı bir odada tutulmadan doğrudan kalabalık odalara alınıyorken; yani hijyenik bir mekanda fiziksel mesafeleme teknik olarak mümkün değilken bu sayının katlanarak artacağı öngörülebiliyor. Başka kentlerdeki başka merkezlerden de benzer haberler geliyor, bazılarındansa haber bile gelemiyor.

İzmir Barosu Göç ve İltica Komisyonu'nun hazırladığı İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Korona Pandemisi Raporu'nda, küresel bir salgın döneminde göçmenlerin hiçbir koşulda sınırdışı edilemeyeceği, bunun Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4. maddesinde düzenlenen Geri Gönderme ve uluslararası hukuktaki non-refoulement ilkeleri kapsamında yasak olduğu vurgulanıyor. Bu süreçte geri gönderilemeyecek göçmenlerin geri gönderme merkezlerine kapatılması başlı başına büyük

bir sorun ancak il göç idarelerinden ya da devletin herhangi başka bir kurumundan bu konuda herhangi bir açıklama yapılmıyor. İktidarın farklı politikalar uğruna kendi yaşadığını dahi kılıfına uygun biçimde delebileceği bilindiğinden, bu merkezlere kapatılma ihtimali göçmenlerde elbette büyük bir kaygıya sebep oluyor.

Hal böyleyken göçmenlerin ya sağlık hizmeti vermek için gerekli geçem donanıma sahip olmayan merdiven altı mekanlarda tedavi olmaya çalıştıklarını duyuyoruz ya da risk olarak hastanelere gittiklerini görüyoruz.

Genel Sağlık Sigortası'ndan yararlanamayan kayıtsız göçmenlerin acil durumlarda hastaneye kayıtlarının nasıl yapılacağına dair standart bir düzenleme olmadığı için pek çok sorun yaşanıyor. HSYS'ye "vatansız" girişi uygulaması başlatılmış olsa da bu konuda her hastane bilgi sahibi değil, uygulamada farklılıklar açığa çıkabiliyor. Acil durumlarda kayıtsız bazen mümkün olmayabiliyor ve bazı hastaneler kayıtsız göçmenleri doğrudan polise teslim edebiliyor.

Korona krizinde çoğu hastane "pandemi hastanesi"ne dönüştürülmüşken kronik hastalığı olan, gebe olan ya da aşı olması gereken çocuk göçmenlerin sağlık hizmetinden nasıl yararlanabileceğine dair net bir bilgi de yok.

Türk Tabipleri Birliği verilerine göre şu anda yaşadığımız coğrafyada 4000'den fazla göçmen hastanelerde doktorluk yapıyor. Yani göçmenler hasta "vatandaş"ları tedavi edebiliyor. Ancak hastalandıklarında tedavi edililmeyeceklerinin kesinliği yok.

Aşmaya çalıştıkları sınırların güvenliklerini türlü zorlukla atlattığı, geri gönderilmekten bugüne dek kurtulmuş, hayatta kalmış ve yaşadığımız topraklara ulaşmışlarını; birlikte dahi kılıfına uygun biçimde delebileceği bilindiğinden, bu merkezlere kapatılma ihtimali göçmenlerde elbette büyük bir kaygıya sebep oluyor.

Göçmenler "Hastalık Bulaştırıcıları" Değildir!

Ortaçağ'daki veba salgınlarında başta Fransa, ardından da tüm Avrupa'da kilise salgının göçmen Yahudilerden kaynaklandığı söyleniyordu. Dönemin Yahudi nüfusunun bir kısmı yakılarak, kuyulara atılarak katledildi. Veba yayılmayı sürdürdü.

18. yüzyılın başında pek çok coğrafyayı etkileyen sarı humma salgınlarının göçmenlerden kaynaklandığı söylenmiş, göçmenler karantinada tutulmuş ve kötü muameleyle maruz kalmıştı. Elbette yıllar sonra hastalığı yaymanın göçmenler değil sivrisinekler olduğu kabul edildi.

19. yüzyılın sonunda ABD'deki veba salgını sırasında pek çok şehirdeki göçmen mahalleleri sağlık-sız ve kalabalık olduğu için salgının merkezi olarak görülüp karantinaya alınmış, bu mahallelerde yaşayan göçmenler açık banyolarda zorla yıkanmış, daha sonraysa şehri hastalıktan temizlemek uğruna bu mahalleler yakılmıştı. Ancak veba şehirleri kasıp kavurmayı sürdürdü.

Korona Krizi'nde Göçmenler Görmezden Gelinior

Korona Krizi'nde teferruat olarak görülenler göçmenler, en çok yaşadıkları kampta tehdit altında kalıyor. Dünya genelinde 10 milyondan fazla insanın yaşadığı göçmen kamplarının neredeyse hiçbirinde Covid-19 testi yapılmadı. Dünyada 70 milyondan fazla insan, savaş ya da çatışmalar nedeniyle evlerinden ayrılmak zorunda.

Göçmenlerin yaşamlarını sürdürmeye çalıştığı kampların bazılarında tedbirler alındı ancak hiçbirine yönelik kapsamlı bir Covid-19 testine tabi tutulmadı. Bu nedenle göçmenler Covid-19 semptomları gösterene kadar vaka tespiti yapılmadığı için virüsün kontrolsüzce yayılma riski devam ediyor. Göçmen kamplarında yoğun bakım ünitesi ve solunum cihazının olmadığı düşünüldüğünde olası bir salgının göçmen kamplarında binlerce insanın hayatını tehlikeye sokacağı açık.

Norveç Mülteci Konseyi Başkanı Jan Egeland, "New York ve Norveç'te dahi test sıkıntısı yaşanıyor ancak yardım etmeye çalıştığımız güney ülkelerinin çoğunda neredeyse hiç test uygulanmıyor" şeklinde konuşuyor. Egeland ve ekibi faaliyet gösterdikleri 30 ülkedeki durumu inceledi ve neredeyse hiçbir ülkede insanların hastalık semptomları göstermeden önce test edilmediğini tespit etti.

Kenya'daki iki kamptaysa açlık ve savaştan kaçan Somalili göçmenler, korona virüse karşı hiçbir tedbirin alınmadığını söylüyor. Kenya'da 217 bin mültecinin yaşadığı Dadaab kampında sebze satıcısı Mariam Abdi, verdiği röportajda "ABD'de her gün insanlar ölüyorsa sizce bize ne olacak? Hepimiz yok olacağız." diye konuştu.

Suriye'de savaşın yoğun olarak yaşandığı İdlib'de korona olduğundan şüphe edilen insanlara tahsis edilen küçük çaplı tek bir sağlık tesisi bulunuyor. Dünyanın en büyük göçmen kamplarından birine ev sahipliği yapan Bangladeş'te de durum farklı değil.

Göçmenlerin yaşadığı kamplardaki korona virüse dair ilk açıklama Lübnan'dan geldi. Lübnan'daki mülteci kampında Suriye'den gelen Filistinli bir kadının koronavirüs test sonucunun pozitif çıktığını açıklandı. Yapılan açıklamada, gerekli tüm önlemlerin alındığı ve hastanın Beyrut'taki Rafik Hariri Hastanesi'ne kaldırıldığı belirtildi. Göçmen kampında kalan diğer insanlara test yapıp yapılmadığı ise açıklanmadı.

Göçmen Haklarına Almanya'dan Kısıtlama

Almanya devleti, karantina "önlemlerinden" biri olarak göçmenlere sunulan bazı hizmetlere kısıtlama getirmeye karar verdi. Alman Federal Göçmenlik Bürosu'na yürütülen pek çok hizmet askıya alındı. Aynı zamanda göçmenlerle beraber evsizlerin de faydalandığı aşevleri kapatıldı.

Fransa Polisinden Göçmenlere Saldırı

Fransa'da Paris çevresinde göçmenlerin yaşadığı mahallede polis ve göçmenler arasında çatışma çıktı. Devriye gezen polislerin motosiklet kullanan bir genç çarpması sonucu başlayan eylemler Gennevilliers, Clamart, Champigny-sur-Marne mahallelerinde başladı. Korona virüs önlemleriyle beraber şehirde göçmen şiddetini arttıran polis özellikle siyah ve Ortadoğulu göçmenlerin yaşadığı mahallelere saldırılarını arttırarak devam ediyor.

KORONA KRİZİ'NE DAİR

Dünya aralık ayından beridir Covid-19 virüsünün yarattığı hastalığın biyolojik, ekonomik, ekolojik, sosyal, sağıksal ve teknolojik etkilerini yaşıyor. Hastalığın salgına, salgının krize dönüşümünü yaşadık, yaşıyoruz. Ülkeler arası farklılıklar olsa da devletlerin politikaları birbirlerine benzer politikalar. Yasaklamalarla, denetim ve kontrol sistemleriyle otoritesini sürdürmek ister. Salgının, sağıksal etkilerini değil sosyolojik etkilerini önemser. Kapitalizm her zaman krizlerden faydalanma ilkesini işler. Bazı sektörlerinde düşüş olsa da bazı sektörleri yükselir. Ancak kaybettikleri kazandıklarıyla kapanmaz. Genel çöküş, korona krizinin sebep olacağı çöküşle daha da hızlanacaktır.

2500 senelik salgın deneyimi, bizlere iktidarların salgınların başlangıç süreçlerinde zayıfladığı gerçeğini gösterir. Bu zayıflama, salgının şoku ve şiddeti ile alakalı olarak kaçınılmazdır. Hiçbir salgında sürecin olağan seyri değiştirilemiyor ve salgınlar kendi kendine seyreterek sonlanıyor. Bu size iddialı bir söylem gibi gelebilir ama hiçbir veba salgını izolasyon ve sterilizasyonla sonlanmamıştır. Yani doktorların ya da eczacıların vebayı sonlandırdığını söyleyemeyiz. Söyleyemeyeceğimiz bir başka şey ise geçmişteki ve günümüzdeki salgınların sadece

ekolojik etkileşimlerle alakalı olduğudur. Günümüzde hem bu salgını hem de benzer salgınları ısrarla sanayi sistemi ve ekolojik tahribatlarla ilişkilendirme çabası vardır. Bu çaba zaman zaman kendini bir saplantı gibi "Bu iklim değişikliğinin sonucu, Oh!" diyerek gösterir. Oysaki salgınlar tarihi, belirttiğimiz gibi 2500 seneliktir. Kendi kendine başlayan ve kendi kendine biten bir salgının başlangıç sürecinde zayıflayan iktidar, tedaviye değil kontrolle yoğunlaşarak zayıflayan iktidarı güçlendirmek ister.

Yaşadığımız coğrafyada hükümetin politikaları, daha çok korona krizini kotaramayan kurumların kontrolünü artırarak kendini kurtarmak olmuştur. Yanlış uygulamalarla salgının yayılması hızlandırılmıştır. Genel seçimleri kazanan hükümet, ülkenin büyük şehirlerinin çoğunu yerel seçimlerde muhalefete kapırdığı için korona krizinde uyguladığı saçma sapan uygulamalarla belediyelerin krize karşı kampanyalar yapmasını engellemiştir. Özellikle maske dağıtımlarını belediyelerin yapmasını engelleyen hükümet, bu engellemeyi başka alanlarda da sürdürmüştür. Belediyeler "her şeye rağmen dayanışma için deyiz ey halkımız" tavrında olsalar da hükümetin bu uygulamasını fırsat bilerek dayanışmaları azalttılar.

Hükümetin en belirgin politik fiyaskosu ise İçişleri Bakanlığının saat 22.00'de duyurduğu sokağa çıkma yasağı sebebiyle, binlerce kişinin fırınlara, marketlere sıkışmasıdır. Böylece bulaşmadıklarına da bulaşan Covid-19 virüsü, daha fazla yayılmıştır. Bu fiyasko sonrasında İçişleri Bakanı Süleyman Soyulu, göstermelik olarak istifa etmiş ve Başkan Tayyip Erdoğan istifayı kabul etmemiştir. Sonuçta değişen hiçbir şey olmamıştır. Hafta içi kalkan sokağa çıkma yasağı, hafta sonu ve bazı günlerde de uygulamaya başlanmıştır.

Muhalefet, korona krizine yoğunlaşmaz ve kendi kesiminde bir paylaşma dayanışma kültürü örgütlemekten; hükümeti ekonomik ve sağıksal açılardan eleştirmekle yetinir. Bu süreçte bile, korona krizi dışında konuları gündeme getirerek sevimsizliğini sürdürüyor.

Devrimci sendikaların dışında kalan sendikalar da muhalefetin paralelinde bir politika izliyorlar.

Gündelik yaşamlarımızı korona krizi kaplıyor. Kendi isteğimizle sürdürdüğümüz olağanüstü hal bizi kapatıyor. Kapandıkça oluşan olumsuz etkileşimler bireysel davranışlarımızı farklılaştırıyor. Farklılık tüm ilişkilerimizde yavaş yavaş

hissediliyor. Konuşmalarda kabalıklaşma, çevre çeperimizdekilere tahammülsüzlük, başkalarına karşı düşmanlaşmalar oluşuyor. Öteki daha ötekiye, yabancı daha yabancıya dönüşüyor.

Bahçe, park ve sahillerin kapalı olması, fiziki mesafe olarak tanımlanması gereken mesafenin sosyal mesafe olarak tanımlanması sebebiyle sosyalleşeceğimiz yakınlarımızdan ve arkadaşlık komşuluk ilişkilerinden uzaklaşıyoruz; bu da psikolojimizi bozuyor. Kapatılmanın üzerine, yarını için yaşayan bizlerin yarınını bilemiyor olması ekleniyor. Bu durum kaygı ve korkuyu arttırarak psikolojik bozulmayı pekiştiriyor.

Gündelik yaşamın bozulmasının ilk kurbanı kaçınılmaz olarak kadın oluyor. Olağüstü baskı altında olan kadının maruz kaldığı baskı, olağüstünde de artıyor. Sosyal sıkışmışlık, korona krizinde erkekler daha çok karşı karşıya kalan kadın için kabusa dönüşüyor.

20 yaş altı ve 65 yaş üstü ise adeta lanetlenmişçesine bir muamele ile karşı karşıya kaldılar. Çocuklar için uzaktan eğitimle başlayan teknolojik farklılaşma, toplumun tamamında gözlemlenmekte. Gençler için de sosyalleşme

sanallaştı. Yüz yüze iletişimler grup görüşmelerine dönüşürken, sanal seminerler de gençler için alternatif etkinlikler oluyor. Yaşlıların teknoloji ile tanışıklıkları arttı. Sosyal medyada hem yeni açılan hesaplarda hem de kullanılmayan hesapların kullanılmaya başlanmasında artış var. 5 inçten 50 inçe sıkışan yaşamlarımız da böylece daha fazla sıkıştı.

Toplumsal yaşamımız, bu bozulmalardan ve toplumsal farklılaşmalardan etkileniyor. Salgının devlet tarafından duyurulduğu günden bugüne, toplumsal statülerde belirginleşen mesleklerin dikkat çekici olanları doktorluk, hemşirelik, hastane işçiliği, polislik, zabıtalık, belediye işçiliği, market işçiliği, kargo işçiliği, kurye işçiliği, inşaat işçiliği, sanayi işçiliği ve tersane işçiliğidir. Toplumun belirli bir kesiminin ihtiyaçları kargolar tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Kargo ve kurye işçilerinin yaptıkları iş on kat artmıştır. Alışveriş depolarında çalışan depo işçileri de aynı yoğunluğu yaşamaktadırlar. Marketlerde kuyruklar oluşmasına rağmen işçi sayısı artmazken özel güvenlik sayısının artması dikkat çekicidir. Bir başka dikkat çekici şey ise sokağa çıkma yasağının olduğu günlerde işçilerin kapsam dışı tutulması yani özel izinli olmalarıdır. Genel bir so-

kağa çıkma yasağının uygulanmamasının, hükümetin özgürlükçülüğünden kaynaklanmadığı ortadadır. Böylesi bir yasağın uygulanmamasının sebebi; fabrikaların, inşaatların ve tersanelerin işleyişlerini sürdürüyor olmalarıdır. Toplumun, kendi koydukları yasakların işyerlerinde uygulamamasını umursamayan hükümet, fiziksel mesafeye uymayanlara ve maskesi olmayanlara çeşitli para cezaları kesiyor. Bu para cezalarının kesilmesi, kolluk kuvvetlerinin keyfiyetinde olduğu için halkla polis arasında birçok olay yaşanıyor.

Devrimci muhalefet, korona krizini tüm gerçekçiliğiyle kavramıştır. Ancak konumundan kaynaklı zayıf bir etkisi var. Malum yeni olmasa da bir olağanüstü halden çıkmış ve hükümetin baskıları altında kalmıştır. TC'nin Rojava politikaları paralelinde birçok örgütlenme basılanmıştır. Ve örgütlü halk da aynı baskılanmayı yaşamıştır. Korona krizinde bile TC'nin Rojava politikaları değişmemiştir. TC içerde ve dışarda operasyonlarını sürdürmektedir.

Devrimci muhalefet büyük şehirlerde çalışmalarını öyle ya da böyle sürdürmektedir. Örgütlerin ve mahallelilerin katıldığı İlçe-Mahalle Dayanışma Ağları kurulmuştur. Bu dayanışma ağlarında gıda, hukuk

ve sağlık konularında dayanışmalar gösterilmektedir. Devrimci muhalefet işçilerin riske rağmen işlerinin sürdürülmesine ve işyerindeki kötü koşullara karşı sokakta da örgütlenme çalışmalarını sürdürmektedir.

Devrimci muhalefet içindeki dayanışma ağlarının bir parçası olan biz Devrimci Anarşistler, ağlardan ayrı olarak da kendi paylaşma dayanışma çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Çalışmalarımızı, Ankara'da Karala örgütlenmesine katılarak sürdürüyoruz. İstanbul'un birçok ilçesinde ve mahallesinde ilişkili olduğumuz evlerle iletişim kuruldu. Bununla yetinmeyip ekonomik olarak homojen olmayan, heterojen olan mahalle yapılarında ihtiyacı olanlara ulaşabileme düşüncesiyle telefon numaralarının ve çağırımı zın olduğu altı bin afiş yaklaşık kırk mahallenin duvarlarına yaptık. Bu afişlemlerle -ihtiyacı olanın alacağı ihtiyaç karşılamak isteyen vereceği- bir sistem kurarak, köprü bir yaklaşım ile dayanışmayı büyütme-yi de amaçladık. Kendi ekonomik, hukuksal, sosyal, sağıksal imkanlarımızın azlığını böylece çoğalttık. Afişlemlerden şimdilik istediğimiz dönüşü alamamak da yaklaşık yüze yakın evle dayanışma içindeyiz. İşçilerle hukuksal dayanışmalarımızı sürdürüyor ve birçok ulaşım sorununda çözümün bir parçası olduk.

Devrimci Anarşistler olarak yaşadığımız coğrafyada korona krizinin etkilerini paylaşma ve dayanışmayla karşılamaya çalışıyoruz. Yerel çalışmalarımızı sorumlulukla sürdürmekteyiz. Küresel etkileşimi de kurabilmek için diğer örgütlenmelerle iletişimimizi kuvvetlendirdik. Sürekli değişen durumların bilgisini güncellemekteyiz. Devletin medyasından bilgi edinmektense iletişimimizi kuvvetlendirerek kendi bilginizi ediniyoruz. Deneyim aktarımları, sorunların çözümündeki düşünce çeşitliliğini artırdı. Korona krizini bizden önce yaşayanlar, süreçlerinin bilgisini bizlerle paylaşarak yapabileceklerimizi güçlendirdi. Bu aktarımları ikili bir ilişkiden çıkarmak için iletişim videoları sosyal medyadan yayımlandı. Böylelikle Asya'dan Avrupa'ya, Afrika'dan Amerika'ya bu videolar aracılığıyla aktarımlar genelleştirildi.

Örgütlülük gücümüzdür. Dayanışma gücümüzdür. Paylaşma gücümüzdür. Sözlerimizin gerçekliğini sağladıkları için tüm yoldaşları ve korona krizine karşı koyabilmek için örgütlediğimiz paylaşma dayanışma kampanyamızın bir parçası olan herkesi şimdiden selamlıyoruz.

**Yaşasın Anarşizm
Devrimci Anarşist Faaliyet**

Anarşistlerin Teori ve Pratik Tartışmaları (5)

Programımız Anarşist Devrimdir

Gazetemizin bu sayısında, bir önceki sayıda başladığımız evrim ve devrim üzerine düşüncelere ilişkin tartışmalara devam ediyoruz. Anarşistlerin devrim, insan doğası, toplumun örgütlenmesi üzerine düşüncelerini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya koymaya çalıştığımız bu bölümümüzde daha önce evrim ve devrimin olgusal açıdan birbirini besleyen iki kavram olduğuna ve pratikte de bunun karşılıklı aldığımız ilişkin saptamaların olduğu bir yazı yayınlamıştık. Bu sayıda ise Wayne Price'in 2006 yılında kaleme aldığı "Programımız Anarşist Devrimdir" başlıklı yazıyı, toplumsal mücadeleler tarihinde önemli bir açmaz olan bu konuya ilişkin zihin açıcı olarak gördüğümüz için siz okuyucularımızla paylaşıyoruz.

Çeviri: Zeynel Çuhadar

Devrimci Anarşist Perspektif

"Devrim" kelimesinin anlamı ve mümkün olup olmadığı üzerine tartışmalar mevcut. Devrimciler reformları desteklemeli mi? Onları devletten talep etmeli miyiz? Devrim şiddet içerir mi?

İsa'nın yaşadığı dönemde, söylentiye göre bir putperest Haham Hillel'e gidip Yahudiliğe geçeceğini ifade ettiği bilinmektedir. Eğer Hillel dinini zamanında açıklayabilseydi, bu arayıcı tek ayak üstünde duracaktı. Hillel ise adamı kovmak yerine, "Sana yapılmasını istemediğin kötülüğü başkasına yapma (Altın Kural'ın bir versiyonu). Kural budur (Tevrat); geride kalan her şey yorumdan ibarettir" dedi.

Eğer birisi, yoldaşlarının ve benim tarafından savunulan politik teoriyi açıklamam için bana meydan okuyacaksa, tek ayak üstünde duruyorken, "Programımız anarşist devrimdir" demeliyim. Ya da benzer başka bir şey, "Programımız liberter sosyalist devrimdir" gibi, ya da "...uluslararası proleterya devrimi -veya dünyanın bütün ezilenlerinin ve işçi sınıfının gerçekleştireceği devrim" (bunların hepsini aynı şeyi ifade ediyor gibi ele alıyorum). Geride kalan her şey, o her şey çok önemli olsa da, "yorumdan" ibarettir: artı değer ve sömürü ilişkisi, devletin doğası, ailenin rolü vb. gibi.

"Devrim" sözcüğü sıklıkla, toplumda köklü bir değişimi ifade etmek için kullanılır. Pek çok insan için bu korkunç bir konsepttir, katliam ve manasız şiddet anlamına gelir. İşin garip yanı, ben bir devrimin içinde doğduğum için gurur duyanların olduğu bir ülkede yaşadım. Bu sözcük aynı zamanda heyecan verici bir değişiklik anlamına gelmek üzere oldukça anlamsız bir şekilde de kullanılır, bir Bankacılık Devrimi!, ya da Otomotivde Devrim! ve ya Rujda Devrim! gibi sunulan hizmet/ürün reklamlarında görüldüğü şekliyle...

"Devrim" sözcüğü kökeni itibarıyla, "devirmekten" yani alt üst etmekten gelir. Yöneten sınıfı alaşağı etmek (ya da devirmek) demektir. Böylece toplumun yapısında gerekli değişikliklerin yapılması bağlamında, üstte bulunanlarla, daha önce altta bulunanların yer değiştirmesidir. Tarih boyunca, -yeni patronlar kitleleri yalnızca eski patronları alaşağı etmek için bir araç olarak kullanmış olsa - ve genelde işçi sınıfına bazı ayrıcalıklar kazandırmış olsa dahi devrimlerde yöneten elitin bir başkasıyla yer değiştirdiğine tanık olduk.

Anarşist devrim ise, şimdiki kadar görülmüş en bütünlüklü devrimi öneriyor, yalnızca bir yönetici sınıfın (yani kapitalistlerin) devrilmesini değil, yönetici sınıfın bütün varoluşuyla devrilmesinden söz ediyor. Bir azınlık

ğın bir başkası tarafından devrilmesi yerine, kapitalist azınlığın dünyanın çoğunluğu tarafından devrilmesini öngörüyor. Gücü ele geçirme eylemiyle, işçiler sınıfların sonunu ve tüm baskının, adaletsizliklerin sonunu işaret edeceklerdir. Dünyanın yaptığı işte uzmanlaşmış, yönlendiren, karar veren ve sömüren bu sabit katmanının varlığına son verilecektir.

Bir devrim, gerçekleşebilecek en demokratik olaydır. O, halkın tarihe baskın yapmasıdır. Anarşist devrim, işçi sınıfının yönetenlere ve onlara ne yapmaları gerektiğini söyleyen elitlere olan bağlılığını kesmeye karar vermesiyle ortaya çıkar. Yani insanlar yalnızca kendilerine ve birbirlerine güvenmeye karar verdiklerinde. Devrim, öncelikle bir kez ve bütün yönetimin, yönetenler ve yönetilenler arasındaki ayrımın sona ermesiyle gerçekleşir.

Gerçekleşen Devrimler

Eğer kafamızı pencereden dışarıya çıkarıp ABD dışındaki diğer endüstriyel (küresel kapitalist) devletlere bakacak olursak, açık bir şekilde herhangi bir toplumsal devrimden uzak olduğumuzu görürüz. İşçiler genelde kapitalist sistemi kabul eder. Genel refah, az ya da çok sürüyor gibi görünmektedir. ABD kendini, bir zamanlar "sosyalizm" ve "komünizm" anlamına geldiğini id-

dia eden ve "Sizi gömeceğiz!" diyerek övünen Sovyetler Birliği'ni yok etmiş gibi göstermektedir. Burjuva ideologları "tarihin sonunu" ve "Yeni Dünya Düzeni'ni" ilan ediyorlar. En azından, Irak Savaşı ABD'nin emperyal gücünün olduğuna gerçek limitlerini göstermeden önce bunu ilan ediyorlardı.

Yine de bizler biliyoruz ki devrimler var, hem de büyük, dünyayı sallayanlar. Nadiren gerçekleşirler, çünkü çoğu zaman halk yapması gerektiğini hissettiği şey neyse onu yapar, katlanmak zorunda olduğu ne varsa katlanır ve elinden gelenin en iyisini yapar. Ancak bazen, verili koşulların değişkenliği insanları sarsar, böyle ki aniden daha iyi bir dünyaya olan umudu onlara kazandıracak kadar. Sonra isyan ederler ve "cennet fırtınası" kopar. Günümüzde devrimciler genelde yenilmiştir. Ancak bazen de başarılı olmuşlardır, bu yalnızca bir elitin yerine daha az baskıcı ya da daha iyi yeni bir elitin geçmesine neden olmuş olsa bile. İçinde yaşadığımız kapitalist sistem, bir dizi devrimin ardından iktidarı ele geçirmiştir. "Atlantik Devrimi" olarak isimlendirilen bu devrim; İngiliz Devrimi (Cromwell ve diğerlerinin), Fransız Devrimi, Latin Amerika Devrimleri (Bolivar ve diğerlerinin) ve çoğu başarısız olan Avrupa çapındaki 1848 Devrimleri'nin arasına dahil edilir. Bunlar modern dünyayı yaratan burjuva-

demokratik devrimlerdi. Kapitalizm tarafından sağlan her türlü demokrasi, özgürlük ve endüstriyalizmin sunduğu sosyal olanaklar, bu halkçı devrimlerden kaynaklanıyordu.

Politik istikrarsızlık, devrim, devrim girişimi ve toplumsal altüst oluşun farklı biçimleri çeşitli olaylarla vücut buldu. Çoğu zaman tarihin yavaş hareket ettiğini düşünürsek unutmak kolaydır, etkili değişiklikler nesiller boyu sürer, nadiren sosyal patlamalarla açığa çıkar. Hiç birşeyin daha önce olduğu gibi olmadığını ve böyle de kalmayacağını bilmek için tarih çalışıyoruz. Devrimciler, yeraltı tektonik plakalarındaki kademeli değişimleri inceleyen, ne zaman olacağını söyleyemese de bir gün Kaliforniya'da büyük bir deprem olacağını öngören jeologlar gibidir.

Yakında 60 yaşına gireceğim. İlk yıllarımda ne Çin Devrimi ve Hindistan'ın bağımsızlığını kazandığını ne de çoğu Afrika'da gerçekleşen ulusal devrimleri (sonrasında gerçekleşen Angola, Mozambik ve Güney Afrika'dakiler hariç) fark etmek için henüz çok gençtim. Küba Devrimi'nin ve Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın, Portekiz Devrimi'nin, Amerika'daki insan hakları hareketi ve siyahların özgürlük mücadelesinin, kadın özgürlük hareketinin ve gay özgürlük hareketinin farkındaydım. 60'lardaki savaş karşıtı hareketle-

ve kültürümüzü inanılmaz derecede değiştiren genel radikalizasyon sürecine katıldım. O zamandan bu yana, Sovyetler Birliği'nin çöküşünü, Doğu Avrupa'daki çatışmaları, İspanya'da faşizmin yıkılışını, İran Şahı'na karşı gerçekleşen devrimi ve Afrika'daki ırk ayrımının sonunu gördüm. Bir rejimler sonsuza kadar yok edilemez gibi görünüyordu, ancak şimdiki hepsi ortadan kalktı. Söz konusu coğrafyalardaki sorunlar çözümden uzaksa, en azından mücadele farklı bir temelde yürütülmektedir.

Bu başarısız ve yarı-başarılı devrimler ve halk mücadeleleri tarihinden, bazı marksistlerin yaptığı gibi işçi sınıfının sosyalist-anarşist devriminin gerçekleşmesi gerektiğini ya da "kazanılmaz" olduğunu anlatmak için bahsetmiyorum. Ancak tersine devrimin gerçekleşmeyeceğini de iddia edemeyiz. Tarih sona ermedi. Değişimler yaklaşıyor, pozitif ya da negatif. Halk mücadeleleri, toplumsal olaylar ve devrimler devam edecek.

Herhangi bir dönemde, kapitalizm az ya da çok stabil ve "başarılı" olabilir, en azından dünyanın kapitalist kesiminde. Böylece limitli (göreceli) kazanımlar sağlanabilir, İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden süreçteki büyük patlamadan 60'ların sonuna dek olduğu gibi. Savaşın sona, işçi sınıfının

yaşam standardını önemli ölçüde arttırabilirdiği görüldü, en azından küresel kapitalist ülkelerde. Faşizm defedildi ve demokrasiye geçildi. Baskı altında ki halklar bile politik "bağımsızlık"larını kazandı ve bazıları bir derece endüstriyelletti. Ya da böyle görünüyor.

Ancak kapitalizmin temel radikal eleştirisi hala geçerlidir (Anarşizm kadar özgürlüğü Marksizm tarafından da geliştirilen). Kapitalizm, dünya işçi sınıfı ve yoksulları için stabil, istikrarlı bir kalıcı refah sağlamak için uygun değil. "Üçüncü Dünya'nın" ekonomik ve endüstriyel gelişimi dengesiz ve karmaşık haldedir. Dünya ekonomisi olası bir çözülmeye doğru yokuş aşağı ilerliyor. Muhtemel Nükleer Savaş tehdidinin sürmesine neden olan nükleer silahlanmanın yayıldığı savaşlar devam ediyor. Onun ekolojik krizi, hepimizi etkileyecek olan korkunç yıkımı tehdit ediyor. Kapitalizmin politik demokrasiye bağlılığı sınırlı ve kolayca otoriter baskıya evriliyor. Programımız sosyalist-anarşist devrimdir, sadece iyi bir şey olduğu için değil, anarşist devrime ihtiyacımız olduğu için.

Devrimciler Reformları Desteklemeli Mi?

Çoğu zaman, direnişlerin çoğu, sistem içindeki iyileştirmeler için gerçekleşir: daha yüksek maaş ve daha iyi

çalışma koşulları, herkes için sağlık hizmeti, ayrımcılıkla mücadele yasaları ve farklı etnisiteye sahip insanlar, kadınlar için olumlu politikalar, sendika örgütlenme hakkı, polis gözetiminden korunma, ekolojik güvenlik, mevcut savaşın ne olursa olsun sona ermesi ve benzeri şeyler. Bunlardan hiçbirini kendinde kapitalizmin ya da devletin varoluşuyla hesaplamaz. Bu tür talepleri "geçici", "rüşvetler ve yemler" olarak gören kanayan, desteklemeyi ve hatta duruma karşı çıkmayı dahi reddederek ne kadar "devrimci" olduklarını ispatlayan radikal solcuların uzun bir tarihi vardır. Bu tür eğilimler bugün de varlığını sürdürmektedir. Benzer şekilde pek çok anarşist varoluşları gereği sendikalara katılmayı reddeder (en azından "devrimci sendika" olmayanlara). Nihayet, sendikalar kapitalistleri devrimin yollarını arayacağı yerde onlarla anlaşmalar yapar! Aralarında ABD'li işçilerin çoğu ezilen halklardaki insanlar kadar fakir olana kadar, ABD'li işçilerin yaşam standartlarını savunmaya dahi karşı olacak kadar radikal olanları vardır. Açık bir şekilde "ilkelci" olan ve herkesin uygarlık öncesi avcı-toplayıcı yaşama dönmelerini isteyenlerden bahsetmiyorum.

Benim devrimci anarşist eğilimim, kesinlikle bazı reformlar için gerçekleştirecek olan direnişleri desteklemektedir. Biz işçi sınıfının ve genel popülasyon-

nun bir parçasıyız, ahlaki olarak onlardan üstün olduğü için onları aşağılayıp yargılayabilecek olan azınlık değil. Çok uzun zamandır kapitalist koşullar altında yaşamaya zorlanıyoruz, insanların daha iyi beslenebilmesinin ve daha fazla boş vakte sahip olmasının iyi bir şey olduğunu düşünüyoruz. İnsanların bir şeylerin iyileşmesini istemeye ve nihayet, çocuklarının orduya gönderiliş ödürmeleri ve ölmeleri için baskı yapılmamasını istemeye hakkı vardır. İnsanların yaşamlarındaki küçük değişiklikler uğruna mücadele etmek için devrimi beklemelerine gerek yoktur -zaten beklemezler de. Devrimler arasındaki devrimci olmayan o uzun zamanlarda bu kesinlikle doğrudur.

Asıl mesele bizim reformlar için nasıl mücadele edeceğimizdir. Anahtar strateji "kapitalizmin sınırlarını kabul etmiyoruz" ilkesi olmalıdır. Patronlar maaşlarda artışı karşılayamadıklarını söylediklerinde, hatta kesintiye gittiklerinde ya da devlet sağlık sigortasını karşılamadığını deklare ettiğinde, pek çok sendika yetkilisi buna uyum sağlamaktadır. İşçi sınıfının bu "liderleri" çalıştıkları şirketlerinin iflas etmesini ya da devletin bütçesine zarar gelmesini istemediklerini söylerler. Buna da "gerçekçilik".

Bizim bakış açımıza göre, her yönetici sınıf işçi sınıfıyla işbirliğine gider. ABD'de kapitalistler, geçmişteki kralların hayal bile edemeyeceği zenginliğe ulaştılar. Bunun karşılığında da işçilere (nispeten) yüksek bir yaşam standardı (İskandinav ülkelerindeki kadar yüksek olmamakla beraber) ve (nispeten) bir ölçüde de özgürlük ve demokrasi (ki bu ayrıcalıklar da temel olarak bezaylar içindi tahi ki) verdiler.

Benzer şekilde, eski Sovyetler Birliği yöneticilerinin, düşük kalitede olsa da işçilere garanti bir iş, barınma ve sağlık bakımı sağlamak karşılığında kontrolsüz bir güce ve servete sahip olmalarında olduğu gibi.

Kapitalistler işçilerin hayat standartlarına saldırmaya başladığında -onlarca yıldan beridir saldırıyor olsalar da-aklimızda tutmamız gereken onların halka verdikleri sözü tutmadıkları olmalıdır. Eğer onlar bu oldukça endüstriyel herkes için refah ve özgürlüğü sağlayamıyorsa o zaman bırakın da başka birisi ülkeyi yönetsin, yani işçiler. Eğer şirket yoksulluk için ağılıyorsa o zaman bırakın da işçiler üretim süreçlerinin anlatıldığı kitaplara baksın. Eğer sahipleri firmayı yönetip işçilere maaşlarını ödeyemiyorsa yapılacak şey tesisin (ofis, şantiye her ne ise) kolektifleştirilmesi ve işçilerin oluşturduğu topluluk tarafından çalıştırılmasıdır. Eğer devlet sosyal servisleri ödeyemeyeceğini söylüyorsa (hatta New Orleans şehrinin tamamını kaybettiler) o zaman bırakın da devletin yerine toplumsal dernekleri/örgütleri geçirelim. Maaşlarda kesintileri ve sosyal olanaklardaki kısıtlamaları kabul etmiyoruz. İşçilere karşı bu saldırıyı kabul eden bütün sendikacıları ve sendika destekli politikacıyı kınıyoruz.

Aynı durum bütün alanlarda geçerlidir. ABD hükümeti şimdi olduğu gibi bir savaşta "sıkışmış", liberal demokratlar da ABD'nin kolonyal çıkarlarını kollarken nasıl olup da bu durumdan kurtuluncağın düşünüyör. Barış hareketinin "liderleri" bu tür burjuva siyasetçilerinin nasıl görveye getirilecekleri ve onları daha "makul" politikalar yürütmeye nasıl ikna edecekleri konusunda endişeli. Bunun yerine ulus devletlerin tüm bu uluslararası politikaları-

nı, emperyalizmi, iktidarlı siyasetini ve "biz" ve "onlar" muhabbetini reddediyor; ABD güçlerinin her yerden, derhal çekilmesini talep ediyoruz ve tüm ABD askeri gücüne karşı çıkıyoruz.

Bu yönelim, ezilenler ve işçi hareketi içinde stratejik bir eğilim ile birlikte gitmeli. Anarşist işçiler, işçi sınıfının politik bağımsızlığı için tutarlı bir şekilde militan olarak kalmalı. Her spesifik örnekte militanlığı ve bağımsızlığı nasıl yükselteceğimizi ve yasa koyuculara karşı nasıl daha güçlü mobilize olunup mücadele edileceğini ve başarılı olacağını düşünmeliyiz. Mücadele daha militan, bağımsız ve demokratik -yani devrimci- olursa yasa koyucuların reform yapma zorunluluğu o kadar artar. Hareket içerisindeki devrimci kanadın varlığı, patronları reformistlerle daha fazla anlaşmaya zorlar (tıpkı Malcolm X'in insan hakları hareketi sırasında olduğu gibi). Sadece reformların kazanılma ihtimalinin olduğu bir dönemde bile bir devrimci harekete ihtiyaç vardır.

Devrimciler reformlar için gerçekleştiren mücadeleleri desteklerler, çünkü onlar mücadeledir. İnsanları yöneticilere karşı mücadele ettirecek olan ne varsa iyidir. Özgüvenlerini ve mücadele azmini yükseltecek ne varsa iyidir. Devrimler devrim olarak başlamaz, onlar sınıf mücadeleleri olarak başlar.

Reform ve devrim arasındaki ayırım o kadar keskin olmak zorunda değildir; başlama göre değişir. Stabiliteler (İstikrar) ve refah dönemlerinde reform mücadeleleri sadece gelecek için verilen sözler açısından iyidir. Ancak sistem zorlukla karşılaştığında -ki bu başlamıştır- o zaman reform talepleri devrimci ayaklanmaların tetikleyicisi haline gelebilir. Geçmiş devrimlerden çıkarılan derslere baktığımızda bunun tekrar tekrar yaşandığını görürüz (Amerikan Devrimi'ni hızlandıran İngiliz çay vergisinden ya da Rus Devrimini başlatan işçi kadınların ekme isyanından söz edebiliriz).

Anarşistler Devletten Talep Edilen Reformları Desteklemeli Mi?

Marksisler ve sosyal demokratlar devlet eylemi için reform çağrısı yaparlar. Devletliğin cevap olduğuna inanırlar: Ya devlet mülkiyetine dayanan bir ekonomi ya da en azından kapitalist ekonominin güçlü bir devlet müdahalesi ve statüsüyle kontrol altına alınması. Anarşistler her zaman devletçi-kapitalist projelere karşı çıkmıştır. Devlet, kapitalist baskının bir aracından başka bir şey değildir, başka da bir şey olamaz. Onun büyümesini değil, parçalanmasını ummalıyız.

Neyse ki devlet, özel şirketlerden ne daha iyi ne de daha kötüdür. Devletten beklenen taleplere karşı tutumumuz taktiksel bir karaktere sahip olmalıdır, ilkesel değil. Mesela, açtıkları "kamu hizmeti"nin "özelleştirilmesi" (devlet tarafından sağlanan hizmetin özel şirketlere devredilmesi) işçi sınıfına saldırı anlamına gelmektedir. Kamu çalışanlarını kapsayan sosyal güvenlikten kurtulmanın ve işçi sınıfına sağlanan hizmetlerde kesintiye gitmenin bir yoludur. Bu nedenden dolayı işçiler buna karşı çıkmakta haklıdır ve anarşistler de özelleştirme karşıtı mücadelenin bir parçası olmalıdır.

Kapitalizm içerisinde, devlet toplumu temsil ettiği iddia eder ve kendisinin toplm olduğunu, "kamu" olduğunu iddia eder. Devletin toplumun

çıklarını doğrultusunda hareket etmesini talep eden bu iddia bir yalan olarak görülmelidir. Pratikte, devletin çok fazla parası vardır ve bu para kapitalist sınıfın genel politikasının düzenlenmesi içindir. Anarşist işçiler herhangi bir kapitalist firmanın yönetiminden talep ettiğimiz şekilde bu durumla ilgili devletten taleplerde bulunabilirler. Eğer şirketlerden ücretlerimizi artmasını talep edebiliyorsak, devletten de asgari ücrete zam talep edebilmeliyiz. Eğer şirketlerden maaşta kesintiye gitmesizin çalışma saatlerimizin azaltılmasını isteyebiliyorsak, aynı şekilde devletten maaşta küsintini olmadan legal çalışma süresinin kısaltılmasını da isteyebilmeliyiz. Bu sosyalist-anarşist ekonominin prensibidir: Bütün iş, işçiler arasında bölünmeli ve bütün ürünler işçiler arasında paylaşılmalı.

Ancak anarşist işçiler asla devleti (ne şimdi ne de yeni bir tanesini) yönetmeye kesinlikle dahil olmamalıdır- lar, kapitalist bir işletmeyi yönetmeye de aynı şekilde (bazı yönetim kurullarında oturan sendika bürokratlarının aksine). Asla seçim politikalarına alet olmamalıyız. Ne zaman ki farz edelim Bolivya kendi doğal kaynaklarının yabancı kapitalistlerin elinden alınıp ulusallaştırılmasını talep ediyor, bununla hemfikir olmalı ancak şunu da belirtmeliyiz; "işçiler ve halk tarafından kontrol edilmeli", devlet tarafından değil. Ne zaman ki ABD'li sol liberaller devlet tarafından ödenen sağlık sigortası (sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti) için çağrı yaparsa, desteklemeliyiz ancak sağlık kooperatifleri ve halk örgütleriyle organize edilmesi gerektiğini söylemek, bürokratik makinelerle değil.

Reformizm Değil Reform

Reformları desteklemek liberalizmin ya da reformizmin stratejisini benimsemek anlamına gelmez. Liberaller reformları kapitalizmin eylemlerini temizlemek için kullanmayı umut ederler; işçilere daha iyi bir yaşam sağlamak, insanları derisinin rengine göre ayırt etmeyi durdurmak ve küçük ülkelerdeki savaşa son vermek (en azından müttefik kuvvetler arasında) için değil. Onlar zincirlerimizin pürüzlü kenarlarını törpüleyeceklerdi. Tarihsel olarak sosyalist reformistlerin (sosyal demokratların) en azından hayal güçleri daha cesurdu. Reformları kapitalizmden sosyalizme yavaş yavaş, adım adım ve barışçıl bir geçiş için kullanmak istediler.

Başka bir yerde tartıştığım gibi, anarşizmin reformist bir versiyonun yaygınlaştığını görüyoruz. En azından Proudhon'a dönen bir programı takip ederek, kapitalizmden anarşizme kademel bir şekilde artan, barışçıl bir geçişi umarlar. Oluşturulan kooperatifler, topluluk merkezleri ve diğer alternatif enstitü ve aktivitelere eski toplumun nihai mağlubiyetine kadar bunu yapmak için uğraşırlar. Galiba GM ve United Steel gibi şirketlerin yerini üretici kooperatifleri alacak. Burjuva devletinden bir gelgitleri fark etmesi ve kendisinin yerine geçecek sınıfa zorluk çıkarmadan yerini vermesi beklenmiyor.

Bütün bunlar çok tehlikeli, eğer hoş ise fanteziden ibaret. Burjuva sınıfı, kendi "alternatif kurumlarını" (işletmeler) feodal düzenin çatlaklarını doldurmak için geliştirmiştir ve hala kapitalizmi kabul ettirebilmesi için "Atlantik Devrimi" ile savaşmalıdır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada refaha, reformlara ancak minimal ölçekte ve baskı altında izin verilir, küresel kapitalist devletlerde bile yaygın bir sefalet

me^{ya}dan

vardır, ırka ve cinsiyete dayalı baskı vardır, saldırganlık nedeniyle savaşlar sürmektedir. "Üçüncü Dünya'nın" devrimci direnişleri, Orta Amerika'da, Güney Amerika'da ve başka yerlerde karşı devrimci terörle karşılaşmaktadır. Allande'nin Şili'si gibi reformist programlar bile kanla boğulmuştur. Şimdi ise dünya ekonomik gerileme ve krizle batmaktadır. Devletin şiddet içeren bir karşı çıkışı olmadan nasıl mevcut toplumun barışçıl bir reformla dönüşmesini bekleyebiliriz? Nasıl? Neden?

Kooperatifleri ve bazı sosyal faydaları "reform" diyerek eleştirmiyorum. Bunlar kendilerinde iyidirler ve mücadele için kullanışlı destek güçlerini oluştururlar. Alternatif medya, internet siteleri de dahil olmak üzere, mesajı dışarı çıkarmak için son derece kullanışlıdır. Ancak bu devletin ve kapitalizmin üstesinden gelmek için başarılı bir stratejinin kendisi değildir.

Devrim kanlı olmak zorunda değildir. Birleşik Devletler'de örneğin, toplumun %80'i işçi sınıfındandır (ücretli çalışan olarak düşünürsek). Eğer çoğunlukla devrimci bir program etrafında birleşirlerse, eğer silahlı güçlerin desteğini kazanmışlarsa (işçi sınıfın kadınları ve erkekleri) ve eğer yollarını takip etmekte kararlıysalar, ne olursa olsun, yöneten sınıf demoralize olabilir ve elindekileri kolayca verebilir. Eğer başka coğrafyalarda devrimler zafer kazandıysa bu özellikle doğru olmalı.

Ancak bunun gerçekleşeceğine ilişkin hiçbir garanti yoktur. Birleşik Devletler'de kapitalist sınıf, dünya politikasında halihazırda gözlemlediğimiz gibi zalim ve merhametsizdir. Hiç şüphe yoktur ki eğer gerek olduğu düşünülseydi demokratik rejimin militler bir diktatörlükle başka ülkelerde olduğu gibi değişmesi kaçınılmaz olurdu. Ancak o kocaman bir "orta sınıf" tarafından desteklenmektedir. Derin bir şekilde ırkçı, cinsiyetçi ve dinci-muhafazakar duygular orta ve işçi sınıfının geniş kısmına yayılmış durumdadır. Devrimci işçi sınıfı yüksek oranda kutuplaştırılmış, derin bir şekilde ayrıştırılmış bir toplumla karşı karşıya kalarabilir. 2 milyon nüfusu bulunan Paris'te 1884 yılı boyunca kolera salgını kaynaklı yaşamını yitirenlerin sayısı 986 iken ortalamı 550 bin nüfuslu Napoli'de kolera 14 bin kişiyi etkilemiş, 7 bin kişi salgın nedeniyle yaşamını yitirmişti. (1)

Neyse ki sınıfımızın kendisini savunacak silahları ve sayısı dışında bir şeyleri var. Endüstrinin, taşımacılığın ve servislerin ekonomik kollarını elimize geçirip, toplumu durdurabilir ya da başka bir temelde yeniden başlatabiliriz. Bu proleteryanın özel gücüdür. Bu, öz savunmanın gerekli olmadığı anlamına gelmez, polis ve faşist terörüne muhtlaka direnilmelidir. Ancak bu, olumlu bir sonucu mümkün kılar.

Reformist tartışma, geçmiş bütün devrimlerin başarısız olduğunu tartışır. Bu doğru değildir, halkın belleğinde geçmiş deneyimlerin kazanımları durmaktadır, kapitalist ülkelerdeki (her ne kadar sınırlı olsa da) "demokrasi" ve özgürlükler dahil. Ancak geçmiş hiçbir devrimin yöneten azınlıklar kuralını buna erdirmedikleri konusuna katılıyorruz. Devrimin şu anda sorunları çözeceğini kanıtlayamayız. Ancak reformizm de ne devlet sosyalizmi versiyonu olan şeklinin, ne de ilimli anarşist versiyonun zaferiyle -kapitalist hükümü bitirerek- sonuçlanmadı. Gerekeçli analizin önemi budur, gerisi inanç ve sorumluluktan ibaret.

me^{ya}dan

Napoli'deki Kolera Salgınında Malatesta ve Anarşistler

"Halk artık yiyecek bir şey bulamadığında zenginleri yiyecek."

Samil Parlak

1884 yılında Napoli, tüm Avrupa'da görülen, yüzüylü en etkili salgınıyla karşı karşıyadı. Avrupa'nın tüm büyükşehirlerinde görülen kolera salgını Napoli'de bu büyükşehirlerin tamamından daha büyük bir etki yaratacak, sonrasında şehrin mimarisini yeniden yapılandırmaya girişip labirentleri yıkarak büyük bulvarlarda kesişen caddelere sahip yeni merkezi bulvarlar yapacak kadar kalıcı etkiler bırakacaktı.

Yaklaşık 2 milyon nüfusu bulunan Paris'te 1884 yılı boyunca kolera salgını kaynaklı yaşamını yitirenlerin sayısı 986 iken ortalamı 550 bin nüfuslu Napoli'de kolera 14 bin kişiyi etkilemiş, 7 bin kişi salgın nedeniyle yaşamını yitirmişti. (1)

Henüz 14 yaşındayken İtalya Kralı'na bölgesel bir adaletsizlikle ilgili olarak yazdığı şikayet mektubu nedeniyle hapis cezası ile tanışan Errico Malatesta, yaşamı boyunca defalarca tutuklandı veya İtalya dışına çıkmak zorunda kaldı. Tıp öğrencisiyken bir eyleme katıldığı için okuldan atılmıştı. 1884 yılına gelindiğinde, "La Questione Sociale"de yazılan yazılar gerekçe gösterilerek hakkında 3 yıl hapis cezası verilmmişti. Cezanın temyiz duruşması 14 Kasım'da görülecek ve Malatesta bu süre boyunca tutuksuz yargılanacaktı. Hapis cezasının kesinleşeceği tahmin edildiği için İtalya'dan ayrılmayı planlayan Malatesta, aynı dosyadan ceza alan yoldaşlarıyla birlikte karantina altında olan Napoli'ye gitmeyi tercih etti. Kolera salgınına yakalanan hastaların tedavi edilebilmesi ve karantina altına alınmış bir şehirde yaşayan ezilenlerle dayanışma göstermek için Napoli'ye giden anarşistler, salgın bittikten sonra "*Kolera salgınının nedenleri içe-*

risinde sefillik var, sefil yaşamlar salgının yayılmasını hızlandırdı, bu bir adalet sorunudur." diyerek şehirden ayrılacaklardı.

Napoli'de devlet kolera salgınına büyük bir baskıyla karşılık verdi; sıkıyönetim altına alınan şehre giriş çıkışlar yasaklandı, sokağa çıkma yasağı uygulandı. Devrimcilerin yaklaşık isse bambaşka oldu. Errico Malatesta, Galileo Palla, Francesco Pezzi, Luisa Minguzzi, Francesco Nata, Cesare Agostinelli, Antonio Valdre, Rocco Lombardo ve Massimiliano Boschi Napoli'deki ezilenlerle dayanışmak için şehre gelen anarşistlerden bazılarıydı. Hızlıca gönüllü grupları oluşturdular. Napoli'ye gelip gelmez uzun yıllardır burada yaşayan anarşist Florentine Lombard ile bir araya geldiler. Lombard aynı zamanda bir hemşireydi, salgın boyunca yürütülen dayanışma faaliyetlerini örgütleyenlerin arasında önemli bir rolü vardı. Kolera, yasaklı Napoli sokaklarında ezilenlerle dayanışmaya koşan devrimciler için de ölümcüldü. Bu süreçte anarşist gazete Proximus Tuns'tan Antonio Valdre, Rocco Lombardo ve Massimiliano Boschi kolera ya yakalanarak yaşamını yitirenler arasındaydı. (2)

1884 yılında Fransızca yayınlanmakta olan anarşist gazete La Révolte, Napoli'de yaşananları şöyle aktarıyor:

"Kolera İtalya'da etkisini gösterdiğinde haliyle proleter ailelerden çok fazla kurban vardı çünkü onlar hijyen lüksüne para ayırabilecek durumda değillerdi. Hijyen de diğer bütün ayrıcalıklar gibi sadece burjuvaziye aitti. Halk artık yiyecek bir şey bulamadığında zenginleri yiyecek." (3)

La Révolte Napoli'de dayanışma için bulunan yoldaşlardan da haber veriyordu:

"Napoli'deki kolera salgını bildiğiniz gibi işçiler arasında büyük bir sıkıntıya yol açtı. Bu süreçte hastaları iyileştirmek üzere Napoli'ye giden yoldaşlarımız döndüklerinde koleranın gerçek sebebini anlatan bir manifestoyu -sefalet ve bunun tek çözümü olan toplumsal devrimin vurgulanacağı- yayınlayacaklar. Bugünlerde gazeteler, doğaal olarak dindar gazeteler 'insanların rahatça ölmesine izin vermeyen acımasız anarşistlerin' üzerine polis kalabalıklarının göndermeye çalışmadan edemiyor. Ama bunlar bizi durduramayacak.

Anarşistler hasta insanları iyileştirmek pahasına yaşamlarını yitirdiler. Lombardo, Boschi ve diğer yerlerdeki yoldaşlar da ölenler arasındaydı. 2.Kasım tarihinde kaybettüğimiz yoldaşlarımız için bir anma töreni örgütledik. Devlet bu anmayı engellemeye çalıştı fakat biz pes etmedik." (4)

Errico Malatesta, Napoli'de bulunduğu süre boyunca bir hasta grubunun sorumluluğunu üstlenmişti. Bu hasta grubu, en yüksek iyileşme oranının yakalandığı gruplardan biri olacaktı. Tüm gönüllülerin devlet tarafından ödüllendirildiği Napoli'de, Malatesta ve -bir çoğu çoktan İtalya'dan ayrılmış- yoldaşlarının payına düşen ödül, karantinadan önce verilen hapis cezasının temyiz duruşmasına gitmedikleri gerekçesiyle çıkarılan yakalama kararı olmuştu.

Malatesta da hakkında yakalama kararı çıkarılmasından sonra

Floransa'ya geçti. Floransa'da yoldaşlarıyla kaldığı bina polis tarafından kuşatıldı. Hızlıca bir kaçış planı hazırlandı. Malatesta bir dikiş makinası kutusunun içerisine saklanarak yoldaşları tarafından binanın önünde bekleyen yük arabasına taşınacaktı. Bu sırada kapıda bekleyen polislerden biri, Malatesta'nın içinde olduğu kutunun yük arabasına taşınmasına yardım edecek ve Malatesta aynı gece Buenos Aires'e doğru yola çıkacaktı. (5)

Yaşamının büyük bölümünü ezilenlerin özgürlük mücadelesi pahasına hapsede ve sürgünde geçiren Malatesta, doğrudan ezilenlerin yaşamlarını tehdit eden bir salgın söz konusu olduğunda, yoldaşlarıyla birlikte kuşkusuz dayanışmaya koştu. Devletin saldırıları, kolerayla boğuşan ezilenlerle dayanışmasına da özgürlük mücadelesini başka coğrafyalara taşınmasına da engel olamadı. La Révolte'yle kolera bölgesinden seslenen anarşistler, bölgede yaşadığımız yoldaşlarımız için bir anma töreni örgütledik. Devlet bu anmayı engellemeye çalıştı fakat biz pes etmedik." (4)

1) Frank M. Snowden: Naples İn The Time of Cholera 1884-1911.

2) Max Nettlau: Errico Malatesta, The Biography of An Anarchist.

3) La Révolte, Yıl: 6 Sayı: 15, 14 Eylül 1884.

4) La Révolte, Yıl: 6 Sayı: 21, 7 Aralık 1884.

5) Luigi Fabbri: Life of Malatesta.

Anarşist Gelenekte PAYLAŞMA DAYANIŞMA

Zeynel Çuhadar
zcuhadar@meydan.org

Biz anarşistler için paylaşma ve dayanışma içinden geçtiğimiz küresel salgın sürecinde daha fazla önem taşıyor. Bu yüzden bu yazımızda mücadelenin büyümesi ve toplumsallaşabilmesi noktasında kilit bir önemde olan paylaşma ve dayanışma örnekleri üzerine yoğunlaşacağız. Önce paylaşma ve dayanışmanın bizler için teorik anlamda ne ifade ettiğini açıkladıktan sonra, söz konusu tarihsel kısmı ayırtlandıracamız.

Anarşistler için Paylaşma ve Dayanışmanın Teorisi

Geçmişten günümüze bütün toplumlarda paylaşma ve dayanışma ilişkileri olmuştur. Bunun da ötesinde aslında toplumsal yaşamın varoluşu için vazgeçilmez bir önemde olduğu da bir gerçekliktir. Söзде "normal" olan zamanlardan, şimdiki "olağanüstü" zamanlara kadar her zaman bencilik, rekabet ve ihtiras iktidarlar tarafından ne kadar hakim ilişki biçimi haline getirilmeye çalışıldıysa da insanın doğal

yaşamının bir parçası olan dayanışma ilişkileri tamamen yozlaştırılmamış, ortadan kaldırılamamıştır.

Fransız anarşistleri, "Liberté, égalité, fraternité" yani "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" şeklinde formüle edilen sloganı "Liberté, égalité, solidarité" yani "özgürlük, eşitlik ve dayanışma" şeklinde güncelleyip sahiplenmişlerdi. Kelime anlamı olarak "erkek kardeşliği" ifade eden "fraternité" eyleyip "solidarité"yi sa-

hiplenmek; kadın özgürlük mücadelesinin en radikal yaklaşımlarından birini içinde barındıran anarşizm için bu yönüyle bir aydınlanma eleştirisini içerirken, "dayanışmanın" eklenmesiyle bu olgunun ne kadar kilit bir önemde olduğunu anlamamıza yardımcı oluyor. Yalnızca mücadelenin toplumun örgütlenmesine ilişkin siyasi hatti konusunda değil, devrime nasıl bir mücadele şekliyle gidileceğine dair bir anlam da taşıyor yani dayanışma kavramı.

1902 yılında yayınladığı "Evrimin bir Faktörü: Karşılıklı Yardımlaşma" isimli kitabında Pyotr Kropotkin, hayvanlardan modern insan toplumlarına kadar, en basitinden en karmaşık ifadesine kadar toplumsallığın özünün söz konusu ilişkilere dayandığını dönemin bilimsel kavrayışıyla ortaya koymaktadır. Kropotkin, doğada canlıların yaşamak için birbirleriyle dayanışma içinde olmak zorunda olduğunu ve bunu tercih ettiği zaman hayatta kaldığını keşfetmişti. Bu teorinin biz anarşistler için önemi yalnızca bilimsel değil aynı zamanda propagandiftir.

Dayanışma, sadece siyasi bir idealin dışında devrime giden yolda nasıl örgütlenmemiz gerektiğine dair bir anahtardır. Bu yüzden devlet-iktidar, otorite ya da adına her ne dersek diyelim- özü itibarıyla dayanışmayı ortadan kaldırmak için çabalar. Devlet olmadığı zaman yaşanamayacağını düşünenler yalnızca devrimci zamanlarda değil, içinden geçtiğimiz deprem vb. afetler, salgın hastalıklar gibi süreçlerde de devletin aniden ortadan kaybolduğunu ancak toplumsal yaşamın buhar gibi uçupmadığını görmüşlerdir. İşte dayanışmanın özü, doğduğu ve serpilmediği yer tam da burasıdır; devletsiz halkın toplumsal yaşamı.

Tarihten Örnekler Dayanışmanın Somutlandığı Mücadele Alanları

Birkaç yıl önce İspanya'daki yoldaşlarla yapılan bir söyleşide yoldaşımız şöyle diyordu: "İspanya'da anarşizm bir kültürdü. Devrim yıllarından önce bile bu durum böyleydi. Bunu tekrar yaşatmalıyız."

Anarşizm tarihinin en etkili deneyimlerinden biri olan 1936 İberya devrim sürecinin kendisi toplumsal dayanışmanın örgütlenmesiydi. Bunun yanında yüzbinlerce kişinin saflarında örgütlenip paylaşma ve dayanışmayı bütün topluma yaydığı CNT'nin özellikle göçmenlerle dayanışma konusunda uzun yıllar boyu sürdürdüğü büyük bir deneyim vardı. Tıpkı anarşist tarihteki sayısız örneğin tekrar ortaya çıkardığı gibi, kendisi de çoğunlukla göçmen insanlar tarafından örgütlenen anarşist hareket için göçmenlerle dayanışma organik bir olguydu. Bunun paralelinde göçmenler de yaşamlarının kurtuluşu için anarşizmin ilkelerini toplumsallaştırmanın önemini fark ediyordu. Göçmen bir halk olan Romanlar CNT saflarında faşizme karşı savaştılar. Faşistler tarafından İspanya halkına bir tehdit olarak görülen göçmenler, devrimcilerin tarafında diğer ezilen kardeşleriyle beraber dayanışmayı örgütleyordular.

Devrimin bastırılmasıyla beraber anarşist hareket büyük bir göç dalgasıyla İspanya ve Portekiz gibi çevredeki ülkelere dağıldı. Öncesinde diğer savaş mağdurlarıyla dayanışma için kurdukları göçmen dayanışma örgütleri İspanya'dan anarşistlerin yaşamını devam ettirmesi için sürdürülen dayanışma noktasında dünya anarşistlerine ilham vermişti.

Ancak tabii ki bu öne çıkan örneklerden yalnızca bir tanesi. Öte yandan devrimler tarihinde başlı başına göçmen krizinin bir devrime dönüştüğü az bilinen bir tarihsel örnek vardır. Tıpkı pek çok başka ülkede olduğu gibi Kore'de de anarşist hareketin gelişimiyle halk özgürlük mücadeleleri arasında organik bir bağ vardır. Japon İmparatorluğu'nun 1910'da Kore'yi işgal etmesi halkın büyük tepkilerine yol açmıştı. 10 yıl boyunca anarşist militanların mücadeleleriyle Japon yönetimine karşı pek çok eylem gerçekleştirildi. 1919 yılında Japon işgaline karşı büyük bir eylem örgütlenecekti. "Bağımsızlık mücadelesi günü" adı verilen bu günde gerçekleşen eylemde 7500 kişi Japon askerlerinin saldırısıyla katledildi, yüzlerce insan da yaralandı.

Katliamın ardından çok sayıda Koreli Mançurya'ya göç ederek orada bağımsız topluluklar oluşturdu. Göçmen kampı da denilebilecek bu yerlerde "Mançurya'daki Kore Halk Derneği" adında anarşist bir dernek faaliyet göstermeye başladı. 1929 ve 1931 yılları arasında Kore dışında yaşayan 2 milyon Koreli göçmenin paylaşma ve dayanışma ilişkileri çerçevesinde yaşadığı özgür bölgede örgütlenen bu dernek, etkisini Kore'de bile hissettiriyordu. Bu kampta işçi kooperatifleri ve özgür okullar kuruldu. Bölgesel konseyler oluşturularak halkın karar alma süreçlerine katılımı sağlanmaya çalışılıyordu. Anarşist komünist bir ekonomi benimsemek para ortadan kaldırılmıştı.

Yalnızca yıllar öncesinde değil yakın tarihte de anarşistler dayanışmanın örgütlenmesinde kritik pek çok eylemliliğe imza attılar. Ortadoğu'da sürdürülen savaşlar sonucunda dünyanın dört bir yanına dağılan göçmenler konusu hepimizin bildiği gibi günümüzün en yakıcı konularından biri olmayı sürdürmektedir. Avrupa'da göçmenleri hedef alan faşist saldırılara karşı yine en güçlü cevabı anarşistler vermiştir. Son yıllarda anarşistler "Göçmenler Hoşgeldiniz" sloganıyla sınırlarda telleri parçalama eylemleri, işgal gibi eylemliliklerle Avrupa devletlerinin göçmen düşmanlığına gereken cevabı vermektedir. Bunun yanında işgal evleri/mahalleleri öncelikli olarak devletler kısırcasında yaşama mücadelesi veren göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için iyi bir sığınak işlevi görmektedir.

Göçmenler için Avrupa'nın giriş kapılarından biri olan Yunanistan, bu mücadelenin güçlü bir şekilde sürdürüldüğü coğrafyalardan biri olmuştur. Yunanistan'daki yoldaşlarımız geçtiğimiz aylarda iktidar olan faşist yönetimin ve ondan önceki Syriza hükümeti döneminde de devletin işgal evlerine ve mahallelerine saldırılarıyla karşı karşıya kalmıştı. Bu bağlamda işgal evlerinin ateşe verilmesi gibi, bizlere coğrafyamızın kanlı tarihindeki anıları hatırlatan saldırılardan devlet müdahalelerine kadar pek çok saldırı yakın süreçte gerçekleşti. En çok göçmen dayanışma evinin bulunduğu Exarchia mahallesi yoğun

bir ablukaya alındı, göçmenler yaşadıkları yerlerden zorla tahliye edildi. Anarşist yoldaşlarımız mahallelerini ve göçmen dayanışma mücaadesini savunmaya devam ediyor.

Yaşadığımız coğrafyada ise son yıllarda Suriye Savaşı'ndan kaçan, Afrika'dan daha iyi bir dünya umuduyla yola çıkan ve bunun gibi pek çok sebeple yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalan göçmenlerin durumu belirsizliğini korumaktadır. TC Devleti, göçmenleri kendi siyasi politikalarına alet ederek düne kadar göçmenlere sahip çıkıyor gibi bir imaj çizerken bugün sınırları açmaz tehdidiyle Avrupa devletlerine isteklerini dayatmaya çalışır bir pozisyona çekilmiştir. Bizler her geçen gün devletlerin ikiyüzlülüğüne özellikle göçmen konusunda sürekli şahit olmaktayız.

İşçilerin Kurtuluşu İçin Tek Çare Dayanışma

Anarko-sendikalizm kitabının yazarı anarşist Rudolf Rocker kitabında işçilerin dayanışma pratiği olarak doğrudan eylem ve mücadele deneyiminin önemine değinmekteydi. Onun sözleriyle söylemek gerekirse "Günlük ekonomik mücadelenin en önemli sonuçlarından biri işçiler arasındaki dayanışmanın gelişmesidir." Bununla birlikte yardımlaşma aslında işçilerin birliği için adeta zorunlu bir koşul gibiydi. "Aynı koşullara tabi olan insanların işbirliği açısından sürekli en olmadık gereksinimleri ortaya çıkaran yaşamsal ihtiyaçlar için verilen mücadeleyle yenilene karşılıklı yardım hissi, büyük oranda duygusal bir değere sahip soyut parti ilkelerinden çok farklı bir biçimde işler. Bu his, aynı kaderi paylaşan topluluğun temel bilincini geliştirir ve bu da zamanla yeni bir hak anlayışını geliştirerek ezilen sınıfın kurtuluş yolundaki tüm çabalarının ahlaki ön koşulu haline gelir." Onun yazılarında da belirttiği gibi anarşistler için işçilerin politik mücadelesi onların dayanışmayı örgütledikleri ekonomik ve sosyal yaşamlarından ayrıtırlamaz.

Bir sendika bürosu, anarşist örgüt toplantısı, komün/kolektif buluşması vb isimler altında bir araya gelen anarşistler, yaşamlarını mücadeleyle birleştirir ve bu alanları kolektif alan haline getirirler. Rocker'ın da yaşadığı ve mücadele ettiği Almanya'da 1910'lu yıllardan beri faaliyet yürüten "Özgür İşçiler Sendikası" FAU, bir mücadele geleneği olarak sendika örgütlerindeki özellikle eğitim/kültür birimlerini işçilerin sosyalliğini güçlendirecek ve dayanışmanın örgütlendiği bir zemin olarak kurgulamışlardır. Bu anarşist mücadele tarihindeki sayısız örnekten yalnızca biridir. Grevlere giden fabrikalardaki işçilerin bir araya geldiği ve yaşamsal ihtiyaçlarını ortaklaştırarak beraber çözüm aradığı birer komün haline gelmiştir. Anarşist tarihteki hemen her örgüt karşılıklı yardımlaşma, paylaşma ve dayanışma ilişkilerini güçlendirecekleri bir örgüt yapısı benimsemişlerdir.

Karantınada Birbirine Yabancılaşmayan, Dikkatlice Dayanışmaya Sarılanlar

Anarşistler toplumsal hayatın merkezinde yer alan örgütlenmeler kurmaya yönelmişler ve aslında kendini toplumdan soyutlamış aydınlar olarak değil de halkın kendisi olarak örgütlenmek için afetlerde hızlıca hareket edebilmişlerdir. Devlet ise hem merkezli ve hantal yapısıyla bu gibi durumların üstesinden gelemeyen hem de aslında özü itibarıyla dayanışma kurmak istemez. Çünkü artık normal zamanda sömürülenlerin daha fazla sömürülecek bir şeyi kalmadığı, hayatını kaybetmemeye çalıştığı bir yer haline gelmiştir burası.

Anarşist tarihte bu süreçlere dair pek çok pratik sergilenmiştir ve sergilenmeye devam etmektedir. Buna çok eski tarihl olmayan güçlü bir örnek vermek gerekirse, geçtiğimiz aylarda gazetemizde yer verdiğimiz 2005'te kurulan Ortak Taban Kolektifi'nden tekrar bahsetmek faydalı olabilir.

ABD'de Katrina kasırgası gerçekleştiğinde 2000'e yakın insan yaşamını yitirmiş, neredeyse 1 milyon insan evsiz kalmıştı. Devletin -benzeri pek çok örnekte olduğu gibi- insanların yaşamsal ihtiyaçlarının sorumluluğunu almayı onları yalnız bıraktığı günlerde eski Kara Panterler üyesi Robert Hillary King ve anarşist Scott Crow, Ortak Taban Kolektifi'nin çalışmalarına başladılar. Kolektif -özellikle devletin umursamadığı yoksul mahallelere- su, yemek ve ilkyardım gibi öncelikli temel ihtiyaçların götürülmesini sağlamıştı. Devlet kuruluşlarının "ulaşamadıklarını" söyledikleri yerlere bisikletle gidip tespitler yaparak harekete geçiyorlardı. Zaman içerisinde onbinlerce gönüllüsüyle kasırgaya karşı yaşamın yeniden yaratılmasını sağlayan Ortak Taban Kolektifi'nin düşünsel arka planında anarşist yöntemlerle örgütlenen bir dayanışma pratiği yatıyordu. Ortak Taban Kolektifi'nin koordinasyonunun yürütüldüğü yerlerde kapıda kocaman bir tabela asılıydı: "Hayırseverlik Değil Dayanışma!"

Bu mücadele deneyimiyle bugün afetlerde dayanışma pratikleri gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Bu cümleleri oluşturduğumuz günlerde örneğin, Yunanistan'ın Kallithea bölgesinde devletin umursamadığı huzurevleri, çocuk bakım evleri gibi yerlere dayanışma kolileri bırakılmaya devam etmekte. Almanya'da Berlin şehrinde evsizler için 3 apartman dairesini işgal eden anarşistler, herkese "evde kal" çağrısı yapan devletin göçmenler ve evsizler için hiç bir çözüm üretmediğini ve asil felaketin kapitalizm olduğunu belirtmek için işgallerine devam edeceklerini açıklıyor.

Coğrafyamızda da devrimci anarşistler salgın sürecinde krizi fırsata çevirmeye çalışan kapitalistlere karşı direnişi, hakları bu süreçte her zamankinden de çok gasp edilen işçilerle birlikte mücadeleyi, evlerine yiyecek götürmekte zorlanan yoksullar arasında mecburi olan dayanışma ilişkilerini örgütlemeyi sürdürüyor.

1 Mayıs'ı Yaratan Anarşist Enternasyonneller

İlyas Seyrek
iseyrek@meydan.org

19. yüzyıl modern devletlerin iyiden iyiye kendilerini belli ettiği, emek sömürüsünün geri dönülemez biçimde hız kazandığı bir yüzyıl. Hiç kuşkusuz ezilenlerin üzerindeki bu baskılar ayaklanmalarla karşılık buldu. Kapitalist ekonomik sistemin ve merkezi ulus devletlerin hakimiyetlerini tam anlamıyla kurabilmek için sistematik baskı araçlarını yükseltmeye devam ettiği 19. yüzyılın sonlarında Paris Komünü de bastırılmıştı, farklı coğrafyalarda yükselmeye başlayan işçi hareketleri ve devrimci mücadeleler zayıflatılmaya, yok edilmeye çalışılıyordu. İşte bu dönemde sınıf mücadelesine önemli etkilerde bulunacak uluslararası mücadele de farklı tar-

tışmalar ve kanallarla birlikte, farklı nicelik ve nitelikte sürüyordu.

1860'larda işçi hareketlerinin birbirleriyle kurduğu ilişkinin gelişmesi sonucu uluslararası boyutlarda bir birlik yaratılmış ve bu birlik temel ulus devletlerin üzerindeki bu baskıları anlamıyla kurabilmek için sistematik baskı araçlarını yükseltmeye devam ettiği 19. yüzyılın sonlarında Paris Komünü de bastırılmıştı, farklı coğrafyalarda yükselmeye başlayan işçi hareketleri ve devrimci mücadeleler zayıflatılmaya, yok edilmeye çalışılıyordu. İşte bu dönemde sınıf mücadelesine önemli etkilerde bulunacak uluslararası mücadele de farklı tar-

1. Enternasyonal'in federatif biçimde örgütlenmesi gerektiğini düşünen anarşistlerden Bakunin ve Guillaume ise Marks ve Engels'in hakim olduğu Genel Konsey'in merkezîyetçi yaklaşımına karşı eleştirilerinin yük-

selmesinden sonra ihraç edilmisti. Bu ihraç ve ardından anarşistlerin tamamının Lahey Kongresi kararlarını ve Genel Konsey'in kendisini reddetmesi sonrası 1. Enternasyonal dağılmıştı.

Saint Imier Enternasyonal

İşçi sınıfının birlikte mücadelesini ve dayanışmasını sürdürmede kararlı olan anarşistler ise İsviçre'nin Saint Imier kentinde anti merkezîyetçi yeni bir kongre çağrısı yapmıştı. Lahey Kongresi'nden sadece sekiz gün sonra, 15 Eylül 1872'de kongre toplanmıştı. Bu toplantıya Guillaume, Schwitzguébel, Bakunin, Cafiero, Malatesta, Fanelli, Costa,

Farga Pellicer, Morago, Lefrançais ve Pindy gibi İspanya, Fransa, İtalya ve İsviçre'den delegeler katılmıştı.

Bu yeni kongre ve Enternasyonal, 1. Enternasyonal'in "işçilerin kurtuluşu kendi ellerindedir" geleneğinin bir devamı idi. Küçülmüştü ama sadece anarşistler tarafından sahiplenilmiyordu.

Saint-Imier'deki ilk kongre esas olarak örgütlenme sorunlarıyla ilgileniyordu ve kararları İngiliz sendikacılarından anarşistlere kadar anti-Marksistlerin çoğu için kabul edilebilir kararlardı. Seksiyonlar ve federasyonların özerkliği ilan

ediyor, kongrelerin yasama yetkisini yadsıyordu; kongreler "çeşitli bölgelerdeki ya da ülkelerdeki proletaryanın özelemlerini, ihtiyaçlarını ve düşüncelerini birbirleriyle uyumlu hale getirmek ya da birleştirmek üzere" toplanacaktı.

Bu kongrede alınan "Proletaryanın özelemlerinin çalışmaya ve eşitliğe dayanan ve her türlü politik hükümetten tamamen bağımsız, mutlak şekilde özgür bir ekonomik örgütlenme ve federasyonun yaratılmasından başka bir amacı olamaz ve ... böyle bir örgütlenme ancak proletaryanın kendi spontan eylemiyle kendi sendikaları ve özyönetime sahip komünleri aracılığıyla kurulabilir." kararı anarşistlerin ne kadar etkili olduklarının göstergesiydi.

Ayrıca politikaya ve devlete dair karar da oldukça önemliydi, marksist işçi devleti görüşüne açık saldırıyordu: "Politik bir örgütlenme bir sınıfın lehine ve kitlelerin aleyhine olan bir hakimiyetin örgütlenmesinden başka bir şey olamaz ... proletarya iktidarı ele geçirirse o da hakim, sömürücü bir sınıf haline gelecektir. Her tür politik iktidarın yıkılması proletaryanın ilk görevidir".

Ağırlığını anarşistlerin oluşturduğu yeni Enternasyonal'e ilk kongreden sonra da katılımlar sürmüştü. Belçika Federasyonu ve Britanya Federasyonu gibi federasyon düzeyinde katılımların yanı sıra Marks'ın Genel Konsey'deki eski yandaşlarından Eccarius da ikinci kongreden itibaren Enternasyonal'e dahil olmuştu.

İkinci kongre 1873 yılına Cenevre'de yapılmıştı. Enternasyonal'e katılımların artması sonucunda ikinci kongrede farklı düşünceleri temsil eden delegelerin sayısı artmış, bu da bu kongreyi daha tartışmalı yapmıştı. İlk önemli tartışma Genel Konsey sorunuyla ilgiliydi. Genel Konsey'in ortadan kaldırılması gerektiği oybirliğiyle kabul edilmişti. Ama belirli işler için başka bir organ oluşturma sorunu gündeme geldiğinde keskin fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştı. Anarşistler farklı düşüncelerin arasını bularak, yürütme yetkisi olmayacak, yalnızca istatistik toplamak ve uluslararası yazışmaları sürdürmekle ilgilenecek federal bir büro kurma konusunda uzlaşmayı sağladılar.

Ayrıca yerel bir grubun denetimi ele geçirme şansını ortadan kaldırmak için de federal büronun işleyişini her yıl bir sonraki Enternasyonal Kongresi'nin yapacağı ülkeye taşınmasına karar verilmişti.

Bu kongrede genel grev meselesine ilişkin olarak da anlaşmazlıklar çıkmıştı. Anarşist sendikalist geleneği öncelikle Belçikalı delegeler, toplumsal devrimi başlatmanın başlıca aracı olarak genel grevi savunuyorlar, Hollandalı ve İtalyalı delegeler de onları destekliyorlardı ama Britanyalı sendikacılar genel grev için gerekli olan hazırlıkların, kritik bir durumda genel grevi uygulanamaz hale getirdiğini ileri sürerek reddetmişlerdi. Bu konuda tam bir karar alınamamıştı.

Bir sonraki kongre Eylül 1874'te Brüksel'de toplanmıştı. İlk kez Almanyalı bir heyet bu kongreye katılırken İtalyalı anarşistler Bologna Ayaklanması'nı örgütledikten sonra artan hükümet baskısı nedeniyle yeraltına inmek zorunda kaldıklarını beyan ederek kongreye katılmamıştı.

Proletarya diktatörlüğü, devletin kaderi ve geçiş aşaması gibi önemli meselelerdeki anlaşmazlık yeni Enternasyonal'e de taşınmıştı. Almanyalı delegeler ve Britanya'yı temsil eden Eccarius devlet sosyalizmini savunuyor; İspanya ve Jura'dan gelen delegeler ve bazı Belçikalılar ise anarşizmi savunuyorlardı.

1875 ve 1876'da Enternasyonal özellikle coğrafi açıdan geliyordu. Latin Amerika, Portekiz, İskenderiye ve Yunanistan'dan yeni gruplar Enternasyonal'in saflarına katılmıştı.

Dördüncü kongre Ekim 1876'da Bern'de gerçekleştirilmişti. Britanyalı delegeler kongreye katılmazken Belçika ve Hollanda'dan birer delege katılmıştı. Coğrafyalarındaki politik süreçle ilişkili olarak İtalyalı anarşistler "eylemle propaganda" lehine konuşmalar yapıp toplantılara coşku katsa da kongre genel olarak cansız geçmişti.

1877'deki beşinci ve son kongre ise Walloon dokumacılarının buldukları Verviers sanayi kentinde yapılmıştı; bu hem bileşim hem de kararlar açısından tamamen anarşist olarak adlandırılacak tek kongreydi.

Kongrede emek ürünlerinin bölüşümü, kolektifleştirme, siyasi partiler ve sendikalar tartışılmıştı. Emek ürününün bölüşümü etrafından dönen ilk tartışmada genel eğilim, malların ihtiyaç temelinde paylaşılmasına dayanan anarşist komünist düşünce yönünde idi. Mülkiyeti kolektifleştirme konusunda, kolektifleştirilmesinin yukarıdan müdahale olmadan işçi grupları tarafından yerine getirilmesi gerektiğine karar verilmişti. Tüm politik partilerle -kendilerine sosyalist bile deseler- mücadele etmek gerekiyordu, çünkü hepsi iktidara bel bağlıyor ve devrime engel oluyorlardı. Son olarak, sendikalar sorununda kongre, yirmi yıl sonraki anarşist sendikalistlerin taleplerini çarpıcı bir şekilde öngören bir kararı kabul etmişti. Sendikalar yalnızca ücretleri artırmayı ya da çalışma saatlerini düşürmeyi amaçladıkları durumda yetersizdiler; ücret sisteminin yıkılmasına ve üretimin denetimini ele geçirilmesine yönelmeleri gerekiyordu.

Anti marksist Saint Imier Enternasyonal politik koşulların giderek güçleştiği bir dönemde sona ermekteydi. Toplantılara katılımlar hep belirli eksenlerde olmaya başlamış ve uzlaşmaz fikirler çerçevesinde ilerlemişti. Enternasyonal'in çöküşü esas olarak, 1872'den sonra politik koşulların sadece sürekli ve açık faaliyete izin verdiği iki bölge olan Belçika ve Jura ekseninde gidip gelmesinden kaynaklanıyordu.

Ayrıca Saint Imier Enternasyonal anarşizm içi tartışmalarda komünist anarşistlerin giderek en yaygın anarşist hareket haline gelmesinde etkili oldu. Enternasyonal ayrıca uluslararası işçi mücadelesi için büyük kararlara imza atamasa da özgürlüğü bir biçimde farklı coğrafyalardaki işçilerin birbirlerinin sorunlarını ve mücadele biçimlerini paylaşmaları ve dayanışmaya odaklanmaları sebebiyle hayli önemli bir noktada duruyordu.

Kara Enternasyonal (Çalışan Halkların Uluslararası Birliği)

Jura Federasyonu'nun ve Saint Imier Enternasyonal'i'nin son bulmasının ardından ortaya çıkan uluslararası birliktelik eksikliği sonucu yeni bir buluşma ve birlik gerekiyordu. Bu amaçlarla birlikte çeşitli anarşist örgütler; The Alarm, Umanita Nova, Chicagoer Arbeiter Zeitung, The Labor Enquirer, Die Fackel, Freedom, Freiheit, Liberty, Lucifer the Light Bearer, Truth, Der Vorbote vb. yayınlar ve Samuel Fielden, Errico Malatesta, Johann Most, Emma Goldman, Albert Parsons, Lucy Parsons, Michael Schwab, August Spies, Dyer D. Lum, Paul Grottkau, Adolph Fischer ve Benjamin Tucker gibi tanınmış anarşist isimler 1881 yılında Londra'da buluşmuştu.

Toplantıda yeni ve açık bir Enternasyonal'in oluşturulması, sürekli bir iletişim bürosunun kurulması ve ertesi yıl Londra'da bir kongre toplanması kararlaştırılmıştı.

Londra buluşmasında eylemle propaganda düşüncesi ve şiddetin çeşitli yönleri de uzun uzun tartışılmıştı. Genel olarak "şiddetin" kaçınılmazlığı konusunda fikir birliği var gibi görünüyordu ama biçimleri çok büyük tartışmalara yol açıyordu.

Londra toplantısına, Amerika'ya döndükten sonra Chicago'da Amerikalı devrimci gruplarının toplanması ve çağrısında bulunan bir New York sosyal devrimci grubu katılmıştı.

1882'de yapılması düşünülen Londra Kongresi'nin yapılamamasının ardından Johann Most ve yoldaşlarının etkisiyle Uluslararası Enternasyonal Halkın Derneği adıyla Kara Enternasyonal'in ikinci kongresi Ekim 1883'te Amerika'daki Pittsburgh kentinde yapılmış oldu.

İkinci kongreye Johann Most, August Spies ve Albert R. Parsons gibi anarşist işçiler de dahil olmak üzere 26 şehirdeki grup temsilcileri katıldı.

Kongre'de kabul edilen Pittsburgh Bildirgesi'ne göre örgütlenme "mevcut sınıflı toplumsal sistemin yok edilmesini" amaçlıyordu ve "federatif bir yapı temelinde özerk komünler ve dernekler arasındaki serbest sözleşmeler yoluyla kurulmalı"ydı. Organizasyona bağlılık beyan eden özerk grupların faaliyetlerini koordine etmek için Chicago'da bir Enformasyon Bürosu kuruldu.

Daha önceki Enternasyonnellerden pek çok teorik ve pratik ders çıkararak Kara Enternasyonal, çeşitli gelişmeler; ideolojik, politik ve teorik

zenginleşmeler; gelişen pratik deneyimler sonucu güçlenmiş ve ciddi bir enternasyonal haline gelmişti.

Esen reformist hava ve özellikle sosyal demokrat partilerin düzen içi siyasete giderek yüzlerini dönmesi sınıf mücadelesini gündün güne zayıflatmıştı. Ekonomik kriz ve devletlerin gerek kendi coğrafyalarındaki işçiler üzerindeki baskısı gerekse diğer coğrafyalardaki halklar üzerindeki işgali veya tehditkar tavır politik mücadelenin koşullarını giderek yok ediyordu. Kara Enternasyonal böylece bir dönemde radikal bir karşı çıkışın ve örgütlenmenin adresi oluyordu.

Pittsburgh Kongresi'nde delegeler silahlı eylemlerin sınıf mücadelesinde etkili olabileceği konusunda anlaşılabilir ancak bu tarz eylemlerin işlevleri konusunda farklı düşüncelere sahiptiler.

Pittsburgh'da yapılan bu kongreye Chicago diğer şehirlerden daha fazla delege gönderdi ve Pittsburgh'daki tartışmalardan sonra Chicago'daki hareket hem üye sayısı hem de etkinlik açısından ani bir yükselişe geçti. Chicago gruplarındaki anarşistlerin sayısı muhtemelen 3000 kadardı, Enternasyonal'in toplam Amerikalı üye sayısı ise 6000'di. Çoğu Almanyalı ve Çekyalı göçmenlerdi ama aynı zamanda parlak hatip Albert Parsons'ın etkili olduğu yüz üyeli güçlü bir Amerikan grubu da vardı.

Kara Enternasyonal kısa zamanlı kazanımları da reddetmemiş; işçilerin, köylülerin yaşam standartlarını yükseltecek ve özgürlüklerini arttıracak kısa vadeli reformları da (kendi devrimci programlarıyla çalışmamak şartıyla) destekledi.

1883'te Enternasyonal'in etkisi altında Chicago'da bir Merkezi İşçi Birliği kuruldu ve 1886 başında şehirdeki örgütlü işçilerin çoğunun desteğini kazandı. Baharda "Sekiz Saat Hareketi" başladığı zaman, Enternasyonal temel örgütleyici idi. Bu dönemde 65.000 işçi greve gitti ya da işverenlerin lokavt uygulamaları sonucu işsiz kaldı. Polis işçilere vahşice davranmaya devam etti. Enternasyonal de karşı eylem çağrısında bulundu.

İşçilerin katledilmesi ve 8 saat mücadelesinin -ve Enternasyonal'in örgütleyicilerinden 5 anarşistin idamıyla sonuçlanan Haymarket olayları sonrasında devlet, işçilerin ve anarşistlerin örgütlenmeleri üzerindeki baskısını arttırdı. Baskılar sonucunda Enternasyonal zayıfladı ve bir daha burada toplanamadı. Ayrıca bu dönemde birlikte anarşist hareket içerisinde sınıf mücadelesi veren örgütlü hareket yerine eylemle propaganda süreci ağırlık göstermiş ve uluslararası anarşist bir enternasyonal uzun süre kurulamamış olsa da Kara Enternasyonal'in işçilerin 8 saat mücadelesinin kazanımında oynadığı rol oldukça önemliydi. Kısacası örgütlü anarşizmin sınıf mücadelesi tarihindeki konumu anarşistlerin uzlaşmaz ve kararlı düşüncesi ve pratiklerinin ürünü olarak yükseldi.

1 Mayıs'ın Tarihi

1886'da Haymarket'te Alevlenen Kıvılcım

Furkan Çelik - Şamil Parlak

George Engel

1836 yılında Almanya'nın Cassel kentinde doğdu. Annesini ve babasını küçük yaşta kaybetti. Önce bir ayakkabıcıda çırak olarak çalıştı. 14 yaşındayken Amerika'ya giden gemileri duyduğunda "Amerikan Rüyası" onun için bir umut olmuştur ama 14 yaşındaki hayalini ancak 37 yaşına geldiğinde gerçekleştirebilecekti. 1873 yılının 8 Ocak günü Philadelphia Limanı'na ayak basmış, sonrasında bir şeker rafinerisinde işe girmişti. Hasta olduğu için 1 yıl çalışamamış ve beş parasız, kalacak bir yeri olmadan sokaklarda kalmıştı. İşte o zaman "Amerikan Rüyası" binlerce göçmen gibi Engel için de bir kabus dönüşmüştü... Çalışmak için Chicago'ya giden ve burada bir vagon üretim fabrikasında işe giren Engel'in eline "Der Vorbote" (Haber-ci) gazetesi geçer. Bu gazete ile ilk kez

patron-işçi kavgasında taraf olmayı seçen Engel ilk başta seçimler yolu ile işçilerin sözlerini dile getirebileceğini düşünür. Fakat kısa zamanda patronların seçimlere nasıl müdahale ettiğini ve şehrin en küçük kasabasına en büyük eyaletine kadar, seçimlerin hile içinde yapıldığını gören Engel'in fikirleri değişmeye başlar. Böylece IWPA'nın (Uluslararası İşçi Halklarının Birliği) bir toplantısına katılır ve Kara Enternasyonel'in Chicago şubesinde örgütlenme çalışması yapmaya başlar. 1876 yılında bir oyuncakçı dükkanı açarak yaşamını devam ettirir. "Günde 8 Saat Çalışma Süresi" için verilen mücadelede de aktif bir şekilde yer alan Engel, 3 Mayıs günü McCormick Fabrikası önünde gerçekleştirilen grevde, polis Pinkertonlar ile birlikte işçilere saldırdığı sırada sırtına yediği sopayı unutmuyacaktı. Haymarket duruşmalarında yoldaşlarına şöyle seslendi Engel:

"İşçi sınıfına sesleniyorum! Artık bizlere açık bırakılan hiçbir uzun yola ve oy sandıklarına inanmıyorum. Zamanı geldiğinde, halkın yükünü dayanılmaz hale getiren yollar ve araçlar üzerine düşünün. Bizim suçumuz budur. Biz insanların kapitalizme karşı mücadelede kendilerini özgürleştirme yollarını ve araçlarını ortaya koyduk. Anarşizm bu yüzden her devlet tarafından nefret ve zulüm görüyor."

11 Kasım 1887 yılında asılarak katledilmesinden önce yazdığı son mektubunda Engel, "Onlar işçi örgütlenmelerini yasaklayacak, mitinglerimizi dağıtacaklardır. Hapishaneleri işçi mücadelesi verenlerle doldurup sonra onları asacaklardır. Bu da işçilerin eziyetçilere karşı şiddet eylemlerini açığa çıkaracaktır. Ve hiç şüphem yok ki büyük savaş yakında patlak verecektir. Bu yüzden tüm çalışanlar birleşmeli ve son savaşa hazırlanmalıdır" diye yazmıştı. İdam sehпасına çıkmadan son sözleri "Yaşasın Anarşizm!" oldu.

Samuel Fielden

1847 yılında İngiltere'nin Lancashire ile Yorkshire şehirleri arasındaki bir kasabada doğdu. 8 yaşındayken ailesinin de çalıştığı pamuk dokuma fabrikasında çalışmaya başladı. Yıllarca İngiltere'de çalışan Fielden, 21 yaşına geldiğinde Amerika'ya gitme kararı aldı. Fielden 1868'de New York'a ayak bastığında cebinde sadece 3 sterlini vardı. İlk olarak bir şapka fabrikasında işe girmiş ancak ücretler çok düşük olduğu için 2 gün sonra işten ayrılmıştı. Burada da dokuma atölyelerinde, demir yolu ve park yapım işlerinde çalıştıktan sonra Chicago'ya geçen Fielden işçiler arasında sürekli IWPA'yı duyuyordu. Sonrasında IWPA'nın düzenlediği konuşmalara gitmeye başladı. Bu konuşmalarda zaman zaman Fielden'da kürsüye çıkarak konuşma yapıyordu. 2 Mayıs günü Fielden'de McCormick Fabrikası önündeki eylemlerde

yer almıştı ancak burada konuşmacı değildi. 4 Mayıs günü önce August Spies, ardından Albert Parsons Haymarket Meydanı'nda işçilere seslendikten sonra kürsüye Samuel Fielden çıkarak konuşmasını gerçekleştirmişti. Konuşmasının sonlarına doğru geldiğinde polislerin işçilere yöneldiğini görmüştü, polis şefi John Bonfield'in işçilere "Daşılın!" diye bağırdığını görmüş, kürsüden yavaşça aşağı inmişti. Bu sırada patlama ve silah sesleri duyulmaya başlamıştı. Samuel Fielden da bir polis tarafından bacağından vurulmuş ve

yaralı bir şekilde meydandan uzaklaşmıştı. Samuel Fielden, bir gün sonra yakalanarak Haymarket Mitingi'nden dolayı mahkemeye çıkarıldı.

"Burada anarşizm için yargılananlara, tanık kürsüsünden devrimci olup olmadıkları soruldu. Genellikle entelektüel insanlar arasında devrimci olmak pek suç sayılmaz. Ama bir devrimci fakirse, bu suçtur!"

Samuel Fielden 15 sene hapis cezası aldı. 1893 yılında ise Illinois Valisi tarafından Oscar Neebe ve Michael Schwab ile birlikte haklarındaki suçlamalar düşürülerek serbest bırakıldı. 7 Şubat 1922'de Orlando'da yaşamını yitirdi.

Adolph Fischer

1858 yılında Almanya'nın Bremen kentinde doğdu. 8,5 yıl Bremen'de okuduktan sonra 15 yaşında ABD'ye gitti. Yeni kitaya gelir gelmez matbaalarda çırak olarak çalışan Fischer, sonrasında matbaa makinelerinde dizgici olarak çalıştı. 1883'te Chicago'ya gelen Fischer burada Arbeiter Zeitung'un (İşçi Gazetesi) dizgici olarak yaşamını sürdürdü. IWPA'nın yanı sıra işçi öz savunma örgütlerinin de içerisinde yer aldı. Haymarket Mitingi sonrasında yazdığı mektupta:

"Kapitalistler 8 saatlik çalışma süresini kabul etmektense milyonlarca dolar kaybetmeyi göze alırlar. Oysaki toplumsal sorunun çözümü barışçıl olsaydı buna en çok sevinen anarşistler olurdu." diye yazmış ve "Bu kitada köleliğin kaldırılması için korkunç savaşlar oldu, Avrupa'da reformlar bile hiçbir zaman silah gücü olmadan gerçekleştirilmedi.", "Uzakta bulutlar görünüyorsa arka-

daşıma şemsiye taşımalarını tavsiye ederim bu yüzden ıslanmayacaktır. Ama yağmurun sebebi ben miyim? Hayır! Öyleyse açıkça söylemeliyim ki bu ücretli köleler kapitalist esaretten ancak silah gücü ile çıkabilirler." diye eklemişti. Fischer, Haymarket Mitingi sırasında kürsünün hemen yanında duruyordu. Yağmur başlamıştı, Samuel Fielden'in konuşmasının sonu gelmişti. Fischer kürsünün arkasında bulunan dükkanın içerisine girdiği sırada polis saldırıya geçmiş ve o sırada bomba atılmış, silah sesleri duyulmuştu. Saldırı sonrası dükkandan çıkan Fischer detayları ertesi gün gazetede öğrenmiş ve her zamanki gibi sabah erkenden Arbeiter Zeitung ofisine gittiğinde tutuklanmıştı.

Mahkeme heyetine şöyle seslendi:

"Burada cinayetten yargılandım ama anarşizmden hüküm giydim. Anarşist olduğum için mahkum edildim. Eğer egemen sınıflar bizi asarak, birkaç anarşisti asarak anarşizmi ezebileceklerini düşünürlerse fena yanılırlar. Anarşistler, ilkelerini yaşamlarından daha çok severler. Anarşistler, düşünceleri için ölmeye her zaman hazırdır."

Fischer 11 Kasım 1887'de, asılmadan önce yazdığı son mektupta "Kapitalist basının kiralanan editörleri gibi gerçekleri yok etmek için para ödenen profesyonel yalancıları ikna etmenin imkansız olduğunu biliyorum. Ancak emek dergilerinin editörlerine ve tüm dürüst ve zeki emekçilere, kapitalist basının anarşizm doktrinlerine karşı gülmüş tutumunu taklit etmemelerini -çünkü bugüne kadar durum böyle oldu- ve anarşizmi kapsamlı bir çalışma nesnesi haline getir-

melerini diliyorum" diyecekti. İdam sehпасına çıkmadan son sözleri "Yaşasın Anarşizm!" oldu.

Louis Lingg

1867 yılında Almanya'nın Mannheim kentinde doğdu. Babası gibi ilk önce kereste atölyesinde çalıştıktan sonra Bern'e geçti. İsviçre'de iki farklı şehirde işçi derneklerine katılan Lingg, bu derneklere sosyal demokratlarla anarşistlerin fikrinsel tartışmalarını gördü ve anarşistlerin propagandalarından etkilendi. O sıralar Almanya'da 3 yıl olan

zorunlu askerlikten kaçan Lingg, bir şehirde uzun süre kalamıyordu. Bu süreçte birçok farklı örgütlenmeye temas kurma imkanı bulan Lingg, bu dönemleri ve sosyal demokratlarla yaşanan fikrinsel tartışmaları şöyle anlatıyor:

"Örgütlü hayatımın bu dönemde deneyimlerim bana merkezi bir örgütte temsili bir sistemle tüm güç ve faaliyetlerin azınlığın elinde toplandığını ve bu yüzden bu otoriter örgütlenmelerin, işçiler kitlesel bir şekilde örgütlenmesinde bile yetersiz, kayıtsız, yolsuzluğa ve aptal olmaya meyilli olduğunu gösterdi."

Devrimci faaliyetleri nedeniyle Zürih polislerinin dikkatini çeken Lingg, çalıştığı bir iş yerinde patronu tarafından -asker kaçağı olması sebebiyle- polislere şikayet edilmekle tehdit edilmişti. Lingg anarşist arkadaşlarıyla konuşup Amerika'ya gitmenin daha iyi bir fikir olduğuna karar verdi. 1885'te New York'a gitti ve oradan direkt Chicago'ya geçti. Chicago'da marangoz olarak işe başlayan Lingg "Uluslararası Marangozlar ve Doğramacılar Birliği"ne katıldı. Yoğun iş saatlerinin sonunda birliğe giderek işçilerin örgütlenmesi için konuşmalar yapıyor, fikirlerini savunuyor, diğer işçilerle tartışıyordu. İyi bir ajitasyoncu olarak işçi örgütlenmelerinde öne çıkınca birlik adına "Merkezi İşçi Sendikası"na delege olarak seçildi. Marangozlar Birliği "günde 8 saat" şiarıyla örgütlenerek eylemlere tüm üyeleriyle kalabalık şekilde katıldı. 3 Mayıs'taki McCormick Fabrikası önündeki saldırıda Lingg, polislerle karşı en ön safta çatışmış ve kafasına defalarca polis copu yemişti. Haymarket duruşmalarında mahkemeye açık açık meydan okuyordu Lingg:

"Size açıkça söylüyorum, ben şiddet yanlısıyım. Eğer bizim üstümüze top atarlarsa, biz de onlara karşı dinamit atarız. Ben bu düzenin düşmanıyım, açıkça söylüyorum; bütün gücümle, son nefesime kadar onunla savaşacağım. Daha önce yüzbaşıya da söyledim, sözlerimin arkasındayım. Bize top atarsanız biz de size dinamit atarız."

Gülüyorsunuz! Belki artık dinamit atama-yacağımı düşünüyorsunuz. Ama emin olun ki ölüme mutlu gidiyorum. Çünkü biliyorum ki bugüne kadar konuştuğum binlerce insan

sözlerimi hatırlayacaktır. Ve bizi astığınız an onlar sizi bombalayacak.

Bu sebeple size sesleniyorum. Sizin düzeninizi tanımlıyorum, zorba yasalarınızı, iktidarınızı, otoritenizi, tahakkümünüzü aşağılıyorum. Bu yüzden asın beni!"

Lingg tutsak alındığı süreçte yazdığı son mektubunda şöyle diyor "Şu anda demir parmaklıklar arasında hapsedildim ve sırf eğlence olsun diye bu "özgürlüğün ülkesi ve cesurların evi" üzerine düşünebilirim. Neyse ki burada hala bu toprakların özgür olduğuna inanıyorum ya da alçaklardan yok. Benim inancım her akıllı ve dürüst insanın, Amerika'nın polis despotizminin evi ve tamamen kapitalist zulüm ülkesi olduğunu kolaylıkla kabul edecektir."

Lingg 10 Kasım 1887'de yoldaşları asılarak katledilmeden bir gün önce, tam olarak belirlenmeden görüş sırasında arkadaşı Miller tarafından içeri sokulan bombayı patlatarak hücrelerinde intihar etti.

Oscar Neebe

1850 yılında ABD'nin New York kentinde doğdu. Ailesi eğitim için Neebe'yi Almanya'ya gönderdi. Eğitimini tamamladıktan sonra 14 yaşında ABD'ye geri döndü. 16 yaşında çalışmak için Chicago'ya gitti. Burada ilk önce garsonluk, sonra barmenlik yaptı. Barmenlik sırasında McCormick Fabrikası işçileri ve ustabaşları sık sık çalıştığı yere gelirdi. Neebe bu iş yaşantısı döneminde işçileri gözlemleme fırsatı bulmuştu. Bazı işçilerin para karşılığı ustabaşlarına ispiyonculuk yaptığını, ustabaşların patronlara yalakalık yapmak için "huzursuzluk" çıkararak işçilerin adlarını listediklerine şahit oldu. 1868 yılında New York'a geri döndü. Burada bir kalaycının yanında işe girdi. Daha sonra süt güğümü üreten bir atölyede çalışmaya başladı. Burada işçilere ödenen -süt güğümünün satış fiyatı artmasına rağmen- ücretler düşürülünce işçilerle birlikte grev örgütledi. Fakat patronun tehditleri işçileri korkutmuş, hepsi geri adım atmıştı. Neebe bunu kabullene-meyerek işten ayrıldı. New York'tan önce Philadelphia'ya geçti, burada iş olanakları azdı ve şehir pahalıydı. Bu yüzden buradan tekrar Chicago'ya geçti. Chicago'da iş çoktu ama ücretleri azdı. Burada farklı farklı yerlerde işe girdi, bazı patronlar maaşlarını ödemediğinde ufak direnişlerle tüm işçilerin

maaşlarının ödenmesini sağladı. IWPA'nın kuruluşunda yer aldı, Arbeiter Zeitung'da yazılar yazdı. Haymarket Mitingi sonrasında tutuklanırlar arasındaydı. Mahkemede şöyle dedi:

"Arbeiter Zeitung'u çıkardım ve Chicago işçilerine dağıttım. İşlediğim suç budur: 'Bugün hala yaşayacak olan bir işçi gazetesi kurmaya çalışmak.' Bundan gurur duyuyorum."

Hakkında elle tutulur bir delil yoktu, "bir tanığın" McCormick Fabrikası önündeki saldırıdan sonra dağıtılan "İntikam" bildirisini Neebe'nin dağıttığını söylemesiyle 15 yıl istemiyle hapse atıldı. 1893 yılında Samuel Fielden ve Michael Schwab ile birlikte serbest bırakıldı. 1905'te IWW'nin kurulmasında yer aldı. 1906 1 Mayıs'ında Chicago'da bir konuşma yaptı. 22 Nisan 1916'da 65 yaşında yaşamını yitirdi.

Albert Parsons

1848 yılında ABD'nin Montgomery şehrinde doğdu. 9 erkek 1 kadın kardeşi olan Parsons 2 yaşında annesini, 5 yaşında da babasını kaybedince çocuk yaşta çalışmaya başladı. İlk olarak Daily News gazetesinin kağıtlarını taşımak için çırak olarak işe girdi. Burada gazetelere aşına olmaya başladı. Birkaç yerel gazetede çalıştıktan sonra 1869'da Houston'da Daily Telegraph muhabiri olarak at sirtında çalışmaya başladı. 1870 yılında Birleşik Devletler İç Gelirler Dairesi'ne denetçi asistanı olarak atandı. Bir sene sonra Teksas Eyalet Senatosu'nda sekreterliğe seçildi.

İyi bir maaşla hızla yükselirken 1873 yılında ise düşüncelerini, para kazanmaya tercih ederek istifa etti. Bu sıralarda Afro-Amerikalılar için eşit hakları savunan "Spectator" dergisini çıkarmaya başladı. Teksas'ta, Meksikalı köle bir ailenin kızı olan, sonraları anarşizm mücadelesi içerisinde adına sık sık rastlayacağımız Lucy del Gather (Lucy Parsons) ile evlendi. Teksas'ta bir köle ile evlendiği için Ku Klux Klan tarafından tehdit edilen Albert Parsons, Lucy Parsons ile birlikte Chicago'ya gitti. Endüstriyelleşmeyle emek sömürüsünün burada hat safhaya ulaştığını gördü ve kendisini emek mücadelesi içerisinde konumlandırma kararı aldı.

İşçi dernekleri içerisinde aktifleşmeye başladı. Burada demokrat çizgideki sosyalistlerle radikal, anarşist düşünen sosyalistler arasındaki fikirsel ayrılımları görerek tarafını seçmeye başladı. 1877'de 30 bin kişilik büyük demiryolu grevi gerçekleştiğinde, Parsons ilk kez bu kadar büyük bir kalabalığa seslenmişti. Ertesi gün daha yeni işe girdiği Times'ın ofisine gittiğinde yaptığı konuşmadan dolayı kovulduğunu gördü. Aynı gün, yaptığı konuşma yüzünden polisler tarafından sorguya çekildi. Polis şefi, sorgudan bırakıldığı sırada Parsons'a "Chicago'dan gitmesinin onun için daha hayırlı olacağını yoksa bir ara sokakta suikaste uğrarsa bundan kimsenin sorumlu olmayacağını" söyleyerek tehditler savurmıştı. Tutuklanmamasına rağmen ertesi gün tüm gazeteler Parsons'tan "Demiryolu işçilerini kıskırtan kişi tutuklandı." diye bahsediyordu. Üye olduğu sendikaya gittiğinde de bir daha sendikaya gelmemesi için tehdit edilmişti. ABD'de o zamanki sendikaların birçoğu iş bulma bürosu gibi işliyordu. Sendika başkanları, yöneticileri dolgun maaşlar alıyor ve bunun karşılığında işçi grevlerini engelliyorlardı. Bu yüzden işçiler birkaç sendika dışında ya işçi gazeteleri çevresinde ya da işçi birlikleri kurarak örgütleniyorlardı.

Ertesi gün demiryolu işçilerinin mitingine saldıran polis, miting yapılmasını engelledi. Parsons 1878'de Sosyalist İşçi Partisi'ne delege olarak seçildi, mücadelesinin bu döneminde, yerel meclislerde yasalar geçirerek işçilere mevziler kazandıracağını umuyordu. Fakat kendisinin, meclislerde işçileri şiddetten koruyan değil hakları için direnen işçileri suçlayan yasalara engel olamadığını gördü. Hatta partinin benzer konularda (şiddetsizlik) kapitalistlerle uzlaştığını da görünce bu hareketten 1880 yılında ayrıldı.

Sonrasında "günde 8 saat" şiarıyla başlayan bir mücadele girişimine dahil oldu. Bu mücadele 1883 yılında IWPA olarak Kara Enternasyonel'in ABD sekisyonunun kurulmasıyla devam etti. Parsons da "Amerikan İşçilerine" isimli manifestoyu yazanlar arasındaydı. IWPA örgütlenmesi dışında 1 Ekim 1884 yılında "The Alarm" isimli anarşist gazeteyi çıkarmaya başladı. Chicago'da kısa sürede 15.000 tiraja ulaşan ve "Ekmeğin Mücadele, Yaşam İçin Mücadele" motto-suyla çıkarılan The Alarm şöyle sesleniyordu Amerika'daki işçilere:

"Erkekleri, kadınları ve binbir zahmetle büyütülen çocukları köleleştiren, onları ezen sisteme ve yordakçlarına ölümlü!"

Parsons "Hükümetler kölelik için vardır, özgür insanlar kendilerini yönetebilir." demiş ve "Anarşistler toplumsal devrimin koruyucularıdır." diye ekleyerek anarşist ilkelere ilerleyen bir toplumsal devrimin savunucusu olmuştur. Albert Parsons 1 Mayıs günü Chicago'dan ayrılmıştı, Ohio'da düzenlenen mitingün konuşmacısıydı. 1 Mayıs günü tüm ABD'de "günde 8 saat" şiarıyla mitingler ve toplantılar düzenlenmişti ama mücadelenin en kalabalık noktası Chicago'ydü. 4 Mayıs günü Chicago'ya geri döndüğünde 3 Mayıs'ta McCormick Fabrikası önünde işçilere polislin saldırdığını ve ölen işçilerin olduğunu öğrenince doğrudan Arbeiter Zeitung'un ofisine giderek Haymarket Mitingi'nin planlamalarına katıldı. Haymarket Mitingi'ne eşî ve iki çocuğu ile gelen Parsons, konuşmasını yapıp kürsüden inmişti. Sıra Fielden'daydı ve kürsüye çıkarak konuşmasına başlamıştı. Kürsü dediğimiz de esasen bir tren vagonuydu. Polis saldırıya başladığında daha bomba atılmadan eşinin ve çocuklarının yanına koşup onları Haymarket Meydanı'ndan dışarıya çıkarmak için harekete geçmişti ki tam bu sırada polislere doğru bomba atılmıştı. Parsons ertesi gün Chicago'yu terk etti. 2 ay boyunca Chicago gazeteleri edinerek yazı-lanları takip etti. Kendisinin de atılan bombanın faili olarak arandığını görünce diğer arkadaşlarıyla beraber davasını savunmak için trenle Chicago'ya geri döndü. Haymarket Mitingi'nden 2 ay sonra hapishanede Fielden, Spies, Engel, Fischer, Lingg, Neebe ve Schwab yoldaşlarının elini sıkarak onların yanındaki yerini almıştı. 1886 yılına kadar onlarca grevin örgütleyicisi olan Albert Parsons, mahkemede açıkça "Vermeyecekler, alacağız!" diyordu:

"Sermaye, ücretli kölelerin ekonomik kuruluşunu sessizce ve barışlı bir şekilde vermeyecek. Kapitalistler, dünya işçilerini silahlı devrime zorlayacaklar. Devrimciler bu gerçeğe dikkat çekiyor ve işçileri kaçınılmaz olana hazırlanma konusunda uyarıyor."

"Sermaye, ücretli kölelerin ekonomik kuruluşunu sessizce ve barışlı bir şekilde vermeyecek. Kapitalistler, dünya işçilerini silahlı devrime zorlayacaklar. Devrimciler bu gerçeğe dikkat çekiyor ve işçileri kaçınılmaz olana hazırlanma konusunda uyarıyor."

Özür dilemesi karşılığında affedileceği söylenen Albert Parsons şöyle karşılıdı bu teklifi:

"Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Canı olduğum için değil, işçi olduğum için

asilacağım."

14 Eylül 1887'de Lucy Parsons'a şöyle yazıyordu:

"Bu sabah idam kararımız, dünyanın tüm tiranları tarafından, Chicago'dan St. Petersburg'a kadar kutlanacak. Bununla birlikte ölümümüz, nefretin, kötülüğün, ikiyüzlülüğün, yasal cinayetin, baskının ve insanın insan üzerindeki hakimiyetinin çöküşünün habercisidir. Dünyanın ezilenleri yasal zincirlerinde kıvrınıyorlar. Dev işçi uyanıyor. Sersemlikten kurtulan işçiler, kasırgadaki sazlıklar gibi olan zincirlerini koparıyor. Hiçbirimizin patlamaya ilgisini kanıtlayacak bir delil yoktu ama bunun ne önemi var? Ayrıcalıklı sınıf kurban istiyor. İnsanlara, bir halk kadını, seni miras bırakıyorum. Senden bir isteğim var. Arkamdan ağlamayın, ben sizi toplumsal devrim davasının büyütme mecbur bırakıyorum. Hücremden ayrıyorum. Özgürlük, Adalet, Eşitlik!"

11 Kasım 1887'de asılmadan önce yazdığı mektupta şöyle diyecekti Parsons: "Siz zenginler, şimdiki gün de başınıza gelecek sefaletler için ağlayın ve feryat edin. Zenginlikleriniz (servetiniz) çöktü ve elbiselerinizi güveler yedi. Altınlarınız ve gümüşleriniz bozulmuş(paslanmış); ve onların pası size karşı tanık olacak; ve bedenlerinizi bir ateş gibi yiyecek."

İdamda giderken okuduğu şiirse şöyleydi:

"İster yüksek bir darağacında olsun

İster bir savaş kamyonetinde

İnsanın ölebileceği en asil yer

İnsanlık için öldüğü yer."

Michael Schwab

1853 yılında Almanya'nın Bad Kissingen Kasabası'nda doğdu. 13 yaşında annesi ve hemen ardından babası ölünce borçlarına karşı evleri satıldı. Kardeşleriyle beraber amcasının yanında kalmaya başladılar. 1869 yılında bir mücellitçiye çırak olarak işe girdi. Sonrasında çekirdekten yetişen bir mücellitçi olacaktı. Schwab mücellitçide çalışırken bir hukuk öğrencisi dükkana girdiğinde Schwab'a dönüp "Sen sosyalist mi olacaksın?" diye sormuştu, Schwab ise "Bilmiyo-

rum, tam olarak sosyalist nedir ki?" cevabını vermişti. Ama bu kelime Schwab için bir fikrinsel kapıyı aralamış, toplumcu fikirlerle haşır neşir olmaya başlamıştı.

İlk olarak bir işçi derneğine üye olmuştu. Burada demokratlarla, merkezi örgütlenmeyi savunan sosyalist fikirlerdeki kişilerle tanıştı. Fakat merkeziyetçi işçi dernekleri sürekli bölünüyordu ve mücadeleye zarar veren kulislere şahit oldu. Bu yüzden sürece fazla dahil olmadı. Birkaç arkadaşıyla birlikte önce İsviçre'ye, sonra tekrar Almanya'ya döneceği bir yolculuğa çıktı. Bu yolculukta kısa süreli işlere girdi. Yanında taşıdığı sosyalist bildirileri gittikleri köylerdeki insanlara bırakıyor, hatta kendileri elle yazarak çoğaltıyor ve işyerindeki işçilere dağıtıyorlardı. Almanya'da da işçi dernekleri arasında "günde 8 saat" talebi dillerdeydi ama çalışma koşullarının günde 12-14 saati bulduğu iş yerleri vardı. "Günde 8 saat", işçiler için hayalden bile uzak olarak görünüyordu. Schwab, 1879'da New York'a gitti. İlk olarak Chicago'ya geçti. Burada bir süre işçi hareketinden uzak durup -bir an önce- İngilizce öğrenmeye odaklandı. 2 sene boyunca farklı işlerde çalıştı. Chicago'dan sonra birçok farklı şehri dolaştı ve sonrasında yine Chicago'ya döndüğünde Arbeiter Zeitung'a ilk olarak çevirmenlik yaparak dahil oldu. Sonrasında da Arbeiter Zeitung editör yardımcısı oldu. 1883 yılında IWPA'nın kuruluşunda yer aldı. Haymarket Mitingi sırasında meydana değişti. Tam o sırada Arbeiter Zeitung ofisine gelen, başka bir atölyede greve çıkan işçilerle görüşmeye gitmişti. Çıkarıldığı mahkemede şöyle demişti:

"Anarşi kelimesini şiddetle eş anlamlı kullanmak tamamen yanlış. Şiddet bir şeydir ve anarşi başka bir şeydir. Günümüz toplumunda şiddet her yerde kullanılmaktadır. Bu nedenle şiddet, yalnızca şiddete karşı bir savunma aracı olarak savunduk. İdeallerimiz bu yıl veya gelecek yıl gerçekleşmeyeceğini biliyorum. Ama gelecekte, çok yakın bir gelecekte mümkün olacağını, gerçekleşeceğini biliyorum."

Schwab, Fielden ile birlikte ömür boyu hapis cezası aldı. 1893 yılında Samuel Fielden, Oscar Neebe ile birlikte serbest bırakıldı. 1898 yılında yaşamını yitirdi.

August Spies

1855 yılında Almanya'da Landeckerberg'in bir dağ köyünde doğdu. 1872 yılında babasının ölümü üzerine eğitimini yarıda bırakıp 17 yaşındayken Amerika'ya gitti. İlk önce bir mobilya atölyesinde çalıştı, sonrasında küçük bir çiftlikte işe girdi. Çiftçilerin kazançları işçilerden daha kötü durumdaydı, bu yüzden Chicago'ya geçmek durumunda kaldı. Bu yaşına kadar ideolojik bir kitap eline geçmemişti. Fakat Aristoteles'in bir kitabını okumuş ve etkilenmişti. 1875'te Illinois'te İşçi Partisi'nin bir toplantısına katıldı. Bu yıllarında işçilerin siyasete girmesini olumlu görüyordu, hatta birkaç seçimde yerel mecliste adaylar için çalışma yapmıştı. Fakat hileler, çalınan oy pusulaları, satılan senatörleri gördükçe seçimlerin bir oyalama taktiği olarak kullanıldığını anladı ve İşçi Partisi çevresinden uzaklaştı. 1876 yılında Chicago'da kendisi küçük bir mobilya atölyesi açtı ve yaşamını devam ettirmeye çalıştı. 1880'de Arbeiter Zeitung'a katıldı ve burada faaliyet yürütmeye başladı. 1883 yılında IWPA'nın kurulduğu Devrim Kongresi'nin örgütlenmesinde yer aldı. 1884'te Arbeiter Zeitung'un editörü oldu. Bu gazetenin 1 Mayıs 1886'da 8 Saat Grevi'ne çağırın baş yazısının altında onun imzası vardı:

"Cesurca ileri! Çatışma başladı. Kapitalizm kaplan pençelerini düzenin surlarının arkasına saklıyor. İşçiler, parolamız şudur: Uzlaşmak yok! Korkaklar arkaya! Cesurca en öne! Bu, tarihi önemi gelecekte anlaşılacak ve takdir edilecek ilk 1 Mayıs'tır!"

3 Mayıs'ta McCormick fabrikası önündeki arsada öldürülen grevci işlere de seslenmişti Spies. Haymarket Mitingi'nde konuşmacı olduğundaysa bomba patlamadan önce "Bir arada olmalıyız, sendikalarda örgütlenmeliyiz, yoksa asla başaramayız!" diye haykırıyordu kürsüden.

Haymarket duruşmalarında mahkemeye şöyle seslendi:

"Savcı Grinnel jüriye göz kırparak 7 polis öldü dedi. Bizi de buraya 7 kişi getirdiniz. Eğer bu hesapla asılacaksa bunu bize söyleyin. Bütün dünya, tüm dindar Hristiyan alevi, Gould'lar, Vanderbilt'ler, Stanford'lar, Field'ler, Armour'lar ve tüm para fareleri bilsin; bunlar benim fikirlerim. Ve adalet ve özgürlük benim vücudumun bir parçasıdır. Ben bu fikirleri vücudumdan atamam. Yapabilseydim de yapmazdım. Ve her geçen gün güçlenen bu fikirleri yok edebileceğinizi düşünüyorsanız, bizi dar açığa göndererek ezebileceğinizi düşünüyorsanız, eğer bir kez daha insanları doğruları söyledikleri için ölümle cezalandırırsanız, eğer gerçeği söyleyenlerin cezası ölümse, o zaman gururla meydan okuyarak bu pahalı bedeli ödeyeceğim. Çağırın cellad! Bizden önce bu yolda yürüyen Sokrates'te, Giordano Bruno'da, Huss'ta, Galileo'da çarmlıha ge-

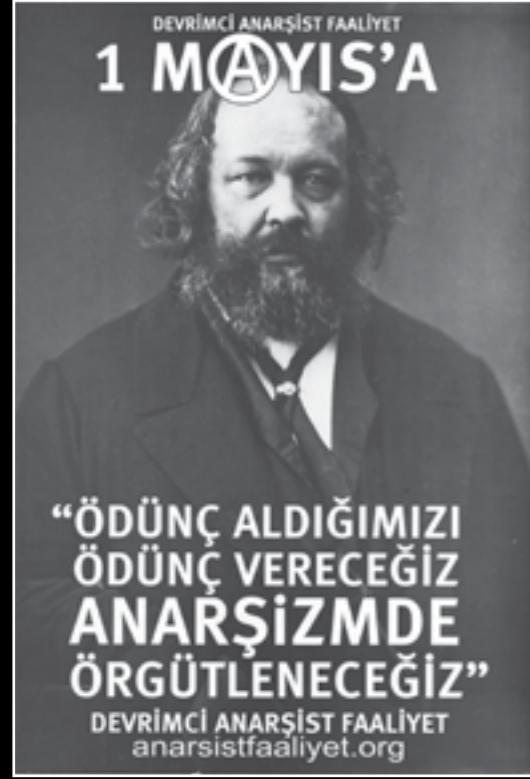

rilen hakikat hala yaşıyor. Biz onları takip etmeye hazırız."

11 Kasım 1887 günü yoldaşlarıyla beraber asılarak katledilmeden hemen önce son sözü "Sessizliğimizin sizin bugün boğduğunuz seslerden çok daha güçlü olduğu bir gün gelecek. Yaşasın Anarşizm!" olacaktı.

"Amerikan Rüyası"

Coğrafi keşifler, dünya ticaret yollarının değişmesi, Avrupa'da başlayan siyasi devrimler ve endüstri devrimi... Hepsi birbirinin peşi sıra dünyayı değiştiriyordu. İmparatorluklar şekil değiştirmiş, yöneticiler farklı şekillerde bürünmüştü ama dünya düzeni

yine sömürü üzerine kuruluydu. Hatta bu sefer endüstrinin gücünü de arkalarına aldıkları için sömürü hat safhaya ulaşacaktı. Amerika'daki anarşistlerin çoğu 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'dan çalışmak için ABD'yi tek seçenek olarak gördüklerinden bu kıtaya ayak basmışlardı. Çünkü toprağı işleyebilme için artık çiftçilere gerek duyulmuyordu, onlar -zaten toprak sahibi olmadıkları için- endüstrinin biçerdöverlerinin altına atılmıştı. Bir kuşak, tek çalışma olanağını ABD'de bulacakları umuduyla buraya akın etmişti.

Amerika'daki işçi hareketinde I. Enternasyonal'in etkisi çok büyüktü. Bakunin-Marks ayrışması birçok coğrafyada anarşist hareketlerin belirginleşmesiyle sonuçlanmıştı. Başlangıçta Enternasyonal'le yollarını ayıran anarşistler, St. İmier Kongresi'yle yeni bir Enternasyonal örgütlenmesi oluşturmuşlardı. Sonrasında "International Working People's Association" (IWPA) yani Kara Enternasyonal olarak da bilinen Uluslararası İşçi Halklarının Birliği 1881'de Londra'da kurulmuştu.

Kara Enternasyonal ABD'de

IWPA'nın Chicago'daki şubesi 1883 yılında August Spies ve Albert Parsons'un dahil olduğu anarşistlerce kuruldu. Johann Most birlik kuruluşunda olsa da çıkardığı gazete "Freiheit" (Özgürlük) çevresinden Benjamin Tucker sürece uzak durmuştu. ABD'de IWPA'ya bağlı olarak Kara Enternasyonal'in sesini duyuran sekiz gazeteden beşi Chicago'da yayınlanıyordu. Bu gazeteler Almanca günlük yayınlanan Arbeiter Zeitung (İşçi Gazetesi), Der Vorbote (Haberci), Der Fackel (Meşale) ayrıca Çekçe yayınlanan Budoucnost (Meşale) idi. Ayrıca 1884'te İngilizce olarak çıkarılan The Alarm da bu gazetelerdendi. 1886 yılında "Anarşist" isimli bir gazete Adolph Fischer ve George Engel tarafından Haymarket Mitingi'ne kadar yayınlanmıştı. Anarşistlerin Kara Enternasyonal çevresinde çıkardıkları gazetelerin günlük tirajları toplamda 30 bin civarındaydı.

IWPA, başta Chicago olmak üzere Denver, Colorado, Boston, Kansas, San Francisco eyaletlerinde örgütlüyüdü. İşçi mücadelesinin en güçlü olduğu yer olan Chicago, aynı zamanda ABD anarşizminin de en güçlü olduğu yerdi. Enternasyonal'in Amerika'daki üye sayısı ortalama 6000'ken Chicago'daki

anarşistlerin sayısı yaklaşık 3000'di. Çoğu Alman, Avusturyalı göçmenlerden oluşuyordu. Avrupa'da işçi hareketleri içerisinde doğan anarşizm, farklı dillerde çıkan onlarca periyodik yayın ve Amerika'nın dört bir yanına yayılmış onlarca örgütlenmeyle Amerika'nın sendikal mücadelesinin ve işçi hareketinin tartışmasız taşıyıcılığını yapıyordu.

Chicago'da anarşistler, örgütlediği sendikalarda işçi meclislerini ve özyönetimi savunuyorlardı. Bu "Chicago fikri"ne sonraları anarko-sendikalizm dendi ve anarşist hareketin bir parçası oldu. Özellikle Chicago'da anarşistler, iş saatlerinin azaltılması gibi talepleri, kapitalist ekonomik yapının temelden değiştirilmesine kadar varan toplumsal devrim algısını yaygınlaştırmıştı.

Günde 8 Saat

ABD'de gerçekleşen en kalabalık işçi eylemlerinden biri 1877'deki Demiryolu Grevi'ydı. Bu grevin kiteselliği patronların gözünü korkutmuştu. Artık ufak tefek işçi toplantılarına bile tahammül edememelerine neden oldu. İşçi hareketi de verdikleri mücadeleden "sıkılmış güçlü bir yumruk gibi" kapitalistlerin suratına patlayabileceğini görmüş olacaktı...

Amerika'ya ayak basan Avrupalı işçiler, patronlar tarafından ilk üç sene yolunacak kaz gibi görülüyordu. Henüz dillerini de konuşmadan fabrika ve atölyelerde düşük ücretle, ağır koşullarda 14 saate kadar çalıştırılıyorlardı, çalışma saati düşük olan bazı iş kollarında ise 3 ay çalışan işçi sakatlanma durumunda kalacak kadar sağlıksız koşullarda çalışıyordu. Bir göçmen işçi için -özellikle kişin donmamak için- kalacak yer bulmak çok önemliydi ancak zordu. Kazandığı para kaldığı odaya ve yediği yemeğe ancak yetiyordu.

1885-1886 arasında "günde 8 saat" söylemi işçiler arasında el altından dillendiriliyordu. Anarşistler, içerisinde oldukları Merkezi İşçi Sendikası (CLU), İşçi Meclisleri, Emek Şövalyeleri (Knights of Labor)'nin içerisindeki sendikaları harekete geçirerek 1 Mayıs'ı genel grev ilan etmişlerdi. Sadece Chicago'da 60 bine yakın, tüm ABD'de ise 250-300 bin civarı işçi genel greve katılmıştı. Kereste taşıyıcıları, metal işçileri, yük taşıyıcıları, bira üretim işçileri, paketleyiciler, marangozlar, döşemeciler, terziler, fırıncılar, hatta dükkanlarda çalışan satıcılar ve katipler bile sokaklara dolmuştu. 8 saat eylemlerinin merkez üssü olan Chicago'da IWPA 80 bin kişilik bir yürüyüş düzenlemişti. Anarşistlerin tek talebi günde 8 saat maksimum çalışma süresi değildi, saatlik ücretlerin artırılmasını da istiyorlardı. Bu, patronlar için kabul edilmesi mümkün görünmeyen bir talepti.

Anarşistler işçi hareketini, toplumsal devrimi amaçlayan bir şekilde "günde 8 saat" şiarı üzerinden ilerletiyorlardı. Albert Parsons Ağustos 1885'te yaptığı bir konuşmada günde 8 saat talebini dillendirmenin boşa vakit kaybı olduğunu söylemişti. Ama bu söylemle başlayan bir işçi hareketi toplumsal devrim için bir ivme yaratabilirdi. Fielden ise bir konuşmasında "8 saat çalışmak da kölelik, 2 saat çalışmak da. Emegin özgürleşmesinin tek yolu özel mülkiyeti ortadan kaldırmak, dolayısıyla kapitalizmi ortadan kaldırmaktır" diyordu. "Günde 8 saat" talebi 1938'de, Haymarket İsyanı'ndan elli iki yıl sonra, ABD'deki iş günleri, Adil Çalışma Standartları Yasası tarafından yasal olarak 8 saat yapılacak. Çünkü toplumsal bir devrime yol açmayacak bir "günde 8 saat", onlar için de gerekli bir dönemde makul olabiliirdi. Ama 1886'da hayır! Patronlar için makul değildi!

McCormick'te Polisler ve Pinkertonlar "Görev" Başında

3 Mayıs günü McCormick Fabrikası'nda işçiler grevlerini sürdürürken polis, grev kırıcıları fabrikaya sokmak ister. McCormick'in mesai saatini bildiren sireni çalmaya başlarken işçiler fabrikanın çalışmasına izin vermemek için buna engel olmaya çalışır. Polis ve grev kırıcıları getiren Pinkerton ajanları işçilere saldırır. Polisin silahlarla saldırdığı kalabalıkta 4 işçi ölür ve yüzlerce işçi yaralanır. Saldırı sonrası Arbeiter Zeitung ofisine giden anarşistler, burada Almanca ve İngilizce "İntikam" başlıklı ve "Kardeşlerin" imzalı bir bildiri basarlar. Bildiride işçilere şöyle seslenirler:

"İşçiler, Silahlanın! Yoksul işçileri öldürdüler. Çünkü onlar sizin gibi, yüce patronlarının sözlerine itaat etmeme cesaretine sahipti. Onları öldürdüler çünkü size, 'özgür Amerikan vatandaşlarına', patronlarınız size her ne lütfederse bundan memnun olmalısınız yoksa siz de öldürülürsünüz demeleri gerekiyordu. Eğer siz, sizleri özgürleştirmek için kanlarınızı döken büyük atalarınızın çocuklarıysanız kendi gücünüzde yükselir, sizi yok etmeye çalışan bu iğrenç canavarları yok edersiniz. Silah başına, sizi çağırıyoruz, silah başına!"

Bu bildiri aynı gün tüm Chicago'da dolaşmaya başladı ve ertesi sabahsa tüm duvarlarda 4 Mayıs günü Haymarket Meydanı'nda düzenlenecek mitingin çağrısı vardı. McCormick saldırısı sonrasında yayınlanan "İntikam" bildirisi çok beklenmedik bir tonda sert değildi. Çünkü The Alarm gazetesi 1 Mayıs günü yayınladığı sayısında da aynı başlıkla bir çağrı dile getirmişti;

"İşçiler Silahlanın!

Saraya Savaş, İşçi Evlerine Barış ve Lüks Aylıklığa Ölüm.

Dünyadaki ıstırapın tek sorumlusu maş sistemidir. Zengin sınıflar tarafından destekleniyor, onlar ya çalışmaya zorlanmalıdır ya da ölüme!

Birazcık dinamit bir sürü oy pusulasından iyidir.

Ellerinizde kapitalizmin av tazılarını -polis ve asker- gerektiği gibi karşılamak için silahınızla 8 saat çalışma talebinizi haykırın."

Haymarket Mitingi

McCormick Fabrikası'nda işçilere saldırılması üzerine Haymarket Meydanı'nda düzenlenen mitinge yaklaşık 3 bin işçi katılmıştı. Hava kapalı ve yağmurlu olduğundan beklenenden az bir kalabalık gelmişti. Konuşmacılardan ilk önce August Spies gelmiş, bir vagonun -kürsü olarak kullanmak üzere üstüne çıkarak İngilizce olarak konuşmasına başlamıştı. Konuşmasına McCormick'teki saldırıyı lanetleyerek başladıktan sonra "Günde 8 Saat" şiarıyla süren grevlerin gidişatından bahsetmişti. Konuşması uzun sürmüştü, o gün Chicago'ya ancak yetişebilen Albert Parsons mitinge geldiğinde hemen sözü ona bırakarak kürsüden indi. Chicago Belediye başkanı gergin havayı yumuşatmak için işçilerin mitingine katılarak onları selamlamış, ortamda sakin bir miting havası olduğunu görünce August Spies'in konuşmasının ardından mitingden ayrılmıştı.

Albert Parsons yaklaşık bir saat konuşmuştu. Ohio'dan geldiği için oradaki işçilerin grevi hakkında bilgilendirmeler yaptı. Konuşmasında "8 saatlik iş süresini gününce altına almalı, bununla yetinmemeli, üretim ve tüketim amacıyla halkın özgür birlikliklerini kuralıyız." diyordu. Ardından "Sendikanın olduğu yerde birleşmek için, birleşmek için güç vardır." diyerek konuşmasını sonlandırdı.

Parsons'un ardından konuşmak için Samuel Fielden kürsüye çıktı. Fielden'in konuşması kalabalığın tonunu biraz yükseltmişti: "Bizler kimseye savaş ilan etmedik ama dün gördük ki yapılan saldırı bize karşı bir savaş ilanıdır! Bu düşmanlara karşı direnmek için elimizden geleni yapacağız!" Fielden'in konuşması sürerken polis şefi Bonfield kalabalığa dağılma çağrısı yaparak polisleri harekete geçirdi. Polisler, zaten öfkeli olan kalabalığı itip kalmaya başladı ve onlara sopalarla saldırdı. Tam bu sırada eylemcilerin arasından portakal şeklinde bir bomba tam polis öbeğinin ortasına doğru atıldı. Ve büyük bir patlamaya yaşandı, etraftaki dükkanların camlarını indirecek kadar şiddetliydi. Fielden kürsüden o sırada inmiş ve bir polis tarafından bacağından vurulmuştu. Yoldaşları onu Haymarket'ten omuzlarına alarak çıkarmışlardı. Polisler kalabalığa ateş açarken birçok işçi de belindeki silahla karşılık veriyordu. Bombanın patlamasıyla 7 polis orada gülerken 70'e yakın polis de yaralanmıştı. Polislerin işçilere silahlarıyla saldırmaları

si sonrasında da 8 işçinin öldüğü, 50 kadar işçinin de yaralandığı tahmin ediliyor. Ama isimleri bile gazeteden gazeteye farklılık göstermekteydi. Yaşamını yitiren işçilerin yakınları tarafından gömüldüğü, bu yüzden kayıt altına alınmadığı söyleniyordu.

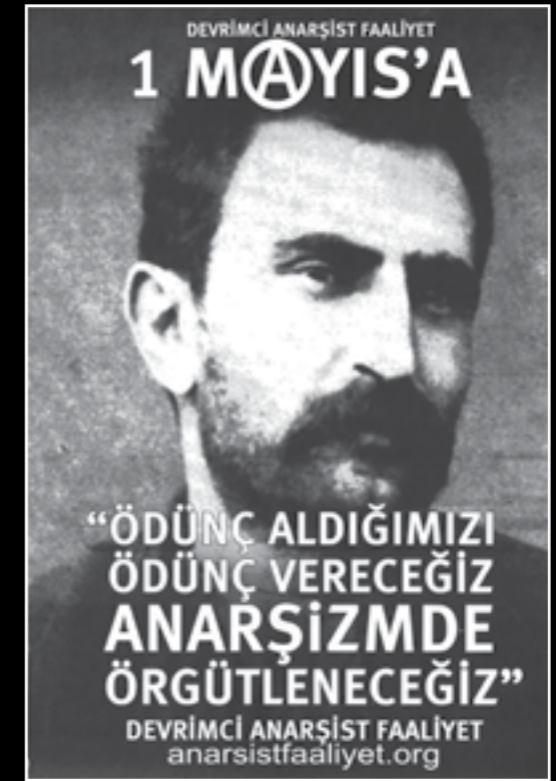
Haymarket Sonrası Sıkıyönetim

Haymarket Mitingi'nin ardından Chicago'da sıkıyönetim ilan edildi. Yaklaşık 4000 anarşist gözaltına alındı. Arama kararları olmadan evler basıldı. Anarşist gazete ve dergiler yasaklandı, bürolara baskınlar yapıldı. Sokakta 2 kişiden daha kalabalık yan yana gelmek yasaklandı. Haymarket Mitingi sonrası Chicago'dan çıkan Albert Parsons ise ABD'nin tüm anarşistlere karşı cadı avı başlattığını görünce Chicago'ya geri dönerek mahkemede savunma yapma kararını aldı.

Anarşistlerin mahkeme sürecinde birçok işçi tutuklu anarşistler için tanıklık yapmıştı. Polis lehine tanıklık yapan birkaç tanık ise Rudolph Schnaubelt isimli bir anarşistin bombayı attığını söylemişti. Bu isim anarşistler arasında bilinen bir isimdir fakat hiçbir zaman bulunamamıştır.

Katledilen Yoldaşlar

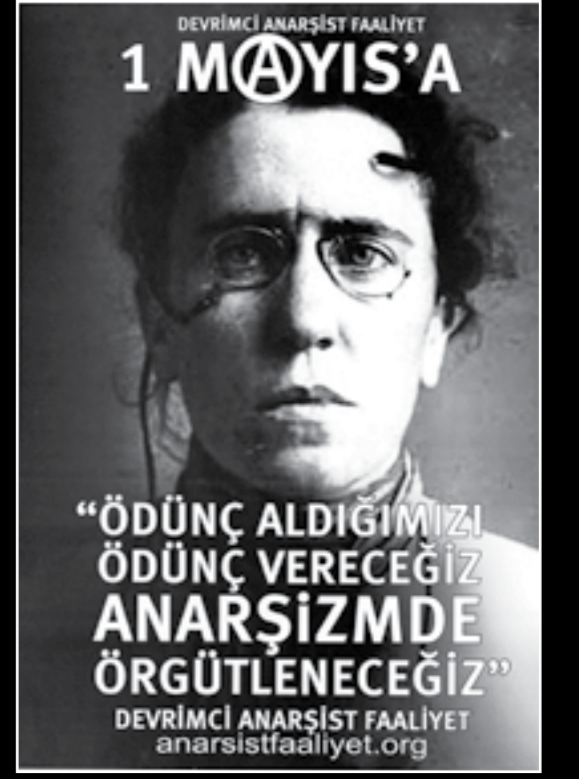
İşçi hareketinin örgütleyicilerini Haymarket Meydanı'nda düzenlenen işçi mitinginde polislere doğru atılan bombadan sorumlu tutan mahkeme Oscar Neebe, Samuel Fielden, Michael Schwab için 15 yıl hapis kararı verirken Albert Parsons, August Spies, George Engel, Adolph Fischer ve Louis Lingg'i katletmek için idam kararı alır. Mahkeme yargıcı idam kararını şu cümlelerle açıklar: "Sanıklardan herhangi birinin doğrudan Haymarket'te bomba atılmasıyla bağlantılı olduğu kanıtlanmadı. Ancak sanıklar yıllardır şiddet savundular, bu ajitasyonları failin Haymarket'teki eylemi gerçekleştirmesine neden oldu." Yargıç kendi ağızla itiraf ediyordu. Tutuklanan anarşistlerin katledilmesi, bomba olayı ile alakalı değil işçi mücadelesini örgütleyen anarşistlere verilen bir karşılıktı.

Haymarket eyleminden 18 ay sonra tüm itirazlara ve delil yetersizliklerine rağmen idamlar gerçekleştirilmek üzereydi. 10 Kasım 1887 günü Louis Lingg cellatların eline ip bırakmak yerine kendi ölümüne kendi elleriyle gitmeyi seçmiş, açık görüşte arka-

daşının içeri soktuğu patlayıcıyı patlatarak hücrede yaşamına son vermişti.

Ertesi gün 4 anarşist idam düzeneğine götürüldüklerinde ilk önce August Spies şöyle haykırır: "O gün, sessizliğimizin sizin bugün boğduğunuz seslerden daha güçlü olduğu zaman gelecek. Yaşasın Anarşizm!" Ardından Fischer haykırır: "Yaşasın Anarşizm", Engel daha yüksek sesle karşılık verir: "Yaşasın Anarşizm". Sonrasında Parsons haykırır "Yaşasın Anarşizm" diye, ardından konuşmaya devam edecekken sözü kesilir.

Parsons'un sözü kesilmişti çünkü ölmek üzereyken bile mücadelesinden vazgeçmeyen insanları görmek ne bu kapitalist sistemi savunanların, ne cellatların, ne de idam kararı verenlerin tahammül edebileceği bir şey değildi. Parsons son sözlerini söylemek isterken işaret verildi ve 4 anarşist katledildi. Katledilen anarşistlerin cenazeleri 200 bin ile 400 bin arasında kişinin olduğu belirtilen kalabalık bir geçit töreni ile "Forest Home Cemetery" mezarlığına götürülür. Bu mezarlığın girişine de katledilen anarşistler için 1903 yılında bir anıt heykel yapılır. Devlet ise 30 Mayıs 1889 Haymarket Meydanı'na bir tane polis heykeli dikse de polis heykeli tepkiler üzerine kaldırılır. Heykel götürüldüğü 7 noktadan da tepkiler üzerine kaldırılmıştır. 2 kez heykele bomba atılır. Birkaç kez tekrar tamir edilse de en sonunda güvenli tedbiri ile 1972 yılında Chicago Polis Bahçesi'ne taşınır. 2004 yılında ise Haymarket Mitingi'nin gerçekleştiği noktaya vagon üstünde konuşma yapan insanlar tasvir eden bir heykel yapılır.

Tüm Dünyada 1 Mayıs İşçi Mücadele Günü

II. Enternasyonal'in 1889'daki ilk kongresinde Raymond Lavigne'in önerisiyle 1890'da tüm dünyada Haymarket'in yıldönümünde miting çağrısında bulunuldu. 1891 yılındaki ikinci kongre ise birlikte 1 Mayıs "İşçi Dayanışma ve Mücadele Günü" olarak belirlendi. Günümüze kadar tüm dünyada 1 Mayıs günü işçi mücadelesinin gösteriş ve sokaklara inme günü olarak belirginleşmiştir. Çoğu ülkede resmi tatil olarak kabul edilmiştir. Türkiye'de de 1 Mayıs'ın tarihi yasaklamalar ve katliamlarla dolu olduğu için bu toprakların mücadelesi tarihi açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Açlık Eylemindeki Helin Bölek Yaşamını Yitirdi

Konser yasaklarının kaldırılması, İdil Kültür Merkezi'ne yönelik gerçekleşen polis baskınlarının durdurulması ve tutsak Grup Yorum üyelerinin serbest bırakılması için açlık eyleminde olan Grup Yorum üyelerinden Helin Bölek, eyleminin 288. gününde yaşamını yitirdi.

Helin Bölek'in yaşamını yitirdiği gün Armutlu Direniş Evi önünde yapılan törende açlık eylemindeki diğer üye İbrahim Gökçek; "Sevgili Helin... Bugün bir sanatçı, sanatını yapabilmek için hayatını kaybetti. Bir sanatçıyı öldürdüler. Ya o ölecekti ya ben, bundan ötesi yok. O öldü, şimdi de ben ölüyorum. Ne olacak? Memnun musunuz? Ne yapar-

sanız yapın zafer mutlaka bizim olacak." demişti.

Devrimcilerin Helin Bölek'in cenazesine katılmasını engellemek için Feriköy Mezarlığı ve Okmeydanı Cemevi çevresi devlet tarafından abluka altına alındı. Ablukaya ve polislerin saldırılarına rağmen devrimciler sloganlarla Helin Bölek'i uğurladı. Mezarlığın içine sadece ailesi alınan Helin Bölek'in defni süresince cadde ve sokaklarda sloganlarla bekleyiş sürdü.

Helin Bölek'i uğurlamak için her türlü abluka ve saldırıya rağmen bir araya gelen insanlar Helin'in katilini haykırdı: "Katil Devlet Hesp Verecek!"

Açlık Eylemindeki Mustafa Koçak Yaşamını Yitirdi

Gizli tanık ifadesiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılan Mustafa Koçak, adil yargılanma talebiyle başlattığı açlık eyleminin 297. gününde yaşamını yitirdi. Mustafa Koçak, yalan beyanlarla oluşturulmuş gizli tanık ifadeleriyle yargılan-

mıştı. Koçak, bu ifadelerin kendisine ağır işkencelerle zorla kabul ettirildiğini bildirmiş ve açlık eylemine başlamıştı. Talepleri kabul edilmeyen Mustafa Koçak, devletin adaletsizliği ile ölüme mahkum edilmiş oldu.

İbrahim Gökçek'i Yaşatalım!

Devletin, Grup Yorum üzerindeki baskılarına son vermesi için açlık eyleminde olan İbrahim Gökçek eyleminin 314. gününü geride bıraktı. Grup Yorum üyesi İbrahim Gökçek kararlılığıyla sürdürdüğü açlık eylemiyle adaletsizliğe karşı koyuyor, şarkılara ve türkülere özgürlük istiyor. Ayrıca, devletin korona ba-

hanesiyle uyguladığı sokağa çıkma yasaklarına rağmen devletin adaletsizliğine, İbrahim Gökçek'in durumuna dikkat çekmek, onu yaşatmak ve sesini duyurmak için eylemler yapılmaya devam ediliyor. Direnişlerin türkülerini seslendirenlerin sesi olmak, İbrahim'i yaşatmak için hep birlikte mücadeleye!

Karantina Günlükleri: Online Erişim

Ecce Uzun
euzun@meydan.org

Evde kalmak. Evde durmak. Ev...

Evde vakit geçirmenin herkes için aynı olmadığı aşikâr. Mesela, ekonomik kısmı bir yana, toplumsalığımız sebebiyle de dikkat çekici.

Karantina sürecinin henüz başlarında pek çok makale, dergi ve kitap ücretsiz olarak paylaşıldı; internet ortamında erişime açıldı. Ardından filmler, belgeseller, tiyatrolar... Online müze gezileri, sergiler... Uluslararası Filmmor Kadın Filmleri Festivali, İşçi Filmleri Festivali online olduğuna en çok sevindiğim kültür sanat etkinliklerinden mesela. Çünkü bu festivalleri -film seansları mesai saatimlerimle çakıştığı için- her seferinde kaçıyordum.

Neredeyse herkes bu online paylaşımlardan bir şekilde mutlu çünkü kapitalist sistemin alışlagelmış refleksinin dışında bir karşılıksız paylaşma söz konusu, bu oldukça şaşırtıcı. Ancak paylaşımların ardından tepkiler de gelmeye başladı. "Yayınçılık bu yüzden ölüyor!" bir nebze de olsa anlayabileceğim bir serzenişti ama sıradan bir yayınevi çalışanından değil de fazla bilindik bir yayınevinin yaklaşık 15 bin lira maaş alan editöründen "emek sömürüsü" sözünü duymak pek de anlaşılır gelmedi kulağıma. Ne yazık ki kendisinin, kendisinden hiyerarşik olarak aşağıda gördüğü insanların emeğini aynı derecede önemsedini düşünmüyorum. Şunu belirtiyim, kültür-sanat alanında çalışıp gecelerini gündüzlerine katan ancak yaşamlarını sürdürebilecek kadar kazanabilenlere değil sözüm. Veya bir gaye ile böylesi işler yapanlara. Ama manzaralı evde, hiçbir ekonomik sorunu olmadan yaşayan birinin "emek"ten bahsetmesi ne kadar gerçekçi?

Mülkiyet sadece nesnel şeylerden ibaret değildir. İktidarlı sistemlerin bizden çaldığı en büyük şeylerden biri budur: Bilgiyi çalmakla kalmayıp üstüne paylaşılmasını engellemek. Tüm yaratım faaliyetleri için de aynı stratejiyi izler. Gündelik yaşantımızda var olan ve yaşamın devamlılığı için gerekli olan faaliyetler, iktidarların ve kapitalizmin eliyle tutsaklaştırılır. Eğer temel meselemiz, yaşamın her alanında bu ilişki biçimini değiştirmekse o zaman farklı yöntemler geliştirmek gerekir. Paylaşma ve dayanışma ilişkileri geliştirmenin rolü önemli. Kısacası arşivleri ücretsiz olarak erişime açmak güzel bir eylem biçimi fakat elbette yeterli değil. Kültür-sanat kapsamında değerlendirilen işler için -yayın, sinema, tiyatro, müzik vb.- kolektifler oluşturmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bu kolektiflerin devamlılığını sağlamak, insanların yaşamlarını sürdürebileceği ekonomiler yaratmasına da zemin hazırlayacaktır. Editör, çevirmen, yazar, senarist, kurgucu vb. iş ayrımları bir ezen kimliğine; emekse bir tahakküm aracına dönüşmediğinde sömürsüz ilişkiler, yaratıcı ve değerli işler de geliştirmek mümkün olacaktır.

Krizler Sistemi Kapitalizm ve Biyopolitika

Burak Aktaş

Kapitalizm, yapısı itibariyle krizleri içeren bir sistemdir. Bu kararım daha önce defalarca dünyaca ünlü ekonomistler ve teorisyenler tarafından yapıldı. Varoluş sebebi ismini de aldığı sermaye ve o sermayenin katlanarak büyümesi için gereken kârın maksimize edilmesidir. Kapitalizmi sadece bu yönüyle ele almak, bizi marksistlerin düştüğü tuzağa düşürecektir. Kapitalizm sadece ekonomik altyapı ile ilgili değildir. Toplumsal olan, politik olan, yaşamsal olan bütün alanlarda kendini, tıpkı ekonomide olduğu gibi kriz potansiyeli ile var etmektedir.

Kendiliğinden sorunlu ve krize hazır bu sistem nasıl oluyor da bu krizlerle sarsılmasına rağmen kendiliğinden yıkılıp gitmiyor? Burada da tarih sahnesinde kendisine bulunduğu suç ortağı devreye giriyor: Devlet. Kapitalizm, devlet gücü sebebiyle her fırsatta kendisinin neden olduğu krizlere karşı yasalar, uygulamalar, prosedürler geliştirebiliyor ve bu sayede kendini daha fazla güçlendirebiliyor. Bu uygulamaların aracı tabii ki her zaman yargıçlar, polisler, meclisler vb.. kurumlarıyla devletin kendisi oluyor. Bu uygulamalar bir yandan devlet iktidarını ileride de kullanılmak üzere güçlendirirken bir yandan da kapitalizme ve sermaye sahiplerine nefes alacak alanlar yaratıyor. Bu konuyla ilgili bütün alanları tek tek saymasak da birkaç örnekten bahsetmek istiyorum.

Devlet ise bunun karşılığında, ezilmesinin tek sebebinin kendi yetersizliği olduğunu düşünen bir grup yaratır. Bu grupları kontrol etme bahanesiyle eğitim alanında, sağlık alanında, inşaat alanında yeni yasalarla elini gitgide güçlendirir. Resmi ideolojisi her neyse onu dayatmak için kaynaklar bulur. Peki ya bu resmi ideolojiye o kadar da inanmamış olanlar? Rezil ve kepaze yaşam koşullarımızın arkasındaki gerçek sorunluların kapitalistler ve devlet iktidarı olduğunu görüp buna karşı sokağa dökülen insanlar? Bu insanların aktörü olduğu toplumsal patlamalara, devletli kapitalizmin cevabı nedir? Bu sorunun cevabı kolluk kuvvetleri ve devletin "güvenlik politikaları". Yaşadığımız coğrafyadaki Gezi İsyanı'na devletin verdiği cevabın ne olduğunu hatırlayın. Her gün dünyanın bütün kıtalarındaki eylemliliklere devletlerin verdiği cevaplara bakın. Hepsisi aynı. Bu süreçlerden sonra kapitalistler ve devletler kendilerini tehdit eden "krizi" öteledi. Genelde burada olana benzeyen, baskıcı "iç güvenlik yasalarını" yürürlüğe soktu. Bu krizler sonucunda, baskıcı ve otoriter politikaları en azından halkın bir kısmında meşru bir zemin buldular.

Toplumsal ve Ekonomik Krizler

Hayatımıza dahil olan hemen bütün meseleler aslında bu alanın konusuna giriyor. Kapitalist sistem özellikle neoliberal politikalarıyla insanları tüketmeye dayalı bireyci bir sisteme itti. Bu tüketim bireyleri sadece metalara sahip olabilseler değerli olacakları anlayışına ve sonunda "Her koyun kendi bacağından asılır" inancına sürükle-di. Sistem içerisinde kendine iyi bir yer bulamayan ve adaletsizlik içinde ezilen herkes sistemin çeperlerine ötelendi. Bu insanlar, uyuşturucuya, ezilmeye, suçturucuya, kendilerine ve çevrelerine yabancılaşmaya mahkum edildiler. Sisteme "yeteri kadar" entegre olmayan kişiler psikopatiler geliştirip akıl hastanelerinde yatarken ya da hayatta kalmak için hakları olan ekmeği almalarının bedelini hapishanelerde öderken buldular. Kapitalizm, her seferinde yardımına koşan ekonomik, sosyal ve politik iktidarlarla anlaşarak bu krizleri kendini ilerletmek için kullandı.

Tükenmişlik sendromu ve yabancılaşma içerisinde misiniz? Kapitalizm size yeterli antidepresan

üretebilecek ilaç şirketlerine ve bu ilaçların piyasada rahatça satılması için gerekli yasaları çıkartabilecek devlet kurumlarına sahip. Elinizden insani bütün özellikleriniz alınmış gibi hissediyor, hayatınızın kontrolü sizde değilmiş gibi mi hissediyorsunuz? Kapitalizm sizin ihtiyaçlarınıza göre sahte mutluluk sağlayan uyuşturucular üretebilir ve sizi sefil bir bağımlıya dönüştürebilir. Eğer bunu yaparken aşırıya kaçarsanız tabii ki sistemin bütün kurumları size belirli bir ücret karşılığında hizmet etmeye hazır. Ya da bütün ömrünüzü ezilerek geçirdikten sonra küçük bir hırsızlık için hapse mi atıldınız? Boshuna telaş yapıyorsunuz; vergi borcu silinecek olan şirketler, karşılıksız alınan kredilerle yeni hapishaneleri inşa etmeye çoktan başladılar bile. Kapitalizm bunları yaparak kendini bütün "iş alanları" içerisinde var etmeye devam eder.

Devlet ise bunun karşılığında, ezilmesinin tek sebebinin kendi yetersizliği olduğunu düşünen bir grup yaratır. Bu grupları kontrol etme bahanesiyle eğitim alanında, sağlık alanında, inşaat alanında yeni yasalarla elini gitgide güçlendirir. Resmi ideolojisi her neyse onu dayatmak için kaynaklar bulur. Peki ya bu resmi ideolojiye o kadar da inanmamış olanlar? Rezil ve kepaze yaşam koşullarımızın arkasındaki gerçek sorunluların kapitalistler ve devlet iktidarı olduğunu görüp buna karşı sokağa dökülen insanlar? Bu insanların aktörü olduğu toplumsal patlamalara, devletli kapitalizmin cevabı nedir? Bu sorunun cevabı kolluk kuvvetleri ve devletin "güvenlik politikaları". Yaşadığımız coğrafyadaki Gezi İsyanı'na devletin verdiği cevabın ne olduğunu hatırlayın. Her gün dünyanın bütün kıtalarındaki eylemliliklere devletlerin verdiği cevaplara bakın. Hepsisi aynı. Bu süreçlerden sonra kapitalistler ve devletler kendilerini tehdit eden "krizi" öteledi. Genelde burada olana benzeyen, baskıcı "iç güvenlik yasalarını" yürürlüğe soktu. Bu krizler sonucunda, baskıcı ve otoriter politikaları en azından halkın bir kısmında meşru bir zemin buldular.

Devlet ise bunun karşılığında, ezilmesinin tek sebebinin kendi yetersizliği olduğunu düşünen bir grup yaratır. Bu grupları kontrol etme bahanesiyle eğitim alanında, sağlık alanında, inşaat alanında yeni yasalarla elini gitgide güçlendirir. Resmi ideolojisi her neyse onu dayatmak için kaynaklar bulur. Peki ya bu resmi ideolojiye o kadar da inanmamış olanlar? Rezil ve kepaze yaşam koşullarımızın arkasındaki gerçek sorunluların kapitalistler ve devlet iktidarı olduğunu görüp buna karşı sokağa dökülen insanlar? Bu insanların aktörü olduğu toplumsal patlamalara, devletli kapitalizmin cevabı nedir? Bu sorunun cevabı kolluk kuvvetleri ve devletin "güvenlik politikaları". Yaşadığımız coğrafyadaki Gezi İsyanı'na devletin verdiği cevabın ne olduğunu hatırlayın. Her gün dünyanın bütün kıtalarındaki eylemliliklere devletlerin verdiği cevaplara bakın. Hepsisi aynı. Bu süreçlerden sonra kapitalistler ve devletler kendilerini tehdit eden "krizi" öteledi. Genelde burada olana benzeyen, baskıcı "iç güvenlik yasalarını" yürürlüğe soktu. Bu krizler sonucunda, baskıcı ve otoriter politikaları en azından halkın bir kısmında meşru bir zemin buldular.

Ekonomik krizlerde de benzer yaklaşımları görmek mümkün. Sistemin kilitletmesine sebep olan krizler ya halihazırda zengin olan patronlara para aktararak çözülmeye çalışıyor ya da devletler belli alanlara el koyma, icra, tekelleşme gibi uygulamalar ile baskıcı ekonomik planları uyguluyor. Bunların sonucunda sistem ve devlet kendini bekleyen sonu biraz daha öteleyip baskısını ve adaletsizliğini biraz daha arttırırken krizlerin faturasını her zaman ezilenler ödüyor. Bir örnekle konuyu açıklığa kavuşturabiliriz: İspanya'daki

Mortgage krizi esnasında bankalara ödeme yapamadıkları için evlerine banka tarafından el konulan insanları düşünün. Kriz bir şekilde ötelendi, bankalar ve devlet bu krizden güç kazanarak çıksa da yoksulluğa mâhkum edilen yine halklar oldu. Normal bir zamanda bir şirketin bir insanın evine el koyması halk nezdinde karşılık bulamayacakken, ekonomik kriz yine meşruluk zeminini oluşturmuştu. Aklınıza gelebilecek bütün ekonomik krizleri düşünün; hepsinin bedelini ezilenler ödemedi mi?

Korona Virüs ve Biyopolitika

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana küresel çapta yaşanan en büyük olayla karşı karşıyayız. Korona virüs salgını. Bu salgın, yapısı itibariyle toplumsal ve ekonomik elementler içerse de doğası gereği biyolojik bir kriz. Yukarıda açıklandığı gibi her krizde kendini kurtarmaya ve mümkünse güçlendirmeye çalışan kapitalizm ve devletler, kendilerini bu krizden kurtarmak için bir yol arayışına girdiler. Çözümün çıkış noktası ise diğer konularda olduğu gibi sorunun olduğu alana yönelik olmalıydı. Yani mevcut konu özelinde toplumsal ve ekonomik elementler içeren bir "biyopolitika".

Koronavirüs sürecinde entelektüel çevrelerde "biyopolitika" tartışmalarına şahit olduk. Agamben'in başlattığı tartışmaya sonrasında Jean-Luc Nancy ve Roberto Esposito da dahil oldu. Bu tartışmaları anlamlandırmak ve aslında ötesini de düşünebilmek adına öncelikle biyopolitika gibi anlaşılması güç bir kavramı kaynaktan tartışmanın önemli olduğunu düşünüyorum.

Biyopolitika, Foucault tarafından yaygınlaştırıldı da kavramın ilk kullanıcısı İtalyan siyaset bilimci Rudolf Kjellen'dir. Kavramın ilk kullanımı birey ve devletin birleştirilip devletin canlı bir organizma olarak düşünülmesiyle ortaya çıkmıştır. Kjellen'e göre devlet canlı bir organizma yani biyolojik bir yapıya politika da biyolojinin yasalarına uygun hareket etmeliydi. Bu sebeple devletlerin varoluş savaşını biyopolitik bir mücadeleyle dönüşmüştü. Kavram daha sonraları Foucault tarafından sıklıkla kullanıldı. Kavramı ilk kez 1974'teki derslerinden birinde şu şekilde kullandı: "...Kapitalist toplum için biyolojik ve bedenle ilgili olan biyopolitika her şeyden çok önemliydi. Beden biyopolitik bir gerçeklik, tıp biyopolitik bir stratejidir." Bu kavram ilk kez burada kullanılsa da bu kavramın öncülerini Foucault'nun "büyük kapatılma" teorisinin olduğu bütün eserlerde görebiliriz. Foucault'ya göre iktidar,

gücünü insanların bedenlerini kapatmaktan ve bu kapatmaların yapıldığı kurumlar olan hapishaneler, hastaneler ve okullardan alıyordu. Yani bedenlerimiz ancak kapatılabildiği, izlenebildiği ve disipline edilebildiği sürece iktidarlar ve kapitalizm için değerliydi. Korona virüs salgını da kapitalizme ve devletlere bunları meşru bir şekilde uyguladıkları bir ortam hazırladı. Tıpkı toplumsal ve ekonomik krizlerde olduğu gibi bu biyolojik krizde de mekanizma aynı şekilde işliyor.

Devletlerle devasa teknoloji şirketleri arasında bugüne dek görülmemiş bir koordinasyon olduğunu biliyoruz. Google konum bilgilerimizi paylaşıyor. Evde kalanlar, kalmayanlar tespit ediliyor. Virüsle mücadelede örnek gösterilen Güney Kore'nin bunu hastalanmış insanlara yerleştirilen çiplerle ve oradan aldığı verilerle hazırladığı akıllı telefon uygulamaları ile başardığından ise o kadar da bahsedilmiyor. Çin'in komünist yönetimi sebebi ile sıkı askeri yöntemlerle virüsü kontrol altına aldığından bahsediliyor ancak geçtiğimiz senelerden beri hazırlıkları süren Wechat uygulaması ile Çin halkını sürekli gözlem altında tutmasından bahsedilmiyor. İnsanlar ise bunları ya bilmiyor ya da bilse bile kendi sağlığından daha önemli görmüyor. Bize aşılardan ölüm korkusu sonucunda kapatılmak için hapishaneleri, okulları, hastaneleri bile kullanmıyoruz; evlerimiz bize yetiyor. Dünyanın çoğu yerinde akıllı telefonlarla -Güney Kore gibi nadir yerlerinde de çiplerle- verilerimizi kendimiz teslim ediyoruz. Kapitalizm ve devletler iktidarlarını yeniden üretmek, güçlendirmek, tarih sahnesindeki yerlerini sağlamlaştırmak için büyük kapatmalara, masraflara ve yasalara ihtiyaç duymuyor. Bunları bize korku salarak ve alanında uzman veri analistleriyle, eskisine oranla çok daha kolay bir şekilde yapabiliyor.

Esiden en azından toplumun hepsi gözetim altında tutulmuyordu. Tutulan kesimlerin ise bütün zamanları izlenilerek geçiyordu. Bir şekilde alanlar yaratılabiliyordu. Modern iktidarlar ilk defa bu kadar genel bir rıza yaratabilecek bir biyopolitika uyguluyorlar. Yüksek ihtimalle Foucault'un kendisi bile biyopolitikanın bu denli "başarılı" olabileceğini öngörememişti. Onun "Panoptikon" tasarısında kulede her hareketimizi gözetleyen bir gardiyan yoktu ama bugün kurulmaya başlanan izlenme dünyasında her daim nerede olduğumuzu bilen bir devlet ve suç ortağı kapitalizm ile yaşama ihtimalimiz doğmuştur.

Korona Krizi'nde Yalancı Medya

Emircan Kunuk
ekunuk@meydan.org

İlk kez Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıkan yeni tip korona virüsün yayılımının niteliği, tedavisi gibi konularda henüz net bilgiler bulunmuyor. Bunca bilgi eksikliği de yalan haberler, bilgi kirlilikleri ve çeşitli mitlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlıyor.

Korona İlacı

Korona salgınının başlamasıyla beraber pek çok aşı ve tedavi haberleri ortaya çıktı. Küba'nın geliştirdiği İnterferon Alpha-2B'nin (IFNrec) tedavide kullanıldığı ve virüsü engellediği söylendi. Bu bilgi sosyal medyanın da etkisiyle her yere yayıldı. Ancak IFNrec adlı bu ilaç, asıl olarak 1986'da geliştirilmiş bir ilaç olup hepatit ve lösemi gibi hastalıklara karşı bağışıklık düzenleyici olarak görev yaparak semptomların azalmasını sağlıyor.

Bağışıklık sisteminin bir ögesi olan interferonlar, akyuvarlar tarafından üretilen sitokin adı verilen protein gruplarına ait moleküllerdir ve virüsün hücre ile teması sonrası aktive edilirler. Virüsün hücrede sentezlenerek, komşu hücrelerin daha fazla virüs üretmesini engellerler. Bu işlem sırasında virüsün etki ettiği hücre tipine (solunum, sindirim, boğaltım vb.) göre farklı semptomlar görülür. Bunların en bilindik olanları ise -solunum yolları hücrelerine bulaşan Covid-19'da da görülen semptomlar olan- yüksek ateş, kuru öksürük ve yorgunluktur.

Nitekim hâlihazırda virüsle savaştığı için interferon salgılayan vücuda daha fazla interferon yüklemesi yapmak, bağışıklık sisteminin daha da agresifleştirerek ilacın faydasından çok yan etkilerini göstermesine neden olacağı için Covid-19'un tedavisinde birincil tercih olması mümkün değil. İlacın korona virüsün yol açtığı solunum problemlerini azalttığı, tedavi için denendiği ve hastalarda etki ettiği doğru. Ancak "tedavisi bulundu" başlıklı haberlerde yazıldığı kadar da rahat kullanılması, interferonların çalışma mekanizması sebebiyle pek olası görünmüyor.

Sürekli Su İçmek ve Tuzlu Su Gargarası

Covid-19 -en azından resmi olarak- henüz Türkiye'ye gelmemişken bile virüse karşı alınabilecek önlemler çeşitli televizyon programlarında tartışıldı. Bunlardan en çok gündem olanı, henüz akciğere ulaşmamış virüsü sürekli su içerek mideye hapsedip öldürmek ve tuzlu su ile ağız gargarası yapmak oldu.

Özellikle WhatsApp gruplarında yayılan bilgiye göre virüs vücuda girdikten sonra 4 gün boyunca boğazda kalıp kuru öksürük yapıyor -ki bu aslında virüsle karşılaşan bağışıklık sistemimizin oluşturduğu bir tepkidir. Bu mantıkla hareket edildiğinde eğer virüs boğazda duruyorsa onu su ile aşağı ittirip mide asidinde boğmamız mümkün olmalı. Ancak bunun doğru olduğunu varsaydığımızda bile -ki bazı örneklerde insan dışkısında da virüse rastlanmış- 120 nanometre boyutunda olan virüsün solunum sistemine kolaylıkla sızması mümkün. Tabi her dakika su içmemiz mümkün olmadığı için de bunun "15 dakikada bir" yapılması öneriliyor.

Ancak yapılan araştırmalarda Covid-19'un 4 gün boğazda "beklediğine" ve öksürük yaptığına dair herhangi bir bulgu bulunmamakta. Kaldı ki virüsün ortalama kuluçka süresinin 2-14 gün arasında değiştiği ve semptomların hiç oluşmayabileceği de biliniyor. Aynı mesajda önerilen tuzlu su gargarası, virüs yaşadığımız coğrafyaya henüz sızmamışken bile defalarca tartışıldı. Televizyon programlarında görmeye alışkın olduğumuz

bilimciler tarafından korona virüse karşı etkili bir önlem olarak lanse edildi. Yarım litre suya 5 çay kaşığı tuz katılarak günde 6 defa yapıldığı takdirde boğazı temizleyip virüsü öldüreceği ve bulaşmasını engelleyeceği söylenen gargara, tartışmalı bir önlem olarak adından sıkça söz ettirdi.

Grip ve faranjit gibi hastalıkların yol açtığı boğaz ağrısı, burun akıntısı gibi semptomları azaltmakta etkili olduğu bilinen ve kanıtlanmış olan tuzlu su gargarasının Covid-19'u öldürdüğüne ya da bulaşmasını engelleyebileceğine dair herhangi bir veri bulunmamakta.

Tam aksine, "denemekten zarar gelmez" diyerek uygulandığında, yakıcı tuz yüzünden ağızda yara açarak ağız florasını bozabilir, vücudu enfeksiyonlara karşı daha sa-

vunmasız hale getirebilir. Üstelik bireylerin ve toplumun, salgın tedirginliği yüzünden tavsiye edilen bu "önlemlerde" aşırıya kaçması da büyük bir olasılık.

Komple Teorileri ve Sansasyonel Açıklamalar

Virüs, çeşitli komple teorilerini de beraberinde getirdi. Madonna'nın geçtiğimiz sene çıkarıldığı albümün kapakındaki "Smith Corona" marka daktilodan komple teorilerinin vazgeçilmezi "The Simpsons" dizisinin Japonya'dan kargo yoluyla dünyaya yayılan virüsü tahmin etmesine kadar pek çok komple teori zihnimizde yer kapladı.

Yalan haberlerin ve teorilerin arasından belki de en "mantıklı" geleni, Kuzey Kore'de virüs ile enfekte olduğu söylenen iki kişinin idam edilmesi oldu. Kapalı ve baskıcı bir hükümete sahip olan Kuzey Kore'de, kendisinden günlerdir haber alınmayan devlet lideri Kim Jong-un'un böyle bir "önleme" başvurmuş olması hiç kimse için şartıcı olmazdı.

Dünyada en çok karşılık

bulan komple teorisi ise 5G baz istasyonlarının Covid-19'u yaymasıydı. 5G'nin virüsü yaydığı iddiası, neredeyse salgınla yaşıt. İddiaya göre geçtiğimiz sene virüsün açığı çıktığı Wuhan'da denenmeye başlayan 5G teknolojisini kullanan baz istasyonlarının yaydığı dalgalar, istasyonların çevresinde yaşayanların bağışıklık sistemini baskılayarak virüse karşı savunmasız kalmalarına sebep oluyor. Yerli komple teorisyenlerinin de ilgisini çeken bu safsata, kendisine en çok İngiltere'de karşılık buldu. Komple teorisyenlerinin "baz istasyonlarına karşı bir şey yapma" çağrısına uyan yüzlerce kişi, sosyal medya üzerinden örgütlenerek ülkede 50'den fazla baz istasyonuna Nisan ayı boyunca sabotaj yaptılar ve istasyonları ateşe verdiler. Tabi baz istasyonlarının yaydığı dalgaları kullanarak virüs bulaştırmak biyolojik olarak mümkün olmadığı gibi 5G teknolojisi de ilk defa Wuhan'da denenmedi.

Her zamanki gibi sansasyonel başlıklarla ilgi çekmeye çalışan çeşitli medya organları gerçek dışı iddialara çanak tuttu. ABD ve Çin'de yürütülen küçük çaplı araştırmalardaki verileri adeta cimbızlayarak piyasaya salan medya, akillara 70'li yıllara kadar sigara firmaları tarafından fonlanan, bazı aktör ve doktorların oynadığı, "Sigara sağlığa yararlıdır" ve "Boğazımızın sağlığı için..." temalı sigara reklamlarını getirdi.

Yapılan araştırmalar, hâlihazırda korona olan ve sigara kullanımı dışında farklı risk faktörlerine de sahip olan bireylerin oranına odaklanıyordu. Bu araştırmayı en azından daha tutarlı bir taraftan referans alan Fransız bilimci Jean-Pierre Changeux ve ekibi, nikotinin virüse karşı olası faydalarına dair geniş çapta araştırma başlatacaklarını ancak böyle bir kaniya varmak için henüz çok erken olduğunu belirtti. Eğer nikotinin önleyici etkisi kanıtlanırsa bütün firmalarının lobi çalışmalarını başlayacağını ön görebiliriz. Ancak başka yöntemlerle alma imkanı varken -tek başına bile zararlı olan- nikotini sigara içerek almak, beraberinde en az korona kadar kötü rahatsızlıkları da getirecektir.

Korona virüs tüm gerçekliğiyle yaşamımızdaki etkisini sürdürürken her geçen gün yenisi çıkan yalan haberler, yiyip içtiğimizden giydiğimizize; aldığımız tedbirlerden psikolojimize kadar yaşamlarımızda belirleyici hale geliyor. Bu süreci sağlıklı atlatılabilmek için yapacağımız en iyi şeylerden biri her duyduğumuzda inanmamak ve kuyuya atılan her taşın arkasından atlamamak.

Ya Donakal Ya Kaç Ya da Savaş

Ecce Uzun
euzun@meydan.org

Korona krizi ve ardından gelen karantina uygulaması nedeniyle her gün yeni yazılar, tespitler, yapılması gerekenler ve gerekemeyen listesi ortalığa saçılıyor. Komple teorilerini, hiçbir fayda sağlamayacak uygulamaları dinlemek ve okumakla günlerimiz geçiyor. Pek çok insan karantinada kaçınıcı günde olduğunu saymayı bıraktı. Sahi hangi aydaydık? Mart çok mu uzun geçiyor? Kiş bitmiyor mu derken, günler geceler birbirine karışırken akıl sağlığını korumaya yönelik öneriler de birbiri ardına dizilmeye başladı.

Hemen hemen herkes, psikiyatrik ve psikolojik olarak içinde bulunduğumuz süreçte dair kendince bir söz üretmeye çalışıyor. Bu yazı, tüm bu psikolojik/psikiyatrik gerçekleri göz önünde bulundurarak sistemin argümanlarına farklı bir yerden bakmayı amaçlıyor.

Tehlike ile İlk Karşılaşma; Bundan Kaçabilir Miyim?

Psikolojiye göre en basit tabiriyle travma, bireyin fiziksel ve zihinsel bütünlüğünü tehdit eden olay ya da durum ve bunun çeşitli nedenlerle tetiklenerek devam etmesi, süreklilik haline dönüşmesidir. Toplumsal travma ise yaşanan bir organizma olan toplumun ortak acılar yaşamaları olarak tarif edilebilir. Savaş, sürgün, katliam, kaza, afet, salgın hastalık; etnik kimlik, cinsel kimlik ve yönelim temelli zorbalık ve şiddet gibi durumlar toplumsal travma olarak nitelendirilebilir. Yani özellikle bu coğrafyada yaşayan insanlar için toplumsal travma olarak adlandırılan şey, o kadar da yabancı bir duygu değil veya karantina ile ilk kez yaşamımıza girmiş de değil. Ancak aradaki büyük farkı es geçmemek gerek. Bu kez toplumun daha büyük bir kesimi bu travmayı yaşıyor ve toplumsal travmalar birbirlerinin üstüne eklenerek büyüyor.

Doğrudan ya da dolaylı bir şekilde bu durumun içerisinde olanlar için dehşet, garesizlik, acı, öfke, donukluk, yalnızlık gibi belki de olumsuz olarak adlandırılacak tüm duygular dalga dalga topluma yayılmakta. Kimilerinin yaşantısı pek bir değişikliğe uğramadan devam ederken kimilerinin yaşamı tepetaklak olmuş durumda. Tüm bunlardan daha da olumsuz olan, yaşamlarımızın düzenlenmesini elinde bulundurduğu

nu iddia eden devletin, varlığı nedeniyle sürekli olarak, organize bir biçimde bu travmayı tetikleme. İki saat kala sokağa çıkma yasağı olacağını duyurulması, sağlık sisteminin "sorunsuz" işliyor gibi gösterilmesi tetikleme için yerinde örneklenmeler. Diğer taraftan sürekli maruz kalınan -ne yazık ki alışkın olduğumuz- faşist söylemler, eleştiri yöneltenele yönelik gözaltılar, çeşitli dayanışma kampanyalarının yasaklanması, düşmanlık söyleminin körüklenmesi içinde bulunduğumuz süreci daha da çekilmez kılıyor.

Hiçbir Şey Yapamayabilirsiniz: Donakalmak

Her birey, kendi travmatize olmuş alanında evdeki yaşantıyı sürdürebilmek adına bir dizi tavsiyeye maruz kalıyor. Özellikle sosyal medyada sürekli dönüp duran "kaliteli zaman geçirmek" bireylere "olması gereken"miş gibi lanse ediliyor. "Hiçbir şey yapmaya vakit bulamıyorum diyenler için işte beklenen an" gibi söylemlerle "krizi fırsata çevirmek"ten bahsediliyor. Güzel yemekler yapmak, müzik dinlemek, resim çizmek, heykel yapmak, çocuklarla doyasıya oyun oynamak, yoga ve meditasyon yapmak, kaç zamandır okunması ertelenen kitapları okumak, filmleri izlemek ve daha niceleri...

"Kaliteli zaman geçirme" kavramı kesinlikle adaletli değil. Özellikle karantinada bile çalışmak zorunda olan kargo işçileri, market işçileri, belediyelerin temizlik işçileri, inşaat işçileri gibi işçilerin -tabi ki yine işçiler- eskisinden çok daha fazla çalışmasını dolayısıyla bir o kadar daha fazla sömürülmesini beraberinde getiriyor. "Evde kalamayanlar"ın, kapitalist sistemde yaşamlarını sürdürebilecek ekonominin devamlılığını sağlamak adına yaşadıkları sorunlar katlanarak varlığını korurken bunun üzerine bir de hasta olma/taşıyıcı olma tehdidi ekleniyor. Yetmezmiş gibi evlerinde kalma imkanı olanların "Neden dışardasınız?" ya da "Neden gereken önlemleri almıyorsunuz?" diye başlayan yargılayıcı tutumuna maruz kalıyor, dışlanıyorlar. Bu bireylerin kaliteli olarak bahsedilen zamandan geçirmeleri mümkün değil. Öte yandan, karantinadan dolayı işyeri kapanan dolayısıyla işsiz kalan birey, şüphesiz ki en yaşamsal ihtiyacı olan beslenme ve barınmanın

derdine düşecektir. Bu gibi koşullarda zaten yeterince travmatize olmuş bireylere "kaliteli zaman" önerileri travma konusunda daha da tetikleyici olacaktır.

Bir şekilde şanslı olup evde kalabilenler de "kaliteli zaman geçirmek" furyasına dahil olmak durumunda değil. Psikiyatristlerle ortak çalışmalarını ile tanınan yazar David Kessler korona krizi ve karantina sürecini bir çeşit yazı olarak tanımlamakta. Yani birini kaybetmemizin ardından yaşanan psikolojik süreç ile aynı duygu durumu varlığını gösterebilir. Kessler'e göre bu durum beş basamaktan oluşuyor. Birinci basamak inkar: "Virüs bizi etkilemez." Ardından öfke geliyor: "Evde kalmama neden oluyor ve aktiviteyerimi elimden alıyorsunuz." Üçüncü basamak ise pazarlık: "Birkaç zaman evde kalmamda sürekli dönüp duran "kaliteli zaman geçirmek" bireylere "olması gereken"miş gibi lanse ediliyor. "Hiçbir şey yapmaya vakit bulamıyorum diyenler için işte beklenen an" gibi söylemlerle "krizi fırsata çevirmek"ten bahsediliyor. Güzel yemekler yapmak, müzik dinlemek, resim çizmek, heykel yapmak, çocuklarla doyasıya oyun oynamak, yoga ve meditasyon yapmak, kaç zamandır okunması ertelenen kitapları okumak, filmleri izlemek ve daha niceleri..."

İşin kabullenme kısmına gelebilme tabi ki çok uzun bir süreç ve içerisinde pek çok farklı denkleme barındırıyor. Şiddet gören bir kadın, çocuk veya LGBTİ'nin psikolojik olarak var olan durumu kabullenmesinden söz edilemez. İşsiz kalmış, düzenli geliri olmayan ve akgama ne yiyeceğini derdine düşmüş birey için de aynıısı geçerli. Ancak yine de bir şekilde evde kısmi de olsa güvenilir bir ortamda bulunabilenler için kabullenmeye dair çeşitli ipuçları mevcut.

Tüm gün belki televizyon karşısında, belki elde telefonla, bomboş ve hiçbir şey yapmadan donuk biçimde zaman geçiren kişiler de oldukça fazla, kısacası bir şekilde tüm önerileri kulak ardı edebilenler var.

Don-Kaç-Savaş veya Mücadele Et!

Ormanlık alanda otlayan geeyik bir anda karşısına çıkan aslan tarafından, tüm kaçma çabalarına rağmen, yakalanır. Aslan geeyiği dişlemeye başlar; geeyik önce biraz çırpırır, sonra bakışları tamamen donar. Nezfes aldığına dair hiçbir belirtisi yok. Afet sonra birkaç sırtlan gelir ve onlarla çatışmaktan çekinen aslan geeyiği

oracıkta bırakıp uzaklaşır. Geeyiğin gözler donuk, bedeninde en ufak bir yaşam ifadesi yok. Aradan on dakika gibi bir süre geçerse ve nefes alışverişleri görünür hale gelir. Önce biraz titremeye başlar, beş dakika sonra ayağa kalkar ve son sürat, tüm gücüyle koşmaya başlar. Kameraların onu takip edemeyeceği kadar koşar, donar... Bu bir sinir sistemi tepkisi: don-kaç-savaş.

Polyvagal teoriye göre yaşamımızı tehdit eden bir saldırı anında sinir sistemimiz üç farklı tepki ile karşılık verir; saldırı karşısında savaşmak, kaçmak veya donmak. Korona krizi başladığından bu yana hissettiğimiz güvensizlik duygusu karşısında şuan ne yapacağını bilemez bir halde donakalmış olmak aslında sinir sistemimizin bir uyarısı. Yani "hiçbir şey yapmamak" -tam da bu sebepten- geeyiğin ölü taklidi yapması gibi, yaşamın içinde her daim var olan, çok olağan bir tepki. Kaçmak ise pek gerçekleşebilecek bir tepki değil gibi duruyor. Peki savaşmak veya başka bir deyişle mücadele etme mümkün mü?

Bireyin en büyük yaşamsal ihtiyaçlarından biri olan toplumsallığın, kendinden başka insanlarla iletişim ve ilişki kurma halinin, bir şekilde tehlikeye dönüştüğü söyleniyorsa bununla nasıl mücadele edilebilir? Şüphesiz ki bunun cevabı dayanışmadır. Fiziksel olarak mesafelenmek asla sosyal anlamda mesafelenmeyi gerektirmez.

Devletin yetkililerinden kapitalizm uzmanlarına kadar herkesin kullandığı sosyal mesafe kavramı oldukça yanıltıcı çünkü içinde bulunduğumuz süreç, yalnızca fiziksel anlamda mesafelenmeyi gerektirmektir. Hayatta kalabilmek için gereken sosyal mesafelenme değil toplumsal dayanışmadır. Toplumsal dayanışmaysa devletlerin ve özel şirketlerin sadece gövde gösterisinden ibaret "yardım kampanyaları" değil, bizlerin dayanışmasıdır. Empati, Cola Cola'nın reklam panolarına yazdığı şey değildir; hiçbir ekonomik geliri olmayan komşunun yemek alışverişini karşılamaktır. Bizleri bu tehlikeye den(!) kurtaracak olan da zihinsel sağlığımızı korumayı destekleyecek olan da "biz" olmaktadır.

“Silahların Şehri”nde Aklanan Faşistler

Jorge Martin - Meltem Çuhadar

Bundan birkaç yıl önce, İspanya’da faşist darbenin mi-marı General Francisco Franco’yu anmak için bir grubun sokakta bir provokasyon gerçekleştirdiğine yönelik haberler dünya basınına sunulmuştu. Anmayı Nudo Patriota Español, Movimiento Católico Español ve Patriotas gibi faşist gruplar düzenlemişti. “Kirliliğin” üzerinden yıllar geçen Barcelona’da bu anma büyük ölçüde tepkiyle karşılanmış, binlerce kişilik anti-faşist eylemler düzenlenmişti.

Avrupa’nın genelinde yükselen neo-faşist dalga, bugün “far-right” diye tabir edilen sağcı hükümetlerin zeminini hazırlayan sürece işaret ediyordu aslında. O günlerde çekinerek sokağa çıkan faşistler, şimdi de çeşitli kültür sanat araçlarıyla acaba geçmiş günahları aklama peşine mi düştü?

Film Boyunca Dolaşan Darbe Hayaleti

2018 yılında, yönetmen Dani de la Torre tarafından çekilen “La sombra de la ley” (İng.: Gun City yani Silahların Şehri) Netflix’e yüklenmesiyle daha geniş bir izleyici kitlesiyle buluştu. Jaime Lorente, Luis Tosar, Michelle Jenner gibi, takipçileri tarafından tanınmış oyuncuların yer aldığı filmde, 1900’lerin başlarında Barcelona’ya izliyoruz. Anarşistler tarafından organize edilen tren soygunuyla başlayan film boyunca polisler, gazino sahibi patronlar, silahlı paramiliter gruplar ve asker arasındaki şiddet gözler önüne seriliyor, ancak mesele -tabiri caizse- bu kadar “liberal” bir hatta kalmıyor.

İlk etapta kim olduğu bir gizem olarak bırakılan istihbarat görevlisi

Anibal Uriarte üzerinden şekillenen hikaye, anarşist devrimin gerçekleştirildiği yıllarda, anarşistlerin gösterilmesiyle devam ettiği için, bizim açımızdan ayrı bir dikkati hak ediyordu. Söz konusu yıllara ilişkin çekilen filmlere dair özel bir ilgi olması, tarihsel muhatapları olarak da konuyu devrimci bir pencereden ele alma sorumluluğunu bizim üzerimize yüklüyor.

Filmin içeriğine devam edecek olursak, ilk sahnede bizlere gösterilen silah kaçakçılığı olayını aydınlatmak için harekete geçen Barcelona polislinin başarısızlığı vurgulanıyor. Silah kaçakçılığını yönlendiren kapitalist baronların önünde el pençe divan durmaya zorlanan “vatansever” polisin imajının, nasıl da var olan “kaos” ortamıyla zedelendiğini izliyoruz. Dört bir yanını grevler sarmış İberya, sanki yüzyılların esaretlerine teker teker son verip ezenlerden hesap sormaya başlamış gibi değil de krizde olan ülkenin ekonomisini daha da dibe batırıyor gibi gösteriliyor. Daha doğrusu krizin gerekçelerinden biri gibi resmediliyor.

Filmde gösterilen anarşistler arasında ise anlaşılabilir bir düşmanlık hakim. Tarihsel gerçekliklere dayandığı iddiasındaki filmin özellikle bu kısımda gerçeklik manipülasyonuna dönüşmeye başlıyor. Silahlı devrimi savunan ve grevlerle kapitalizmi yıkmaya çalışan anarşistler arasında büyük bir gerginlik varmış havası esitirdikten sonra yönetmen, anarşizm tarihindeki trajik kayıplardan Salvador Seguí suikastını “anarşistlerin birbirini öldürmesi” olarak gösteriyor.

Burada kısa bir parantez açarak Seguí’nin kim olduğuna değinelim. 1887 yılında doğan Seguí, kısa

süre içerisinde mücadele azmi, kararlılığıyla CNT içerisindeki en aktif devrimcilerden biri haline geldi. Grevlerin ve direnişlerin bu uzlaşmaz figürü, İspanyol kapitalistlerinin anarşist hareketi bastırmak için başlattığı saldırı dalgasının kurbanı oldu. 10 Mart 1923 günü, Kral XIII. Alfonso’nun tuttuğu kiralık katiller tarafından güpegündüz vurularak katledildi. İşverenler Federasyonu Başkanı Felix Graupera’nın isteğiyle gerçekleşen katliam, anarşistlerin kapitalizme ve faşizme karşı güçlü mücadelesini bastırmak için gerçekleştirilmişti. İspanya’da yaşayan ve filmi izlemiş bir yoldaşımızla konuştuğumuzda, bu gibi durumların, faşistlerin bizim aramızdaki sohbetlerden “aşırıldığı” bazı hikayeleri, böyle yapımlardaki karalamalarla değiştirerek tekrar karşımıza çıkardığından bahsediyor.

Filme dönecek olursak, ana karakter Anibal Uriarte’nin polislerle kurduğu ilişkinin de bir istihbarat faaliyeti olarak ortaya çıkmasıyla beraber, işlerin biraz daha farklılaşmasıyla karşılaşıyoruz. Film boyunca izlediğimiz “şiddet dolu anarşistler”, “İspanya’daki hiçbir şeyi kontrol edemeyen basiretsiz polisler”, “uyuşturucu, silah kaçakçılığını elinde tutan ve devlet güçleri tarafından da kullanılan kapitalist baronlar” arasında, Uriarte’ye emir veren pirüpak bir taraf bırakılıyor.

Bu taraf kim mi dersiniz? Devrimi isyan çıkararak bastırmaya kalkışan, ülke dışındaki faşist ittifak tarafından finanse edilen, dini ve kapitalist ideolojisiyle İspanya’ya onlarca yıl boyunca devlet şiddetiyle baskılamaya çalışan; bu baskıyı katliamlarla, suikastlarla, tutuklamalarla somutlayan ordu ve ordunun ileri gelenleri...

Evet yanlış duymadınız, filmin başından sonuna dek bütün olumsuzlukları anarşistlere, polise ve patronlara yükleyen yönetmen, yalnızca “darbe yapmak zorunda kalan” orduyu ayrı bir kefeyle koyuyor. Filmin başından sonuna estirilen darbe rüzgarı, darbe olmasın diye “asayiş” sağlamaya çalışan, filmin tek “iyi” karakteri üzerinden anlatılıyor.

Yönetmen, filmin ardından yapılan bir röportajda kendisine yöneltilen “O günlerde İspanya tarihini yazan toplumsal olayların, bugün de farklı varyasyonlarla devam ettiği”ne dair soruya şöyle cevap veriyor: “O zamanların spesifik bazı taleplerinden kadınlar için oy hakkı, fabrikalarda çalışma saatlerinin azaltılması veya çocuk işçiliğine son verilmesinin uzun zaman önce yerine getirildiği ve bir rahatlama yaşadığımızı söyleyebiliriz.” diyerek aslında artık bütün bunların aşıldığı mesajını veriyor. “O zamanlar hayatlarını feda eden sendikacılarımız vardı, bugün sendikalar burjuvalaştırıldı.” diyerek dalga geçeri gibi manipüle ettiği, geçmişin mirasıyla mücadele eden sendikaların “burjuva” olarak karalamaya kalkıyor.

Sözün özü, filmin anlatım tekniklerine, sanatsal değerine vs. yoğunlaşmamıza izin vermeden, kara propaganda temalı filmler listemize almamıza yetecek kadar verinin mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Devrimci mücadeleler sinemada, televizyonda, popüler birer nostalji olarak sıklıkla yer alıyor. Bu yapımları seyrederken dikkatli bir gözle bakmakta ve gerçeklerle karşılaştırmakta fayda görüyoruz.

Veba Günlüklerinde Gündelik Yaşam

Şeyma Çopur
scopur@meydan.org

Yıl altmış beş, Londra / Dehşetengiz bir veba / Yüz bin can oldu veba / Ben ise hala hayatta!”

Böyle son bulur Veba Yılı Günlüğü. Kapandığımız evlerin içinde birçoğumuzu huzursuzlukla baş başa bırakan korona virüs salgınının yaşarken uğradığı her yere ölümün kokusunu taşıyan veba salgınına tanık oluruz bu günlükte. Daniel Defoe, Veba Yılı Günlüğü’nü 1722’de kaleme alır ancak günlükte bahsedilen yıl, kitabın sonundaki dörtlükte de yazdığı gibi, 1665’tir. Defoe, anlatıldığı dönemde henüz 5 yaşındadır ve bu yüzden birinci ağızdan anlatıldığı dönemin bir kurgudan ibaret olup olmadığı tam olarak bilinmez. Kimilerine göre kitap, Defoe’nun amcası Henry Foe’nun günlüğünden yola çıkılarak yazılmıştır.

Hangisinin gerçek olduğu da bilinmez ancak anlatılan her şey oldukça gerçekçidir. Okuyan, vebanın kol gezdiği sokaklarda bulur kendisini; görür, duyar, hisseder, koklar. Her gün öyle çok insan vebadan ölür ki ölüm, soğukluğunu kaybetmiştir artık. Sokak kenarlarında yığılmış bedenler olağanlaşır, gelişigüzel bir bezle bedeni sarmalanıp kazılan çukurlara “atılan” cesetler, korkuya ve acıya dayanamayıp mezara girmeye çalışanlar, sokaklarda sıklıkla dışları ve yumruklarıyla bağırarak dolaşanlar, günahlarının affolması için dua ederek merhamet dileyenler... Günlükte anlatıldığı haliyle veba, imkansız görünenin mümkün hale geldiği, düşünülmececek olanın gerçekleştiği bir salgındır.

Defoe kitaba, neden günlük yazdığını açıklayarak başlar. Londra’da

yaşayan, eyer imalatıyla uğraşan anlatıcı, veba hastalığı yaşadığı topraklara uğradığı anda birçokları gibi vebadan nasıl kaçacağına düşünmeye başlar. Bir yandan kaçıp kurtulmayı bir yandan kalıp salgın boyunca kentte yaşananları yazmayı ister. Son kararı, çeşitli tesadüflerin de etkisiyle, kentte kalmak ve yazmak olur:

“...Bakarsınız benden sonra da biri benzer bir sıkıntıya düştüğünde yine benzer bir seçim yapmak zorunda kalır. Aldığım bu notlar yapıp ettiklerimin tarihçesi değil kişinin eylemlerine rehber olsun diyerdir. Yoksa şahsen yaşadıklarımın kimsenin gözünde zerre kadar önemi olmadığını farkındayım.”

Anlatıcı kentte kalmayı “seçmiş” olsa da kentte kalmanın birçok kişi için zorunluluk olduğunu görürüz. Kent, her şeyden önce, kalabalık olduğu için terk edilesi bir yer olarak anlatılırken vebanın bulaştığı kimseler, birkaç iyileşme rivayeti dışında, günler içinde ölmektedir ve hastalıktan kurtulmanın tek yolu ondan kaçmaktır. Kaçanlar arasında kimler yoktur ki... Kentin ileri gelenleri bir yana, kral ve maiyeti kenti ilk terkedenlerden olur: “...hastalık onların yanlarından bile geçmemişti.” der anlatıcı. Kentte geriye kalanlar, kaçacak hiçbir yeri olmayanlardır: Esvizler, yüksekler, hizmetçiler...

Günlük, bir bakıma, kentin dış çeperlerindeki muhitlerde kalıp ölümün gelişini seyretmek zorunda bırakılan bu insanların anlatısıdır. Anlatıcının söylediği haliyle “en umutsuz durumda olanlar” buralarda yaşayanlardır. Vebayı korku içinde bekleyen ve günü ge-

lip kendisine bulaştığında bir “kurban” gibi teslim olmaya hazırlanan yoksulların bekleyişi çoğunlukla “hayatta kalabilmek için iki lokma isterken” ya da evin içinden yükselen çığlık sesleriyle son bulur. “Hastalandıklarında ne yiyecek bir şeyleri, ne ilaçları, ne onlara yol gösterecek hakim veya eczacı, ne de bakacak hemşireleri vardı.” der anlatıcı, sefilliğin en uç noktasındaki bu insanları anlatırken.

Birikmiş parası olan, hastalığın yayıldığı haberini aldığı stok yapar ve salgının en can yakıcı bulaşıcıla ulaştığı dönemleri evinde geçirebilir. Yoksullar ise stok yapamaz ve pazara gitmek için sürekli sokağa çıkmak zorundadır. Böylelikle hasta olan ya da hastalığının farkında olmayan birçok kişi pazara gelir, pazardan dönen birçok kişi sessiz sedasız, ölümü de kendisiyle taşır.

Hizmetçiler, hiç değilse ailenin diğer üyelerini yaşatabilmek için çalışmayı sürdürür ve çoğunlukla zengin ev sahibinin yazgısındaki son, onun da sonudur. Çoğunluğu kadınlardan oluşan bu hizmetçilerin en büyük korkusu vebaya yakalanmak değil işine son verilmesidir. Gerçekten birçoğunun işine, yoksul olduğu ve hastalığın yoksullar tarafından bulaştırıldığı düşünceyle son verilir. Ancak yoksulluk, yoksullara çalışmak dışında bir imkan tanımaz. Bu insanlar, hastalara bakmak ve ölümleri mezara taşımak gibi, hiç kimsenin yapmak istemeyeceği işleri bulduklarında bile hiç düşünmeden işe koyulur ve bu sayede para kazanırlar. Ne yazık ki bu insanlar arasında sahte ilaçla şifa dağıtan, büyüyle kendine inandıran, korkulardan beslenip umut satan fırsatçılara kazandığı

paranın tümünü kaptıranların sayısı hiç az değildir.

Günlüğün sonuna gelecek olursak...

Bir yılın ardından veba Londra’ya terk eder, anlatıcının söylediğine göre son üç haftada bile 30.000 kişi ölmüştür ve veba salgını boyunca tam olarak kaç kişinin öldüğü asla gerçekten bilinemeyecektir. Çünkü anlatıcı bize verilerin eksik aktarıldığını, saklandığını ve gerçeği yansıtmadığını söyleyerek bitirir günlüğü. Yüz binlerce insanın yaşamını yitirmiş olmasının ardından her şeyin kolayca eski haline geldiğini söylemek zordur. İnsanların birbiriyle kurduğu ilişkide düşmanca tepkiler ortaya çıkar; mezar sayısının olağanüstü artışıyla evler ve mezarlar birbiriyle iç içe girer; yıkılmış, etkisizleşmiş, çökmüş bütün kurumlar yeniden kurulmaya başlanır. Ancak insanlar, hastalığın geçtiğine dair umutlanmaya başladığı andan itibaren, yaşadıkları “cehennem” unuttur ve tüm tedbirleri bir anda elden bırakarak tüm tehlike geçmişçesine eski yaşantısına dönmeye çalışır. Ölenler dünyayı terk etmişken kaçanlar kente döner; dindar olanlar Tanrı’ya insanlığı bu salgından kurtardığı için şükranlarını sunarken yoksullar vebayı atlatabildikleri için kendilerini şanslı sayarak yaşamayı sürdürür...

Aradan geçen üç yüz yıl “salgın” kavramına ve deneyimine dair birçok şeyi değiştirmişirse de okuyana kitap arasındaki gerçeklik ilişkisinin kurulabilmesini sağlayan en önemli etken, anlatılanların birçok yönüyle bugün de yaşanıyor olmasıdır. Değişmeyen şeylerden birisi de zenginler ve yoksulların salgından nasıl etkilendiğidir.

YIKMAK YARATMAKTIR

Kadınlar için Erkek Gilead'i Yıkma Özgürlüğü Yaratmaktır

Mercan Doğan
mdogan@meydan.org

Bekçiler, polisler, güvenlik kameraları ve güvercinler, martılar, kargalar, kediler, köpeklerle dolu sokaklar; sokaklarda aceleyle markete ya da fırına giden ya da dönen birkaç insan, kepenkleri indirilmiş mağaza vitrinleri arasında güç bela açık bulunan bir kitapçı. Kitapçıya yeni gelmiş bir kitap; Damızlık Kızın Öyküsü başta olmak üzere Kör Suikastçi, Tufan Zamanı, Antilop ve Flurya, Nam-ı Diğer Grace, Cadı Tohumu, Kalp Gidince, Evlenilecek Kadın gibi ütopya*ların yazarı olan Margaret Atwood'un Ahitler'i. (*Margaret Atwood kendine özgü bilimkurgu romanlarına "ütopya" ve "distopya" kavramlarını birleştiren "üstopya" adını vermiştir.)

Damızlık Kızın Öyküsü 1985'te, Reagan ve Thatcher'in "Kadınlar eve dönsün, çocuk çocuklarına sahip çıksınlar." dediği dönemde kaleme alınmıştı Margaret Atwood tarafından. Neredeyse tüm dünyada dini kisve altında güçlenen muhafazakarlığın, kadınların kazanımları açısından ne kadar ciddi tehdit oluşturduğunu karanlık bir distopyayla apaçık ortaya koymuştu. (Meydan 39, Kadının Distopyası - Mercan Doğan)

Dünyanın en prestijli edebiyat ödülleri olan 2019 Booker Ödülü'nü alan Ahitler, ilk kitabın kaldığı yerden 15 yıl sonrasını anlatıyor. June'u (Offred) değil ama onunla ilişkili üç kadını merkezine alıyor.

Kitabın tanıtım bülteninde şunlar yazıyor: "Ahitler, ilk romanda anlatılan baskıcı Gilead rejimini içeriden yıkmaya çalışan Lydia Teyze'nin, rejimden kaçışın simgesi olan Nicole Bebek'in ve onun ablası Agnes'in mücadelesini anlatıyor. Kadınlar bu kez Duvar'a, işkenceye, ölüme rağmen zeka ve cesaretle özgürlüğe kaçışı örgütüyorlar. Rejim yıkılırken geriye tüm kadınlar için, gelecek için bir kurtuluş vasiyeti kalıyor: Özgürlük duvarların ardındadır."

Duvarın Ardını Göremediğimiz Korona Günlerinde Distopya

Margaret Atwood'un bütün kitaplarını severek okuyan bir kadın olarak söylemeliyim ki Ahitler -ilk kitaba göre daha olumlu bir sonla bitse ve ben "mutlusonsever" bir okur olsam da- bende ilkinin yarattığı etkiyi yaratmadı. Başta bunun sebebinin, bu kitabın ilk kitaptan 35 yıl sonra olsa da okurların ve kitaptan hareketle çekilen diziyi izleyenlerin, belki

de dizinin yapımcılarının baskısıyla alelacele yazılmış olabileceğine dair yorumları okumuş olmanın getirdiği önyargı olduğunu sandım.

Sonra ilk kitabın karanlığını hatırladım. Zifiri karanlık. Bir Damızlık Kız'ın ağzından dinlediğimiz baskıcı Gilead karanlığı. Gilead'de devlet zulmünün ve baskısının, korkunun, kadınlara yaşatılanların karanlığı. Günümüz devletlerinin baskı ve imha politikalarına yapılan atıflar sebebiyle oluşan "mücadele etmezsek bunlar başımıza gelir ve her şey gerçekten kitaptaki kadar karanlık olabilir" hissi...

İkinci kitap yine karanlık ancak bu karanlığı yırtmanın da hikayesini anlatıyor. Daha umut dolu olmasına rağmen neden yaratamıyor ilk kitabın etkisini?

Şu anda hava gerçekten karanlık. Korona krizi sebebiyle her gün binlerce insan yaşamını yitiriyor ve -hala çalışmak zorunda olanlar, zorla çalıştırılanlar ya da evi olmayanlar hariç- herkes evlere kapanmış durumda. Devletlülerin "Hayat Eve Siğir" kampanyaları süredursun, evden çıkması olsa da okurların ve kitaptan hareketle çekilen diziyi izleyenlerin, belki

Şu anda korona krizinin topluma yaşattığı metaforik karanlığı bir kenara bıraksak da hava gerçekten karanlık. Nisan'ın sonundayız ama salgın yüzünden -birkaç küçük ara sokak ateşi dışında- 21 Mart'ta Newroz ateşi yakılmadığı için bahar güne dek gelemedi, havalar -güneşli geçen birkaç gün dışında- pek ısınmadı. Perdeleri sonuna kadar açık bir pencerenin önünde okudum kitabın tamamını ama güneşi hiç görmedim. Güneş açtığındaysa sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Hal böyleyken kitap beni korkutmadı. Talihsiz zamanlama...

Korku, Risk ve Cesaret

"Korkutamadı" demişken değinmek gerekir ki tarih boyunca her dönemin kendi korkuları olmuştur. Uzunca bir dönemin en korkuncu sayılabilecek olan "cehennem" in etkisini yitirdiğini, ekolojik yıkımlar sonucu günden güne yaygınlaşan kanser, gerçekleşebilecek bir nükleer patlama ya da korona gibi bir salgının daha büyük bir korku unsuru haline geldiğini söyleyebiliriz. Kaynağı ya da sonuçları değişse de korku daima güçlü bir duygudur.

Eski ve Yeni Ahit'i kapsayan, Hristiyan inancının temeli sayılan ve tüm

zamanların en çok satan kitabı olduğu söylenen "Kitab-ı Mukaddes"te bile bahsedilen ilk duygu korkudur. Adem bilgi ağacından yiyip çıplak kaldığında utanç ya da başka bir şeyden değil, korkudan bahseder. Tekvin 3:10: "Adem, 'Bahçede sesi ni duyunca korktum. Çünkü çıplaktım, bu yüzden gizlendim.'" dedi." Margaret Atwood'un Ahitler'i'nde de bu böyle.

Kitabın ilk bölümünde, Lydia Teyze Gilead'in en kirliliğini gizlice kaleme döküyor, notlarını saklarken birinin onları bulma ihtimalini düşünüp korkuyor. Aslında kitabın merkezindeki üç kadın da kitap boyunca yalanan korkuyu çünkü ibret-i alem olsun diye asılıp Duvar'da sallandırılabileceklerini, kurşuna dizilebileceklerini ya da gizlice kaybedilip katledilebileceklerini biliyorlar.

Akillara 4. sezonu geçtiğimiz günlerde yayınlanan La Casa de Papel dizisindeki Nairobi'nin sözleri geliyor: "Başka ne korkutucu biliyor musun? Gece eve yalnız yürümek. Ama biz kadınlar bunu hep yapıyoruz. Korkuyu benimseyip hayata devam ediyoruz."

Cinsel saldırı ihtimalini biliriz ama gece sokağa çıkarız. İşten atılma ihtimalini biliriz ama patronun haklarımızı isteriz. Kafamıza gaz kapsülü gelme ihtimalini biliriz ama polis saldıracığı eylemlerden geri kalmayız. Risk alırız.

Günlük dilde risk kelimesi tamamen olumsuz bir içeriğe sahip-

miş gibi kullanılsa da aslında İtalyanca "cüret etmek" anlamındaki *risicare*'den gelir. Yani risk bir seçim yapmakla alakalıdır, olumlu bir olasılık da barındırır.

"Cesaret, korktuğunu eyleyebilme için, herkesi Gilead'den kurtarabilmek ve şimdiye dek zulmedenlerden hesap sorabilmek için risk alıyor kitaptaki üç kadın ve onların etrafındakiler.

Ahitler, "Gilead nasıl yıkıldı?" sorusunun cevabını veriyor. Ancak içinden geçmekte olduğumuz süreçte cevabını hatırlamamız gereken bir soru daha var: "Toplum nasıl oldu da Gilead'i başta kabullendi?"

Korkuyla Meşrulaştırılan Güvenlik Politikaları

ABD'de ekolojik yıkım, hastalıklar, radyasyon gibi sebeplerle kadınların doğurganlığı sifıra yaklaşmıştır. İnsan türünün tükenişi, büyük bir korku kaynağıdır. Kendilerine Yakup'un Oğulları diyen bir grup komutan darbe yapar ve Gilead'i kurarak bütün toplumu biraz dine, çoğunlukla da kendi çıkarlarına göre yeniden inşa eder. Toplumun bir kesimi -türün devamlılığına dair kaygı ve korkuyla- Gilead'in baskısını kabullenme eğilimindedir, başka bir kesimi ise karşı çıktıklarında başlarına gelebileceklerden korkar.

Jean-Paul Sartre der ki: "Bir duygu dünyayı tamamen değiştirir."

Gilead'in kurulabilmesinin ve bütün zulmüne rağmen varlığını onca yıl sürdürebilmesinin kaynağı olan duygu korkudur. Gilead bu korkuyu kullanmış, iktidarını "güvenlik" bahanesiyle güçlendirmişti.

Bugün de -tüm dünyada korku filmlerine rağbet yüksek olsa da- herkes güvende yaşamak ister. Ve bugün de bir salgını durdurmak gerekçeyle -Gilead'dekine benzer- "güvenlik önlemleri" almaktalar devletler.

Hindistan gibi bazı devletlerin, korona virüsü kapanların ellerine -karanlıkta süresinin başlangıç ve bitiş tarihleri yazan- damga vurduğunu izliyoruz haberlerde. Güney Kore'nin her yere bireylerin vücut ısılarını ölçen termal kameralar yerleştirdiğini, etrafta enfekte olan varsa telefona mesaj geldiğini görüyoruz. Fransa'da dört bir yanda drone'ların hem çekim, hem de uyarı anonsları yaptığını duyuyoruz; Gilead'deki Göz'leri hatırlıyoruz.

Çin'in, telefon uygulaması aracılığıyla herkesi adım adım takip ettiğini öğreniyoruz. Kişinin telWefo-nundaki uygulamada yeşil sembol yanması, virüsün hiçbir semptomunu göstermediği anlamına geliyor. Kırmızı, kişinin hasta olduğunu ya da hastalığın semptomlarını taşıdığını ve teşhis konulmasını beklediğini gösteriyor. Sarıya kişinin salgına yakalanan bir kişiyle temas halinde bulunduğu, iki haftalık karantina süresinin henüz dolmadığını, hastanede ya da evinde olması gerektiğini

hatırlatıyor. Yeşil sembole sahip olmayanlar ulaşım araçlarına, alışveriş merkezlerine hatta kendi işyerlerine bile alınmıyor.

Yaşadığımız coğrafyada da 20 yaş altı ve 65 yaş üstü kişiler, yani sokağa çıkması yasak olanlar için bir uygulama kullanılacağı, evden çıktıkları anda bu uygulama vastasıyla uyarılacakları, uyarıyı dikkate almadıkları takdirde cezalandırılacakları söyleniyor. 30 Büyükşehir ve Zonguldak'ta 11 Nisan'da uygulanan sokağa çıkma yasağında -tek bir günde- 18.770 kişiye para cezası verildiği açıklanmıştır.

Bunların hepsi, salgını önlemek gerekçeyle başlıyor. Normal şartlar altında toplumun büyük kesimince reddedilecek güvenlik uygulamaları bugün korona korkusuna çözüm olan sağlık uygulamaları gibi gösterilerek meşrulaştırılıyor. Devletler otoriterleşiyor ancak "temkinli"lermiş gibi görünüyor, dolayısıyla vatandaşlar muhbirleşiyor ancak "duyarlı"lanmış gibi görünüyor. Devletler korona krizini fırsata çeviriyor.

Damızlık Kızın Öyküsü'ndeki karanlığa benzer bir karanlıktayız. Şimdilik buralarda durum böyle. Ahitler'deyse Gilead yıkıldı. Yani durum, Margaret Atwood'un -kendisiyle korona krizinden önce gerçekleştiren bir röportajda- dediği gibi: "Mahkum edildiğimiz bir gelecek yok. Her çeşit olası gelecek mevcut. Ve hangisini yaşayacağımız bizim şu an ne yaptığımızla bağlı."

Devlet Krizde

Yerelerde Paylaşma ve Dayanışma Güçleniyor

Dünyanın neredeyse bütün coğrafyalarında olduğu gibi yaşadığımız topraklarda da korona virüs salgını devletli ve kapitalist sistemin işleyişi ile yanlış politikaları sonucu büyük bir kriz haline geliyor. Toplumsal yaşamın bütün alanlarının bu salgından etkilendiği bu dönemde devlet, salgınla "mücadele"de ilk ve en fazla ayrıcalıklı kesimler için önlemler alırken, salgın sebebiyle risk altında olanları ve ezilenleri görmezden geliyor.

Karantina uygulamaları kapsamında kapatılan işletmeler ve durdurulan ekonomik faaliyetler sonucunda yüzbinlerce, milyonlarca kişi ya işten çıkarılıyor ya da ücretsiz izne çıkarılma adı altında açlığa mahkum ediliyor.

Salgın sürecinde çalışmayı sürdüren market işçilerinin ve bu dönemde yükleri oldukça artan ve hastalıkla burun buruna olan sağlık çalışanlarının çoğunun yeterli koruyucu tıbbi ekipmanı bulunmuyor.

Yine kapitalistler ve devlet -işleyişleri gereği-yoksullaştırdıkları kesimlerin en temel ihtiyaçlarını bile karşılayıp karşılayamadığıyla ilgilenmiyor. Devletin yoksulları önemsiyor görünmek için başlattığı kampanyalar ise yıllardır halktan topladığı vergilerle değil yine halktan istediği bağışlarla düzenleniyor. Kendisine bağımlı kılmak ve ekonomik adaletsizlikleri yok etmekten ziyade sürdürmek amacıyla yapılan "yardım" faaliyetleri elbette gerçek ihtiyaçları da karşılayamıyor.

İşte böylesi koşullarda, devletin görmezden gelme politikasına ve hantal yapısına karşı halkın yerellerden oluşturduğu özörgütlülük devreye giriyor. Korona krizi sürecinde oluşan özörgütlülüklerin ismi ise dayanışma ağları oluyor.

Dayanışma Ağları Neyi Amaçlıyor, Nasıl Örgütleniyor?

İstanbul ve birkaç başka şehirde, ilçe veya semt bazında toplamda yaklaşık 20 dayanışma

ağı faaliyet gösteriyor. Ağların her biri kendi aralarındaki koordinasyonu sağlamak için toplantılar düzenliyor ve birbirlerinin eksikliklerini tamamlıyor.

Dayanışma ağları Victor Hugo'nun "*Siz yardım edilmiş yoksullar istiyorsunuz biz ise ortadan kaldırılmış yoksulluk!*" anlayışıyla paralel bir biçimde, hiyerarşi barındırmayan paylaşma ve dayanışma ilişkilerini toplumda yükseltmeyi amaçlıyor.

Sosyal medyada ve sokaklarda dolaşıma sokulan afiş ve görsellerle herkesi dayanışmayı büyütmek için gönüllü olmaya çağıran ağlar, gönüllüleri yoluyla ihtiyacı olan komşularına ulaşmayı sürdürüyor. Her dayanışma ağı örgütlendiği semt ya da ilçedeki mahallelerde bulunan gönüllülerle organize oluyor ve mahallelinin ihtiyacı mahalleliler tarafından giderilmiş oluyor.

Dayanışma Ağları Ne Tür Çalışmalar Yapıyor?

Dayanışma ağları yerellerden örgütlendiği için toplumun ihtiyacı olan pek çok şeyin doğrudan farkında olarak korona krizi sürecinde ortaya çıkan yaşamsal pek çok ihtiyacı karşılamaya çalışıyor.

Bu anlamda dayanışma ağları, devletin ve patronların riskli alanlarda çalışmaya devam eden işçileri önemsememesi üzerine bu durumu teşhir de ederek market işçileri, temizlik işçileri ve sağlık çalışanları için koruyucu siperlikler üretiyor ve dağıtıyor.

Giderek kötüleşen ekonomik koşullar üzerine komşuları için gönüllülerin desteğiyle oluşturulan gıda paketlerini dağıtıyor ve mahallelerde imkanı olanların malzeme bırakacağı ihtiyacı olanların o malzemelerden alabileceği dayanışma köşeleri oluşturuyor. Gıda paketlerinin yanı sıra giysi desteği yapılıyor ve sürekli evde zaman geçirmek zorunda olan çocuklar da düşü-

nülüyor; kampanya ile toplanan çocuk kitapları ve oyuncaklar dağıtılıyor.

Korona krizi sebebiyle kapatılan işyerlerinin ve durdurulan ekonomik faaliyetlerin ardından işten çıkarılanlarla veya bu süreçte hak gaspına uğrayan işçilerle dayanışmak için gönüllü avukatlarla hukuki destek de sunuluyor.

Yine bu süreçte salgın açısından risk grubunda bulunan 65 yaşının üstündeki ve kronik hastalığı bulunan komşuların market ve eczane gibi ihtiyaçları gönüllülerce karşılanıyor.

Dayanışma Ağları ayrıca korona kriziyle birlikte büyüyen ekonomik krizin bir yansıması olarak oluşabilecek bir gıda krizine hazırlık olarak balkonlarda veya bahçelerde yetiştirilmek üzere gıda üretim kampanyaları planlıyor. Kampanya öncesinde de herkesin evlerinde, bahçelerinde üretim yapabilmesi için bilgilendirici online video yayınları yapılıyor. Ağlar bunun dışında sağlık, evrim, ekonomi gibi başka başka konular üzerine de deneyim ve bilgi sahibi gönüllüleri ile online yayınlar yapmayı planlıyor.

"Dayanışma Yaşatır" sloganı ile toplumsal pek çok konuda faaliyet gösteren dayanışma ağları yaşamsal ihtiyaçların özörgütlü şekilde karşılanıyor olması sebebiyle politik bir faaliyet de yürütmüş oluyor. Ayrıca doğrudan politik süreçlerde, işçilerin yükselttiği ücretli izin taleplerine ve işçilerin sağlığı için yapılan ses çıkarma kampanyalarına destek oluyor. Örgütlü olduğu mahallelerde eylemlerin organize edilmesi için çalışıyor.

Sistemin unutturmaya çalıştığı paylaşma ve dayanışma değerlerini yükseltmeyi, önümüzdeki süreçte de faaliyetlerini sürdürmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefleyen ağlar, ihtiyaçlar dahilinde yeni faaliyetler için gönüllülerinin sayısını arttırmaya, halkın bir özörgütlülüğü olarak kendi temel ihtiyaçlarını, çıkarlarını düşünen otoritelere bırakmadan karşılamaya çalışıyor.